

**АНАЛИЗИ НА СЪСТОЯНИЕТО
И УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ
В ОБЩИНА СРЕДЕЦ**



**ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ
ПРОГРАМА ЗА
УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ
НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СРЕДЕЦ
2021– 2028 г.**

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ

В обхвата на настоящата разработка са включени анализ на битовите отпадъци, анализ на утайките от ПСОВ и анализ на строителните отпадъци.

Анализ на битовите отпадъци

Анализът на битовите отпадъци се стреми да даде отговор на следните въпроси:

- Какви са количества и тенденциите на различните потоци отпадъци в общината;
- Какви са количествата образувани битови отпадъци в общината и каква е нормата на натрупване;
- Какъв е морфологичният състав на образуваните битови отпадъци в общината;
- Какви са количествата на повторно използваните, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци;
- В каква степен основно прилаганите методи за обезвреждане на битови отпадъци съответстват на йерархията за управление на отпадъците.

Количества и тенденции на битовите отпадъци

При отчитане на количествата битови отпадъци на територията на общината е необходимо да се вземат под внимание всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията й независимо дали събирането им е организирано или възложено от общината, или не е от общината. Много често обаче общините не разполагат с такава изчерпателна информация. Независимо от това е необходимо да се направи експертна оценка, макар и приблизителна, за всички потоци битови отпадъци, генерирани на територията на общината. Завишаването на изискванията на законодателството в сектор отпадъци, води със себе си завишаване изискванията към информационната база за управление на отпадъците. Надеждните данни за образуваните, събраните, предадените за оползотворяване, рециклиране и обезвреждане отпадъци са най-важната основа в изграждане на политика за правилно третиране на отпадъците в общината.

При разработване на анализа е използвана информация, предоставена от общината, като отчети и справки, както и отчети от фирми и организации по оползотворяване, с които Община Средец има сключени договори, отнасящи се до събиране и оползотворяване на отпадъците. От съществена важност е информацията от РСУО и други информационни източници, като МОСВ, НСИ, ИАОС, РИОСВ. На база събраната информация в следващата таблица са представени обобщените количества на битовите отпадъци през последните години на територията на Община Средец.

Таблица 01: Количества на битовите отпадъци на територията на Община Средец, в тонове по години

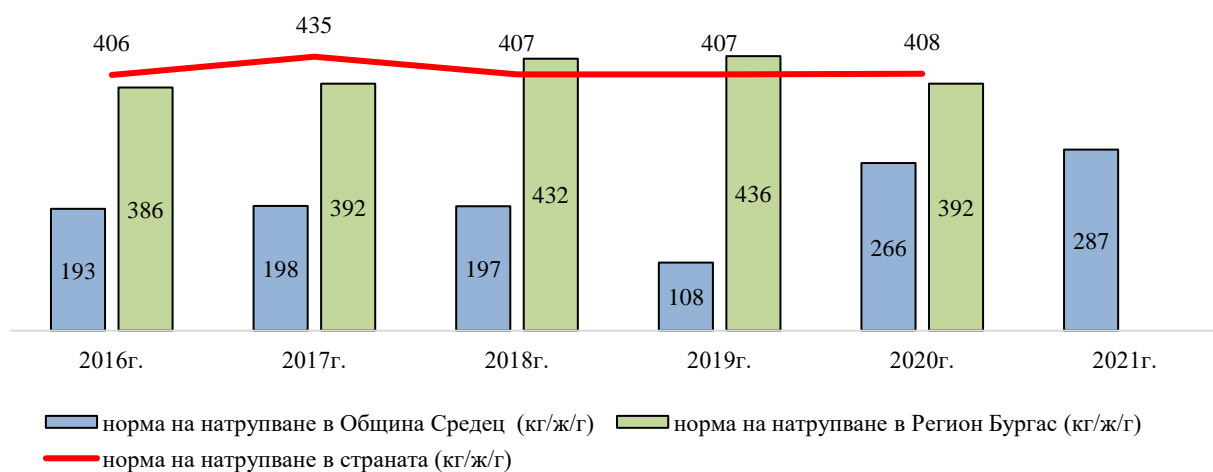
Община Средец	Количества отпадъци по години, тонове				
	2017	2018	2019	2020	2021
общо събрани битови отпадъци	2916.61	2862.25	1543.60	3799.56	4023.26

Източник: РДНО Бургас и ОбА

Видно от представените данни е намалящото в началото на разглеждания период, количество на образуваните битови отпадъци на територията на общината. Най-малко е генерираното количество битови отпадъци през 2019г. През последните две години – 2020 и 2021г., количествата на образуваните битови отпадъци рязко се увеличава. Общо образуваните отпадъци през 2020г. са се увеличили с 2,46 пъти, а през 2021г. с около 2,61 пъти от количеството регистрирано през 2019г. Предвид установената тенденция в непрекъснато намаляване на населението в общината не се установява същата закономерност в количествата на събраните отпадъците от територията й.

Нормата на натрупване на отпадъците

Важен показател за управление на отпадъците е нормата на натрупване на отпадъците, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2017 г. е 435 кг/жител/година, за Област Бургас 392 кг/жител на година, за Община Средец - 198 кг/жител/година. През 2018г. нормата на натрупване в страната е намаляла - 407 кг/жител/година и 2019г. запазва стойността си, а тази за областта се е увеличила, както е показано на *Фигура 01*. В същото време нормата на натрупване в Община Средец намалява. През 2020г. същата представлява около 67,86% от нормата на натрупване на отпадъците в Регион Бургас. Нормата на натрупване в общината през 2016г. е 47,54% от тази в страната, а през 2020г. достига 65.35%. Сравнението на нормите на натрупване в общината, региона и страната е представено на следващата графика.

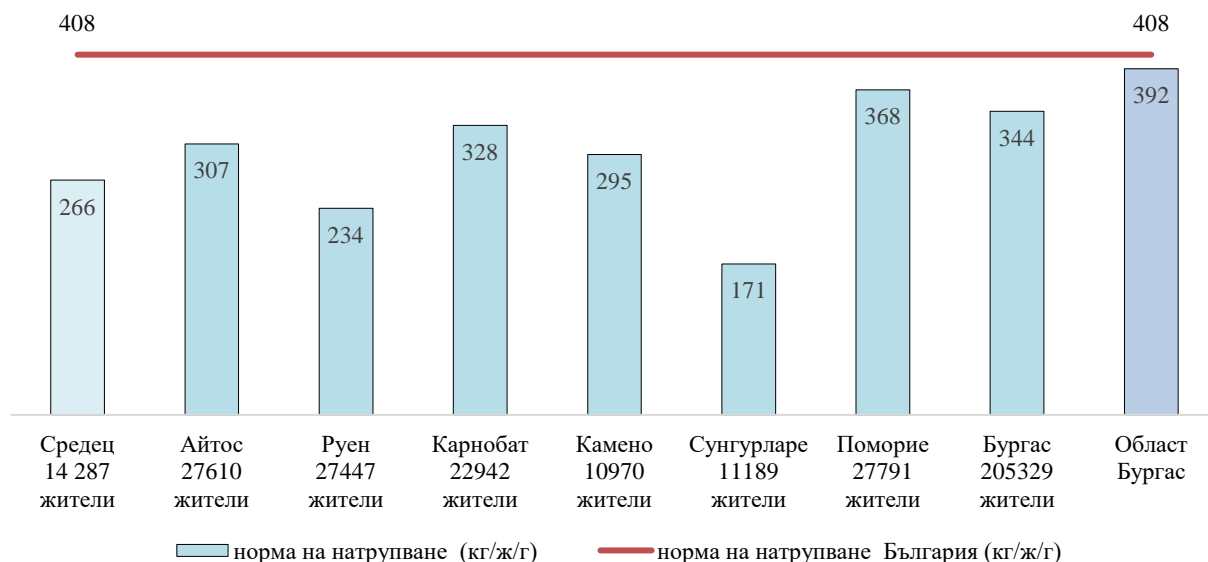


Фигура 01: Норма на натрупване в кг/ж/г през периода 2016-2021г.

Източник: НСИ, ОБА Средец, собствени изчисления

Съгласно данните за общото количество на образуваните отпадъци в Община Средец и данните от НСИ за населението в общината към 31.12.2021 г. – 14000 жители, е определена норма на натрупване на отпадъците в Община Средец – 287.38 кг/ж/г. Тази стойност е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г. През последната 2021г. се наблюдава увеличаване на събраните битови отпадъци от територията на общината. В същото време обаче по отношение на населението се установява тенденция за непрекъснато намаляване на броя на жителите през последните години. За последния петгодишен период 2017-2021 г., населението на общината е намаляло с 4,9%.

На фигурата по-долу са сравнени нормата на натрупване в Община Средец за 2020г., спрямо други общини в Регион Бургас и страната.



Фигура 02 : Средна норма на натрупване в Община Средец, спрямо други общини в регион Бургас за 2020г.
Източник: НСИ, НПУО 2021-2028г., ОбА Средец, собствени изчисления

Различия в нормите на натрупване могат да се дължат на разликите в отчетените количества образувани и събрани битови отпадъци между различните общини, което е обяснимо поради различния брой население, доходи и ниво на развитие на икономическите дейности. Съгласно НПУО 2021-2028г. нормата на натрупване на битовите отпадъци нараства с увеличаване броя на населението на населените места. Общините, в които преобладават по-малки по население населени места, отчитат по-ниска норма на натрупване в сравнение с тези, в които преобладават по-големи по население населени места.

Морфологичен състав на отпадъците

Определянето на морфологичния състав на отпадъците е друг важен аспект на анализа. Морфологичният състав на отпадъците в Община Средец е в етап на изготвяне. Поради тази причина представения по-долу морфологичен състав на отпадъците е съгласно изготвен по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“ с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Изследването е проведено съобразно изискванията на Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744 от 29.09.2012г. на МОСВ, в рамките на четири годишни сезона. Съгласно критериите, зададени и обосновани в рамките на Дейност 1 от Проект: „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“, при общини с генерирани отпадъци до 5000 тона годишно, зонирание не се прави.

В следващата таблица е представен морфологичният състав на битовите отпадъци в общината по основни компоненти в %.

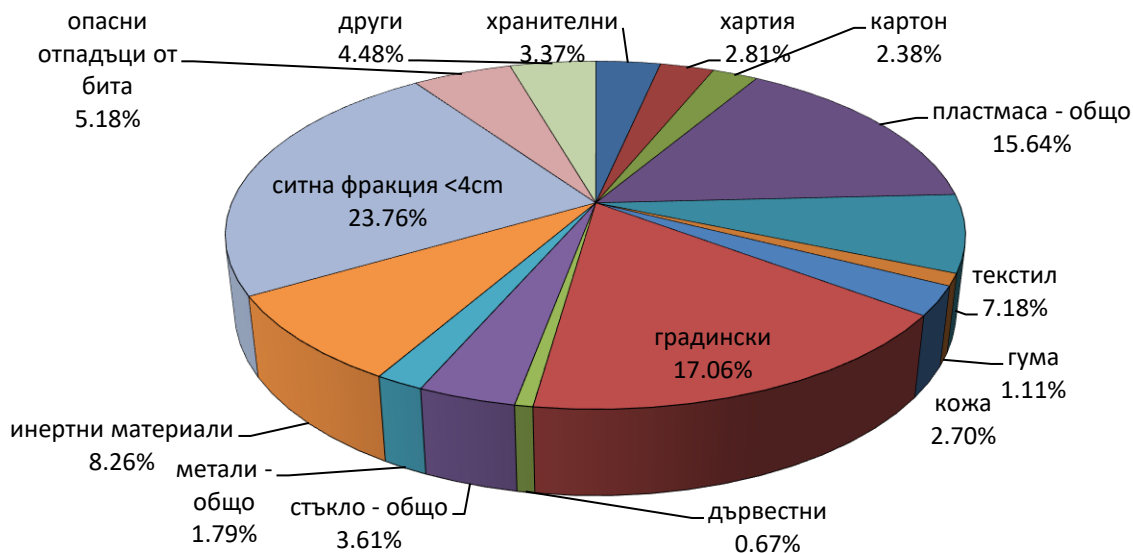
Таблица 02: Морфологичен състав на битовите отпадъци в Община Средец

Морфологичен състав	средно за общината%
хранителни	3.37
хартия	2.81
картон	2.38
пластмаса - общо	15.64
текстил	7.18
гума	1.11

Морфологичен състав	средно за общината%
кожа	2.70
градински	17.06
дървесни	0.67
стъкло - общо	3.61
метали - общо	1.79
инертни материали	8.26
ситна фракция <4cm	23.76
опасни отпадъци от бита	5.18
други	4.48
общо	100.00

От морфологичния анализ е видно, че с най-голям дял в общината са ситна фракция <4cm – 23.76% от общия поток битови отпадъци, следвани от градински (17.06%); пластмаса (15.64%) и инертни материали (8.26%).

На следващата графика са отразени нагледно процентите на различните видове отпадъци в общия поток, съгласно извършения анализ.



Фигура 03: Морфология на отпадъка в Община Средец

От изнесените стойности, в Таблица 02, биоотпадъците, представляват 21.10% от състава на общо образувания битов отпадък. Заедно с процента на хартия, картон, текстил и дървесни материали, биоотпадъците формират 29.88% представителност на биоразградимите отпадъци. На рециклируемите – хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло се падат 26.23%.

Количества повторно използвани, рециклирани, оползотворени и обезвредени битови отпадъци за периода 2016-2020г.

➤ Количества разделно събрани и предадени за рециклиране отпадъци от хартия и картон, пластмаса, метал и стъкло, чрез системата за разделно събиране на опаковки на територията на Община Средец

Действащата в Община Средец система за разделно събиране на отпадъци от опаковки, съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки. Системата се обслужва от „Екопак България“ АД, с която общината е

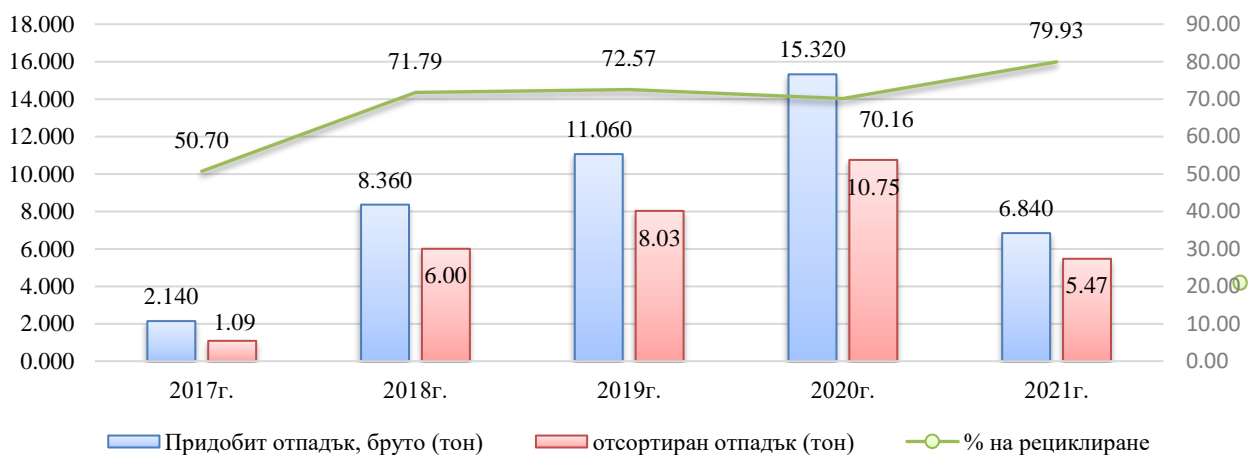
сключила договор за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки. Обобщените данни за отпадъците от опаковки, събрани на територията на общината от организацията по оползотворяване, формират следните количества:

Таблица 03: Количества разделно събрани отпадъци от опаковки по видове на територията на Община Средец:

Отпадъци видове/години	2017	2018	2019	2020	2021
хартия и картон	1.04	2.66	2.94	4.32	1.68
пластмаса и метал	1.10	2.26	3.32	5.22	2.16
стъкло	0.00	3.44	4.80	5.78	3.00
общо	2.140	8.360	11.060	15.320	6.840

Източник: ОБА Средец, отчети „Екопак България“ АД, собствени изчисления

През периода 2017-2020г., данните показват увеличаване на количествата разделно събрани отпадъци от опаковки. За последната 2021г. резултатите от таблицата показват намаляване на общото количество разделно събрани отпадъци. В същото време обаче през тази година се отчита завишаване на процента на количеството отсортиран отпадък, към което се стреми всяка система. През 2017г. процентът на рециклираните отпадъци от опаковки е едва 50.7 % от общото събрано количество на същите отпадъци, докато през 2019 г. са рециклирани 72.57% от общо събраните отпадъци от опаковки през годината. Независимо от факта, че през 2020г. количеството на общо събрани отпадъци от опаковки е най – голямо за периода, са рециклирани 10,748 тона или 70.16% от общото тегло на събраните отпадъци. През 2021г. този процент достига 79,97%, но количеството на събраните отпадъци рязко намалява с около 2,24 пъти в сравнение с предходната 2020г. От тук може да се заключи, че населението постепенно придобива навици за правилно сортиране и разделяне на рециклируемите отпадъци в контейнерите, но и в същото време се отчита ниска активност от населението в общината, извършващо разделно събиране на отпадъците от опаковки.



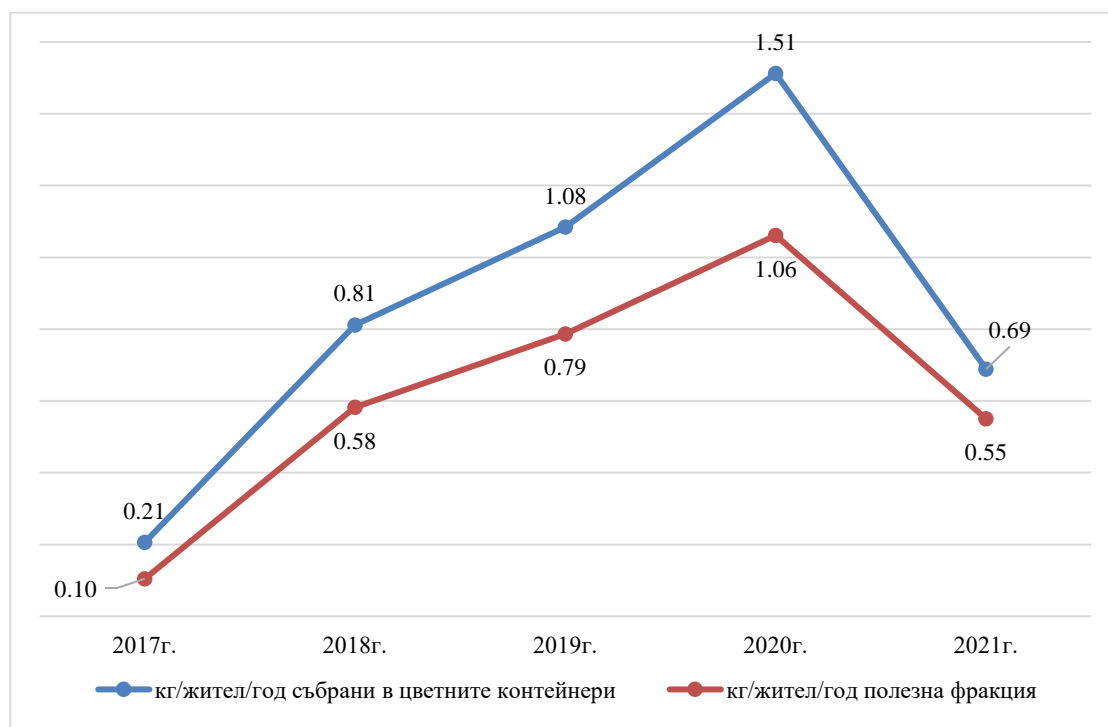
Фигура 04: Количество събрани и рециклирани отпадъци от опаковки на територията на община Средец през периода 2017-2021г., в тонове

На база данните от отчетите на организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки са изчислени нормите на натрупване на рециклируемите материали от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г.

Таблица 04: Норма на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г.

Материал	Количество (кг/жител/г.)				
	2017	2018	2019	2020	2021
Норма на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от опаковки (в контейнерите за разделно събиране на „Екопак България“ АД)					
Хартия и картон	0.10	0.26	0.29	0.43	0.17
Пластмаса и метали	0.11	0.22	0.33	0.52	0.22
Стъкло		0.33	0.47	0.57	0.30
Общо	0.21	0.81	1.08	1.51	0.69
Норма на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от опаковки (полезна фракция)					
Хартия и картон	0.03	0.10	0.18	0.26	0.13
Пластмаса и метали	0.07	0.15	0.14	0.23	0.11
Стъкло	0.00	0.33	0.47	0.57	0.30
Общо	0.10	0.58	0.79	1.06	0.55

Нормата на натрупване е изчислена на база количествата общо разделно събрани в цветните контейнери и рециклирани отпадъци от опаковки и населението обслужвано от системата за разделно събиране на този поток отпадъци (Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците). Обхванатото със системата население в общината за 2021г. представлява 70.97% от общото население, живеещо на територията ѝ. Изчисленията посочват много ниска активност на глава от населението, извършващо разделно събиране на отпадъците от опаковки.



Фигура 05: Норма на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. в Община Средец

Източник: ОБА Средец, отчети „Екопак България“ АД, собствени изчисления

За подобряване ефективността на системата от изключително важно значение са кампаниите с цел повишаване информираността на гражданите.

➤ Количества рециклируеми отпадъци от смесения битов отпадък на Община Средец след сепарация на РДНО „Братово – Запад“

След сепарация в съоръжението за предварително третиране на територията на РДНО „Братово – Запад в с. Полски Извор, Община Камено, са предадени за рециклиране следните количества отпадъци:

Таблица 05: Количествата отпадъци, предадени за последващо оползотворяване след сепарация на РДНО Братово – Запад от Община Средец

Сепариран отпадък (тон)	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.
хартия	6.56	5.29	6.13	18.91	24.10
пластмаса	12.96	9.02	6.95	10.01	22.72
метал	3.10	2.22	1.37	5.81	6.89
% сепариран отпадък	2.65	2.24	1.61	3.76	3.79

Източник: РДНО Бургас

Съгласно представените данни е видно, че количеството отсортиран отпадък през сепариращото регионално съоръжение се увеличава през разглеждания период, но това е напълно недостатъчно за постигане на целите за рециклиране.

➤ Количество на битовите отпадъци, предадени за обезвреждане (депонирание)

Община Средец е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Бургас“. В сдружението участват още общините - Камено, Бургас, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Айтос и Сунгурларе. Към териториалния обхват на Община Средец се включват 33 населени места, от които общинският център гр. Средец и 32 села. По данни на НСИ, населението на общината към 31.12.2021г. е 14000 жители. Системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в Община Средец обхваща 100% от нейното население. Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и депониране на отпадъците генерирани на територията на Община Средец се извършва от общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“. Смесените битови отпадъци от територията на общината се извозват до Регионално депо за неопасни отпадъци, изградено в землището на с. Полски извор, Община Камено. Регионалното депо е оборудвано с автоматична везна, което обуславя и висока степен на достоверност на данните за приетите и депонирани количества отпадъци. На регионалното депо е изградена и е в експлоатация сепарираща инсталация. Приетите на депото смесени битови отпадъци преминават през процес на сепариране и отделяне на рециклируемите материали от общия поток битови отпадъци. За периода 2017-2021г. процентът на депонираните отпадъци спрямо събраните в общината варира в много малък диапазон от 99.18% през 2017 – 2018г. до 98.5% през последните три години на периода:

Таблица 06: Процентно съотношение на депонирани битови отпадъци спрямо общо събрани на територията на Община Средец за периода 2017-2021г.

години	2017	2018	2019	2020	2021
Общо количество на отпадъците депонирани от територията на община Средец на Регионално депо -Регион Бургас, (тон/год.)	2892.78	2838.85	1520.74	3743.13	3963.554
Депонирани спрямо общо събрани битови отпадъци	99.18%	99.18%	98.52%	98.51%	98.52%

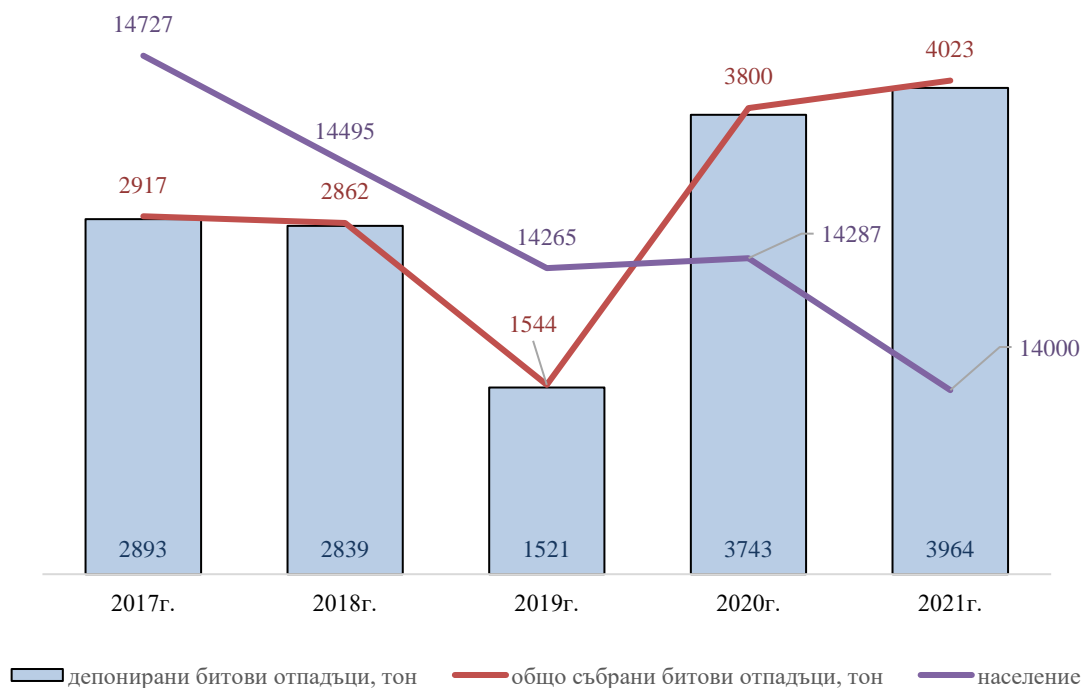
Източник РСУО Бургас, собствени изчисления

Увеличаването на събраните битови отпадъци се дължи най-вече на променящите се потребителски навици на домакинствата, а високия процент на депонирани отпадъци - на ниския ръст на рециклиране, на неправилното изхвърляне на рециклируеми отпадъци в

контейнерите за смесен битов отпадък.

Съгласно представените данни се наблюдава тенденцията към минимално намаляване на количествата на депонираните битови отпадъци, отнесени към общо събраните в общината. Съгласно направените изчисления разликата в процентът на депонираните спрямо събраните битови отпадъци в Община Средец от началото на разглеждания период до 2021г. е намалял само с 0,66%. За намаляване обема на депонираните битови отпадъци е препоръчително да се предприемат съответните мерки за ограничаване на тяхното образуване.

Съгласно данните за битовите отпадъци в общината, за последните две години се наблюдава увеличаване на количествата им. Предвид установената тенденция в непрекъснато намаляване на населението в общината не се установява същата закономерност в количествата на събраните отпадъците от територията ѝ.



Фигура 06: Количества на събрани и депонирани битови отпадъци на територията на Община Средец по години, в тонове

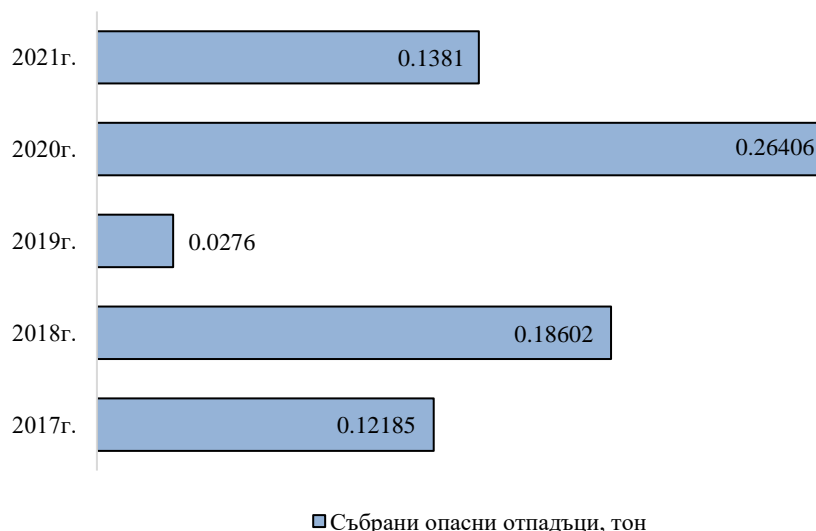
Видно от таблицата и графиката по-горе е, че най-малко е количеството на събраните и съответно депонирани битови отпадъци през 2019г., докато през 2021г. количеството на общо събраните битови отпадъци е с около 2,6 пъти повече или с 2 479 тона. През същата година се отчита и най-висок ръст на количествата депонирани битови отпадъци.

➤ Количества разделно събрани отпадъци чрез нарочни кампании

Относно задълженията по чл.19, ал.3, т.7 и наредбите по чл.13, ал.1 от ЗУО за организиране на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, образувани от домакинства, обществени и административни учредения, училища, търговски, промишлени, туристически и др. обекти, Община Средец е организирала разделното събиране на МРО (в т.ч. излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО); негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА); за организиране на дейности по събиране, транспортиране, съхранение и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), както и за сътрудничество в областта на

разделното събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ). Периодично общината организира кампании, за които населението предварително е информирано чрез средствата за масово разпространение в общината.

Съгласно чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО, кметовете на общините имат задължения за организиране на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане. Общината е осигурила разделното събиране на потока опасни отпадъци от домакинствата, съгласно сключен договор с „Балбок Инженеринг“ АД. Отпадъците, които се приемат са подробно описани в Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците.



Фигура 07: Количества на събрани опасни битови отпадъци на територията на Община Средец по години, в тонове

Степен на изпълнение на целите , заложиени в чл. 31, ал. 1, т.1 и т.2 от ЗУО до 2020г.

Изпълнение на целта за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло по чл. 31, ал. 1, т. 1 на ЗУО

Съгласно чл. 31, ал. 1, т. 1 и във връзка с §15 от Преходните и заключителните разпоредби на Закона за управление на отпадъците (обн., ДВ. бр. 53/2012) в срок до 1 януари 2020 г. общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО трябваше да постигнат цел за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло от домакинствата и подобни отпадъци от други източници (битови отпадъци) – най-малко 50 на сто от общото им тегло.

Съгласно Заповед № 164/22.06.2022 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Средец е сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло към 31.12.2019 г., а именно подготовка за повторна употреба и рециклиране най-малко на 50 на сто от общото им тегло. Съгласно заповедта, за календарната 2019 г. Община Средец е постигнала степен на рециклиране 20 %. Няма издадена заповед за определяне на постигната степен на рециклиране към 2020 г.

Съгласно възприетата йерархия на отпадъците се дава приоритет на предотвратяването на отпадъците, следвано от подготовката за повторно използване, рециклирането, възстановяването и накрая изхвърлянето, като най-нежелана опция. В контекста на политиката на Европейската комисия за отпадъци и развитие на кръгова икономика,

линейният икономически модел от типа „вземи, произведи и изхвърли“ вече не съответства на нуждите на съвременното общество и на ограничения характер на природните ресурси. В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отделя всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в новоизградените регионални депа да се депонират минимални количества отпадък. Чрез предприемане на законодателни и незаконодателни инициативи, политиките на Министерството са съобразени с политиките на европейско ниво и основните аспекти на националния интерес за постигане на 65% рециклиране на битови отпадъци до 2030 г., 75% рециклиране на отпадъци от опаковки до 2030 г. и 10% максимум депониране до 2030 г.

Следвайки тенденциите и политиката за управлението на отпадъците в ЕС, ще се депонират само така наречените „крайни отпадъци“, т.е. само тези отпадъци, които не биха се използвали повторно или не могат да бъдат рециклирани. Това от своя страна ще допринесе за изпълнение на националната политика за управление на дейностите на отпадъците, чиято основна цел е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

Изпълнение на целта за ограничаване количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО

Анализът на отпадъците, включва и извършване на оценка за изпълнението на националната и общоевропейската цел за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35% от общото количество на същите отпадъци, образувани през 1995г. Посочените данни от НСИ за общото количество битови отпадъци за Община Средец е 10320 т. през 1995г., изчислено на база постоянното население на общината, начисляващо 18293 жители за разглежданата година и норма на натрупване от 564 кг./ж.

За постигане на заложената цел за намаляване на количеството биоразградими битови отпадъци, постъпващи за депониране следва същите да бъдат събрани разделно при източника на образуване и последващото им оползотворяване чрез компостиране или анаеробно разграждане, по начин, който осигурява висока степен на защита на околната среда. Заложената в чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО национална цел изисква най-късно до 31.12.2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Съгласно Заповед № 165/23.06.2022 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Средец е сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото им количество към 1995 г. Съгласно заповедта, Община Средец е постигнала степен 0% за календарната 2019 г.

В общината годишно се генерират 29.88% биоразградими отпадъци, от които 17.73% са „зелени отпадъци“. На база тези данни е изчислено, че за 2020г. общо образуваните зелени отпадъци са 673.66 т, а за 2021г. тяхното количество е около 713.32 т. Приравнени към общото количество на биоотпадъците, „зелени“ биоотпадъци, в т.ч. градински отпадъци на територията на общината са 59.34%. Това налага мерки за тяхното компостиране и оползотворяване. На територията на общината не е организирана система за разделно събиране на зелените отпадъци. През 2013г. по проект са създадени около 100 компостера за домашно компостиране на територията на общината. За постигане на целите за

ограничаване на количеството депонирани отпадъци, трябва да се знае, че количествата биоотпадъци, третираны чрез домашно компостиране се считат като предотвратени, а не като оползотворени отпадъци. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. До момента в общината не са осигурени съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и необходимата инфраструктура за оползотворяването им. Хранителните отпадъци на територията на общината представляват средно 3,37% от общото количество на генерираните битови отпадъци, което е 15.97% от биоотпадъците или 11.28% от биоразградимите отпадъци в общината. Анализите показват, че в Община Средец има добри предпоставки за въвеждане на домашно компостиране в малките населени места. В много случаи населението практикува тази мярка и/или използва остатъците от храна и зеления отпадък от градините за храна на отглежданите животни. Прилагането на ефективна система за разделно събиране на биоотпадъците, подходящи за компостиране е мярка, която ще доведе до съществено намаляване на разходите за обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Възможностите за въвеждане на разделно събиране на биоотпадъците в общината са разгледани в Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците.

Нови национални цели въведени със Закона за управление на отпадъците

Със Закона за управление на отпадъците (обн. ДВ, бр. 19 от 2021 г. в сила от 05.03.2021 г.) се поставиха *нови цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци* (чл.31, ал.1, т.1-т.5), с които се въвеждат европейските норми, и които следва да ускорят прехода към кръгова икономика. Завишава се целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, като системите за разделно събиране осигуряват като минимум изпълнението на следните цели:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци.

За увеличаване на висококачественото рециклиране е необходимо да се подобри събирането и сортирането на отпадъците. Системите за събиране и сортиране често се финансират отчасти от режимите на разширена отговорност на производителя, в които производителите участват в разходите за събирането и третирането на продуктите. За да могат тези системи да бъдат по-ефективни, могат да се въведат минимални условия относно прозрачността и ефективността на разходите. Държавите членки и регионите могат също така да използват тези схеми за допълнителни потоци от отпадъци, като например текстилни материали и мебели.

Превръщането на отпадъците в ресурс може да се постигне чрез:

- цялостно изпълнение на съответното законодателство на ЕС, което включва йерархия на отпадъците, осигуряване на разделно събиране, определяне на цели за предотвратяване на депонирането и др.;
- намаляване в абсолютни стойности на генерирането на отпадъци и на генерирането на отпадъци на глава от населението;

– ограничаване на оползотворяването на енергия само до материалите, които не подлежат на рециклиране, и постепенно прекратяване на депонирането на отпадъци, които подлежат на рециклиране или оползотворяване

В йерархията на отпадъците е определен приоритетен ред от предотвратяването, подготвянето за повторно използване, рециклирането и оползотворяването на енергията до изхвърлянето, като например депонирането. Целта на този принцип е да се насърчат възможностите, чрез които се постига най-добрият цялостен ефект по отношение на околната среда. В зависимост от начина на събиране и управление на отпадъците, рециклирането може да бъде по-активно и ценни материали да се връщат за повторно използване в икономиката. Неефективните системи на събиране и управление, водят до загуба на голяма част от отпадъците, годни за рециклиране, изхвърлянето им в депа или изгарянето им, което може да има вредни последици за околната среда и да е свързано със значителни икономически загуби. За да се постигнат високи нива на оползотворяване на материалите, от основно значение е да се изпратят послания, съдържащи дългосрочна визия, на публичните органи, предприятията и инвеститорите и да се създадат подходящи благоприятни условия на равнище ЕС, като това включва и последователно изпълнение на съществуващите задължения. Необходимо е да се вземат предвид всички видове отпадъци, независимо дали са произведени от домакинствата, предприятията, производството и минната промишленост или строителството.

За да отговори на европейското законодателство България приема със Закона за управление на отпадъците нова цел със срок най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло). В този смисъл, държавната политика по управление на отпадъците се фокусира върху интегрирането на нови, устойчиви от екологична и икономическа гледна точка модели, където от битовите отпадъци да се отдели всичко, което може да се оползотвори и рециклира, за да се превърне в енергия, в суровина за индустрията, в тор за растенията, а в новоизградените регионални депа да се депонират минимални количества отпадък. По този начин, ще се депонират само така наречените „крайни отпадъци“, т.е. само тези отпадъци, които не биха се използвали повторно или не могат да бъдат рециклирани. Основната цел на националната политика за управление на дейностите на отпадъците е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

Поставените цели, съгласно чл.31, ал. 1 се постигат поэтапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО. Целта за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-късно до 31 декември 2025 г. се постига поэтапно, като след 31 декември 2020г. нараства всяка година с по 1 на сто. Във всеки от регионите, включващи общините, които ползват общо регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона в съответствие с решението за разпределението на задълженията между отделните общини за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1.

В дългосрочен план могат да бъдат предприети следните мерки:

- Повишаване контрола върху изпълнение на изискванията за разделно събиране на отпадъци;
- Подобряване ефективността на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки съвместно с „Екопак България“ АД и производителите на пластмасови продукти за еднократна употреба;

- Насърчаване и стимулиране на населението към прилагане на домашно компостиране и разделно събиране на отпадъците;
- Въвеждане на система за разделно събиране на зелените отпадъци;
- Изграждане на площадка за компостиране на биоразградимите отпадъци;
- Изграждане и съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО БИТОВИТЕ ОТПАДЪЦИ

□ Община Средец е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Бургас“. В сдружението участват още общините - Камено, Бургас, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Айтос и Сунгурларе;

□ В общината е организирана система за събиране на отпадъците във всички населени места, на която се извършва ежегодна оптимизация. Делът на обслужваното население от системата за сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци е 100%;

□ Общината е обхванала и управлява, генерираните от крайни потребители масово разпространени отпадъци, чрез сключени договори с фирми и/или организации по оползотворяване, като по този начин се цели всички масово разпространени отпадъци да се отделят от потока смесен битов отпадък, събиран от системата за организирано сметосъбиране и сметоизвозване в общината;

□ За територията на Община Средец е изготвен морфологичен анализ на състава и количеството битови отпадъци по проект „Определяне на морфологичния състав на битови отпадъци в България“, с възложител Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС). Изследването е проведено съобразно изискванията на Методика за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци, утвърдена със Заповед № РД-744 от 29.09.2012г. на МОСВ, в рамките на четири годишни сезона. Най-голям относителен дял в битовите отпадъци на общината имат фракциите: ситна фракция <4cm – 23.76% от общия поток битови отпадъци, следвани от градински (17.06%); пластмаса (15.64%) и инертни материали (8.26%). Рециклируемите отпадъци имат 26.23% относителен дял, в това число - хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 15.64 %, следвано от стъкло – 3.61%, хартия – 2.81%, картон – 2.38% и метали – 1.79%;

□ Съгласно чл. 28а (Нов - ДВ, бр. 77 от 2021 г.) от Наредба №7/19.12.2013г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, кметовете на общините във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 ЗУО извършват морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно методика, утвърдена със заповед на министъра на околната среда и водите. Морфологичният анализ се актуализира на всеки 5 години. Към настоящия момент, съгласно сключен договор между общината и „Динамик Сълюшънс“ ЕООД се изготвя четирисезонен морфологичен анализ на битовите отпадъци за територията на Община Средец;

□ Съгласно извършено сравнение на нормата на натрупване в общината със същата за страната през периода 2016-2020г. се установява, че нормата на натрупване в Община Средец е под тази за страната. Нормата на натрупване в общината през 2016г. е 47.54% от тази в страната, а през 2020г. достига 65.35%. Съгласно данните за общото количество на образуваните отпадъци в Община Средец и данните от НСИ за населението в общината към 31.12.2021 г. – 14000 жители, е определена норма на натрупване на отпадъците Община Средец за 2021 г – 287.38 кг/ж/г. Тази стойност е взета за базова при определяне на прогнозите за количествата образувани битови отпадъци до 2028 г.;

□ На база извършени изчисления е анализирано сходството на нормата на натрупване на битовите отпадъци в Община Средец с други общини в региона. Сравнението показва, че общините, в които преобладават по-малки по население населени места, отчитат по-ниска

норма на натрупване в сравнение с тези, в които преобладават по-големи по население населени места;

□ По отношение разделното събиране на отпадъците от опаковки, обобщените резултати показват увеличаване на тяхното количество, събрано в цветните контейнери за периода от 2017г. до 2020г включително. С това се наблюдава и завишаване на процента на количеството отсортиран отпадък, към което се стреми всяка система. През 2017г. процентът на рециклираните отпадъци от опаковки е едва 50.7 % от общото събрано количество на същите отпадъци, докато през 2019 г. са рециклирани 72.57%. През 2021г. този процент достига 79,97%, но количеството на събраните отпадъци рязко намалява с около 2,24 пъти в сравнение с предходната 2020г. От тук може да се заключи, че населението постепенно придобива навици за правилно сортиране и разделяне на рециклируемите отпадъци в контейнерите. Отчита се ниска активност от населението в общината, извършващо разделно събиране на отпадъците от опаковки. Разширяването на системата за разделно събиране на отпадъците от хартия, картон, пластмаса, метал и стъкло (включително от опаковки) в административни сгради, търговски обекти и в повече населени места би довело до завишаване на количествата разделно събрани рециклируеми отпадъци. Икономически инструмент, който би могъл да доведе до разширяване на разделното събиране е въвеждане на стимули/отстъпки от такса битови отпадъци за граждани и фирми, които се включват в системите за разделно събиране на отпадъците, в т.ч. от опаковки от хартия и картон, пластмаса и стъкло;

□ На база данните от отчетите на организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки са изчислени нормите на натрупване на рециклируемите материали от системите за разделно събиране на отпадъци от опаковки за периода 2017-2021 г. Нормата на натрупване е изчислена на база общото количество разделно събрани отпадъци от опаковки в цветните контейнери и на количествата рециклирани отпадъци от опаковки към населението, обслужвано от системата за разделно събиране на този поток отпадъци. Обхванатото със системата население в общината за 2021г. представлява 70.97% от общото население, живеещо на територията ѝ. Изчисленията посочват ниска активност на населението, извършващо разделно събиране на отпадъците от опаковки. Нормата на натрупване на разделно събрани рециклируеми отпадъци от опаковки в контейнерите за разделно събиране за 2021г. е едва 0.69 кг/жит/год, а нормата на натрупване на рециклираната полезна фракция – 0.55кг/жит/год. Съгласно посочените данни за 2021г., изчисленията показват около 79.93% рециклиране на отпадъците от опаковки. За подобряване ефективността на системата от изключително важно значение са кампаниите с цел повишаване информираността на гражданите;

□ Приетите на депото смесени битови отпадъци преминават през процес на сепариране и отделяне на рециклируемите материали от общия поток битови отпадъци. Съгласно представените данни от РДНО Бургас, за периода 2017-2021г., процентът сепариран битов отпадък от Община Средец на регионалното депо за последните две години 2020г. (3,76%) и 2021г. (3,79%). Направените изчисления за периода 2017-2021г. показват, че процентът на депонираните отпадъци спрямо събраните в общината варира в много малък диапазон от 99.18% през 2017 – 2018г. до 98.5% през последните три години;

□ Със Заповед № 164/22.06.2022г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС), Община Средец е посочена сред общините, които не са изпълнили целите по чл. 31, ал. 1, т. 1 от ЗУО за подготовка за повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло към 31.12.2019 г., като е постигнала степен на рециклиране 20 %. Общината не изпълнява и целите за календарната 2019 г. по чл. 31, ал. 1, т. 2 от ЗУО за ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото им количество към 1995 г., съгласно Заповед № 165/23.06.2022 г. на Изпълнителния директор на изпълнителна агенция по околна среда (ИАОС);

□ Препоръчително е общината да насърчава жителите, които имат градини към домашно компостиране чрез кампании за запознаване на населението и ползите от домашното компостиране в малките населени места.

Анализ на утайките от ГПСОВ

Утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води (ГПСОВ) представляват органична фракция, която се получава в резултат на пречистването на отпадъчните води след утаяването на остатъчните вещества. „Третирана утайка” е утайка, която е преминала през биологично, химично и термично третиране, дълготрайно депониране или всякакъв друг процес, който значително е намалил способността за ферментация и възможността за възникване на опасности за здравето, произтичащи от употребата на утайки.

Съществуващо състояние

ПСОВ „Средец“ е разположена на около 1.3 km североизточно от град Средец, в близост до път II-79 Бургас – Средец. Станцията е въведена в експлоатация 2008 г. с Решение за ползване СТ-12-793/13.08.2008 г. Стопанисва се от „ВиК“ ЕАД, гр. Бургас от юли 2017 г. ПСОВ е с капацитет 22 770 ЕЖ, което е напълно достатъчно да поеме цялото количество битови отпадни води от града. Максимално разрешеното зауствано водно количество е: $Q_{\text{год.}}$ до 1825000 $\text{m}^3/\text{у}$, съгласно Разрешително за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни води, №23140026/14.05.2007 г. с удължен срок на действие до 30.04.2026 г., издадено от БДЧР Варна, при среден дневен капацитет е $Q_{\text{ср.дн}} = 208 \text{ m}^3/\text{h}$. Пречистените води се заустват гравитачно в река Средецка.

Към 2013г, поради недостатъчната степен на изграденост на канализационната мрежа (около 70%) и ниският процент на населението присъединено към пречиствателната станция за отпадъчни води (ПСОВ), постъпващото водно количество и товарът на замърсяване не осигуряват нормална експлоатация на ПСОВ Средец. През 2014 година завършен проект „Доизграждане на канализационната мрежа и частична реконструкция на водопроводна мрежа в гр. Средец”, в резултат на което е обхванато цялото население на града с услугата – отвеждане и пречистване на битови отпадни води. До 2017 г., станцията е била административно подчинена на Общинската администрация. От юли 2017 г. ПСОВ „Средец“ е предадена за експлоатация и поддръжка на „ВиК“ ЕАД – Бургас, при което е извършена оценка на техническото ѝ състояние.

Изградени са механично и биологично стъпало на пречистване и стабилизация на утайките.

Технологична схема:

1. Механично пречистване:

- Входна шахта с устройство за задържане на нефтопродукти;
- Фини механизирани решетки;
- Хоризонтален аериран пясъкозадържател - маслозадържател. С потопени помпи за пясък монтирани към мостовете на пясъкочистачите става директно засмукване на пясъчния пулп по цялата дължина на улеите за пясък. Пулпът се излива в централно разположен канал с голям наклон към яма за пясък. От тук стационарна помпа за пясък го препомпва към класификатор за пясък тип “шнеков” за обезводняване.

2. Биологично пречистване.

- Биобасейнът е проектиран за пълно биологично пречистване по метода “продължителна аерация” със симултанна денитрификация. Смесването на сурова вода и рециркулираща утайка от вторичния утайтел става в междинен канал. Сместа се разпределя в секциите през входни тръбопроводи с разсредоточено подаване по цялата ширина на коридора. След входа 50% от дължината на секцията се използва като зона за денитрификация. Обемът се хомогенизира и насочва с неутаяваща се скорост посредством

пропелери. В следващата зона за аерация са монтирани дифузьори за фино диспергиране на въздуха и постигане на максимален кислороден капацитет.

— Вторичен утайтел. Сместа вода и активна утайка след биобасейна се разделя под действието на гравитационни сили. Утайкочистач прибутва утайките паднали на дъното към централна камера, от където се отвеждат към помпена станция за активна утайка.

— Помпена станция за активна утайка. Помпите са потопяеми - две за рециркулация с регулиране на дебита и една за стабилизирана излишна утайка към силоза - утайкоуплътнител.

3. Обеззаразяване. Контактни резервоари с третиране на водата с хлор в случай на епидемия, обявена от РЗИ.

4. Третиране на утайките.

— Уплътнител за акумулиране на стабилизирани утайки.

— Кондициониране на утайките преди обезводняване с полиелектролит (флокулант).

— Камерна преса за обезводняване. Не е в експлоатация.

— Изсушителни полета.

В Плана за интегрирано развитие на Община Средец за периода 2021-2027 г. са предвидени следните дейности по ПСОВ Средец:

— Оборудване и въвеждане в експлоатация на втори утайтел (изградена е само бетоновата му конструкция).

— Създаване на система за наблюдение, управление и контрол на процеси, машини и съоръжения в ПСОВ;

— Окомплектоване на втори биобасейн до състояние на функционална годност.

Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ГПСОВ Средец е на „ВиК“ ЕООД гр. Бургас. Операторът избира начините за оползотворяване на утайките, с цел да се създадат предпоставки за намаляване на евентуалните рискове за околната среда и поетапно постигане на целите заложи в Националния стратегически план за управление на утайките (НСПУУ). Препоръчително е да се извършва анализ на водите и утайките чрез определяне на по-голям брой показатели, за да се гарантира опазване на околната среда, съгласно Рамковата директива за водите на ЕС. При невъзможност утайките да бъдат оползотворени по друг начин, най – често използваните методи са депонирането. За обезвреждане на утайките на Регионалното депо за неопасни отпадъци Бургас те трябва да отговарят на минималните изисквания за стабилност. Друга позната възможност е и оползотворяването на утайките в земеделието. Това изисква извършване на анализ на утайките, който да докаже, че не са опасни и са подходящи за целта. Оползотворяването в земеделието не може да бъде избрано, ако утайките нямат необходимото качество и не са изпълнени изискванията за мониторинг.

В Програмата за реализация на ПИРО Средец 2021-2027г. към мярка 5.2.: „Обновяване и изграждане на водопроводни и канализационни мрежи“ е заложила проектна идея 5.2.6 за: Изграждане на канализация и пречиствателна станция за отпадни води /ПСОВ/ с.Дебелт.

Използваните методи за третиране на утайките е подробно разгледани в Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО УТАЙКИТЕ ОТ ГПСОВ

□ На територията на Община Средец е изградена и въведена в експлоатация ПСОВ Средец. Отговорността за експлоатация на съоръжението е на „ВиК“ ЕООД гр. Бургас. Операторът, а именно „ВиК“ ЕООД Бургас избира начини за оползотворяване на утайките, с цел да се създадат предпоставки за намаляване на евентуалните рискове за околната среда и поетапно постигане на целите заложи в националното законодателство. Общината като

собственик на съоръженията трябва да участват активно в този процес. Въпросът за подобряване на йерархията за управление на утайките е много важен, като се има предвид трудността при намирането на терени за депа за отпадъци и негативните реакции на населението;

□ От изключителна важност е информираността на персонала, относно най - добрите налични техники на европейско и национално ниво, свързани с управлението на утайките. В тази връзка добро решение е изготвяне на програми за обучение, с цел надграждане на знания, свързани с нови технологии и мерки по третиране и оползотворяване на утайките, и идентифициране на възможности за финансиране.

Анализ на строителните отпадъци

Основни източници на строителни отпадъци в Община Средец са физически и юридически (както и самата община) лица, извършващи дейности по строителство и разрушаване. Съгласно действащото законодателство, кметът на общината отговаря за организирането, събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община (чл.19, ал.3, т.5 от ЗУО). Физически лица, които образуват строителни отпадъци в резултат от ремонтна дейност на домакинствата са длъжни да ги събират на територията на имота, като не допускат разпиляването им в съседните терени.

В Община Средец е организирано извозването на строителните отпадъци от ремонтната дейност на гражданите от общинско предприятие “Озеленяване, благоустройство и чистота“. Дейността се заплаща, за което се начислява такса за тон строителен отпадък. Таксата се заплаща от лицата образували отпадъците. Общината предоставя възможност на гражданите да заявят мобилен контейнер за събиране и извозване на строителните и обемни отпадъци образувани от бита. Лицата, генериращи строителни отпадъци имат ангажимент да ги изхвърлят в доставените за целта специализирани контейнери, след направена от тях заявка за доставка и/или в чували на мястото на образуването им. Организираната инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване е по подробно разгледана в Анализ на инфраструктурата на управление на отпадъците.

На територията на общината е забранено нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на строителни отпадъци, включително изхвърлянето им в контейнерите за събиране на битови отпадъци или отпадъци от опаковки.

Условията и редът за принудително изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях на територията на Община Средец се уреждат с Наредба за принудително изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях на територията на Община Средец, приета с Решение №936/29.04.2015г. Към принудителното изпълнение на заповеди по чл.225а, ал.1 от ЗУТ, за премахване на незаконни строежи или части от тях се пристъпва, когато същите са влезли в сила и не са изпълнени доброволно от адресата/адресатите на заповедта в определения с нея срок за доброволно изпълнение. При установено неизпълнение на заповедта, кметът на общината пристъпва към действия по принудителното ѝ изпълнение. Извършените разходи по принудителното премахване са за сметка на адресата /адресатите по заповедта, както и за лицата, посочени в чл.225а, ал.5 от ЗУТ и се събират по реда, описан в наредбата от органите на Общинска администрация. Когато извършителят на незаконния строеж е неизвестен, разходите по премахването са за сметка на общинския бюджет.

Потенциалът за рециклирането и повторната употреба на строителните отпадъци е голям, тъй като компонентите имат висока себестойност. В частност има пазар за повторна

употреба на такива материали в изграждането на пътища, дренажни системи и други строителни обекти. Технологията за сепарирание и възстановяване на строителни отпадъци е добре утвърдена, достъпна и не е свързана с високи разходи. В случаите, когато не се прилага разделяне при източника, потокът строителни отпадъци може да съдържа опасни компоненти, комбинацията от които може да създаде рискове за околната среда и да възпрепятства рециклирането.

Основните проблеми, свързани със строителните отпадъци, са неконтролираното им изхвърляне от гражданите и фирмите, което води до формирането на нерегламентирани сметища. Често населението неконтролирано изхвърля строителни отпадъци на незаконни сметища, както и замърсява зелените площи в самите населени места. Друг проблем е изхвърлянето на строителни отпадъци в контейнерите за твърди битови отпадъци, което води до тяхното повреждане, а от тежестта им се повреждат и повдигащите механизми на сметосъбиращите специализирани автомобили.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ ОТНОСНО ОТПАДЪЦИТЕ ОТ СТРОИТЕЛСТВО И РАЗРУШАВАНЕ (ОСР):

□ Община Средец изпълнява изискванията на чл. 19, ал.3, т. 5 от ЗУО за организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията си;

□ На територията на общината е забранено нерегламентираното изхвърляне на строителни отпадъци, тяхното третиране и изхвърлянето им в контейнерите за събиране на смесени битови отпадъци;

□ Необходимо е прилагане на стриктен контрол за изпълнение изискванията на ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ДЕЙСТВАЩОТО НАЦИОНАЛНО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ/ПРОГРАМНИТЕ ДОКУМЕНТИ В КОНТЕКСТА НА ПРАВАТА И ЗАДЪЛЖЕНИЯТА НА ОБЩИНИТЕ

Настоящият анализ съдържа основен преглед на нормативните документи в областта на управление на отпадъците на национално ниво, като основа за разработване на стратегически документи и определяне на приоритетите за следващия програмен период до 2028 г.

Анализът има за цел да отговори на следните въпроси:

- Какви са основните принципи на националното законодателство по управление на отпадъците и кои са основните ангажименти, които поставя към местните власти;
- Систематизиране на основните компетенции и правомощия на общините (в частност Община Средец) в областта на управление на отпадъците и възможни подходи за тяхното изпълнение, с акцент върху действащото законодателство;
- Кои са нормативните документи на местно ниво, приети във връзка с разпоредбит на националното законодателство по отношение на управление на отпадъците

За осигуряване на необходимата информация за анализа са проучени националните нормативни документи, регламентиращи отговорностите на общината, свързани с управлението на отпадъците.

Национална нормативна рамка

Националната нормативна уредба се основава на основните принципи, на които стъпва европейското екологично право в сектор „Отпадъци”. Националното ни законодателство е

хармонизирано с европейското право и въвежда петстепенната йерархия на управление на отпадъците. Аналогично на европейското право, българската нормативна уредба съдържа един рамков Закон за управление на отпадъците и редица специфични подзаконовни актове.

Националното законодателство и политика в областта на управление на отпадъците се основават на следните основни принципи при управление на отпадъците:

- ♦ „Предотвратяване” - образуването на отпадъци трябва да бъде намалено и избегнато, където това е възможно.
- ♦ „Разширена отговорност на производителя” и „Замърсителят плаща” – лицата, които образуват или допринасят за образуването на отпадъци или замърсяват околната среда или сегашните притежатели на отпадъците трябва да покрият пълните разходи за третиране на отпадъците и да ги управляват по начин, който гарантира висок степен на защита на околната среда и човешкото здраве.
- ♦ „Превантивност” – потенциалните проблеми с отпадъците трябва да бъдат предвиждани и избягвани на възможно най-ранен етап.
- ♦ „Близост” и „Самодостатъчност”– отпадъците трябва да бъдат обезвреждани възможно най-близо до мястото на тяхното образуване, като отпадъците, генерирани в ЕС, трябва да бъдат третирани в рамките на Съюза.
- ♦ „Участие на обществеността“ – съответните заинтересовани страни и органи, както и широката общественост имат възможност да участват в разработването на плановете за управление на отпадъците и на програмите за предотвратяване на отпадъците и имат достъп до тях след разработването им.

Йерархия на управление на отпадъците

Йерархията на отпадъците описва международно признат подход за устойчивото управление на отпадъци, който е отразен и в Европейската Рамкова директива за отпадъците 2008/98/ЕС с посл. изм. с Директива (ЕС) 2018/851. Този подход е възприет в България посредством Закона за управление на отпадъците. Йерархията при управление на отпадъците определя приоритетния ред на това какво представлява най-добрата възможност за околната среда в законодателството и в политиката относно отпадъците. Спазването на йерархията за управление на отпадъците осигурява ефективно използване на ресурсите, поради което следва да се насърчава по всякакъв начин.

Йерархията задава пет възможни начина за правителствените институциите, местните власти и бизнеса за справяне с отпадъците и дава приоритет на мерките в следната последователност:

- Предотвратяване на образуването на отпадъци;
- Подготовка за повторна употреба;
- Рециклиране;
- Друго оползотворяване, напр. оползотворяване за получаване на енергия;
- Обезвреждане (депонирание, изгаряне без оползотворяване на енергията и др.).

Действащи закони и подзаконовни актове на национално ниво

Основният законодателен инструмент в областта на управлението на отпадъците в България е Законът за управление на отпадъците (ЗУО), в сила от 13.07.2012г. (обн.ДВ, бр.53/2012, последно изм. и доп. ДВ. бр.17 от 1 Март 2022г.). В Закона за управление на отпадъците и подзаконовите нормативни актове към него подробно са описани задълженията на органите на местно самоуправление и местна администрация за управление на отпадъците.

Закон за управление на отпадъците (ЗУО)

Законът и подзаконовите актове към него се отнасят до следните видове отпадъци:

- битови отпадъци;
- производствени отпадъци;
- строителни отпадъци;
- опасни отпадъци.

С изменението и допълнението на Закон за управление на отпадъците, обн. в ДВ. бр.19 от 5 Март 2021г. се въведеха изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. законодателен пакет „Отпадъци“, и по специално Директива (ЕС) 2018/851 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и частично се транспонира Директива (ЕС) 2018/850 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 година за изменение на Директива 1999/31/ЕО относно депонирането на отпадъци.

Пакет „Отпадъци“ въведе следните основни промени в европейското законодателство, които следва да бъдат изпълнявани от всички държави-членки:

- Целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци е завишена до 65% през 2035 г., за да се извлекат съществени екологични, икономически и социални ползи и да се ускори преходът към кръгова икономика. Въведени са междинни цели от 55% и 60% съответно за 2025 г. и 2030 г.;
- С цел допълнително стимулиране на прехода към кръгова икономика е въведена цел за намаляване до 10 % на депонираните битови отпадъци до 2035 г.

Законът за управление на отпадъците е нормативния акт, който регламентира всички основни ангажименти на общини, производители и оператори на дейности с отпадъци, както и изискванията за разделно събиране и за постигане на целите по рециклиране на отпадъци. Респективно тези изисквания налагат промени в ЗУО, които са приети с последното изменение и допълнение на закона и са в сила от 05.03.2021г.

Действащите подзаконови нормативни актове, които детайлизират изискванията на ЗУО, могат да се обособят в четири групи:

- * Подзаконови нормативни актове, определящи изисквания към съоръжения и инсталации:
 - Наредба № 7 от 24 август 2007г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци (обн., ДВ, бр.81 от 17.09.2004г.).
 - Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (в сила от 13.09.2013г.).
- * Подзаконови нормативни актове с хоризонтални разпоредби спрямо всички видове отпадъци, инсталации и съоръжения за отпадъци в обхвата на ЗУО:
 - Наредба № 2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците (Обн., ДВ, бр.66 от 08.08.2014г.).
 - Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (обн., ДВ, бр.51 от 20.06.2014г.).
- * Подзаконови нормативни актове, съдържащи регулации по управлението на отпадъци чрез икономически инструменти:

- Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци (обн., ДВ, бр. 111 от 27.12.2013 г.).
 - Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса (Приета с ПМС № 76 от 12.04.2016 г., в сила от 16.06.2016 г.).
 - Наредба за реда и начина за изчисляване на размера на финансовата гаранция или еквивалентна застраховка и за предоставяне на годишни справки-декларации при трансграничен превоз на отпадъци (Приета с ПМС № 195 от 10.07.2014 г., обн., ДВ, бр. 59 от 18.07.2014 г.).
- * Подзаконовни нормативни актове, регулиращи управлението на специфични отпадъчни потоци:
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017г., обн. ДВ бр.11 от 31.01.2017г.).
 - Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали (Приета с ПМС 267 от 05.12.2017г, обн., ДВ, бр. 98 от 08.12.2017г.).
 - Наредба №3 от 05.08.2014г. за изискванията за реда и начина за инвентаризация на оборудване, съдържащо полихлорирани бифенили, маркирането и почистването му, както и за третирането и транспортирането на отпадъци, съдържащи полихлорирани бифенили (обн., ДВ, бр.70 от 22.08.2014г.).
 - Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието (Приета с ПМС №201 от 04.08.2016г., обн., ДВ, бр.63 от 12.08.2016г.).
 - Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки (в сила от 06.11.2012 г., Приета с ПМС № 271 от 30.10.2012 г., обн., ДВ, бр.85 от 06.11.2012г.).
 - Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори (Приета с ПМС №351 от 27.12.2012г., обн., ДВ, бр.2 от 8.01.2013г., в сила от 08.01.2013г.).
 - Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (Приета с ПМС №352 от 27.12.2012г., обн. ДВ, бр.2 от 08.01.2013г.).
 - Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване (Приета с ПМС №256 от 13.11.2013г., обн. ДВ, бр.100 от 19.11.2013г., в сила от 01.01.2014г.).
 - Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства (Приета с ПМС №11 от 15.01.2013г., обн., ДВ, бр.7 от 25.01.2013г., в сила от 25.01.2013г.).
 - Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми (Приета с ПМС № 221 от 14.09.2012 г., обн. ДВ. бр.73 от 25.09.2012 г.).
 - Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда (Приета с ПМС № 354 от 26.10.2021 г., Обн. ДВ. бр.91 от 2 Ноември 2021г.)

Основни ангажименти на общините, произтичащи от ЗУО и подзаконовите нормативни актове

ЗУО и наредбите към него регламентират детайлно редица ангажименти на общините, свързани с управлението на отпадъците. Съгласно нормативната уредба, кметът на общината отговаря за:

1. осигуряването на съдове за събиране на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
2. събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждането им. Следва да се

подчертае, че кметът на общината е длъжен да осигури условия, при които всеки притежател на битови отпадъци да се обслужва от лицата/фирмите, на които общината е възложила тези дейности, като тези лица трябва да притежават съответните разрешителни или регистрационни документи, изисквани от ЗУО;

3. почистването на уличните платна, площади, алеи, паркове и другите територии в населените места, предназначени за обществено ползване;

4. избора на площадка, изграждане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или на други инсталации или съоръжения за оползотворяването и/или обезвреждане на битови отпадъци;

5. организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община. Управлението на строителните отпадъци е регламентирано по-подробно в Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г. Кметът на общината отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. С ЗУО от 2012г. отпада задължението на общините да осигуряват депа за депониране на строителни отпадъци и от разрушаване на сгради, извън отпадъците от ремонтна дейност на жилищата на домакинствата, като се въвеждат цели за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради, включително при насипни дейности чрез заместване на други материали с отпадъци (строителни отпадъци, с изключение на почви, земни и скални маси от изкопи в естествено състояние), несъдържащи опасни вещества;

6. разделното събиране на битови отпадъци на територията на общината най-малко за следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. С чл.33 от ЗУО се въвеждат изисквания към търговските обекти, производствени, стопански и административни сгради в населените места над 5000 жители и курортните населени места да събират разделно отпадъците от хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло и да ги предават на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от ЗУО и/или на организация по оползотворяване;

7. организирането на дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци и/или оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци (отпадъци от опаковки, излезли от употреба моторни превозни средства, електронно и електрическо оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми). Кметът организира контрола за изпълнението на договори с организации по оползотворяване или с други лица, притежаващи разрешения по ЗУО, свързани със системите за разделно събиране на масово разпространените отпадъци;

8. изпълнението на решенията на общото събрание на регионалното сдружение, в което участва дадена община, в т.ч. относно инвестиционната програма на сдружението, провеждане на обществените поръчки и др.;

9. организирането на разделно събиране на опасните битови отпадъци от бита и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане, като напр. опаковки от и негодни препарати за растителна защита, използвани за градините на домакинствата, опаковки от химикали и препарати и стари такива и др.;

10. осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. С това се цели подобряване на

услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на общините за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци;

11. поддържането на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

12. предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища, и организиране на почистването им;

13. съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

14. осигуряване на информация на обществеността по всички ангажименти на общините, чрез интернет страницата на съответната община, както и по друг подходящ начин и провеждане на информационни кампании за населението и бизнеса, свързани с разделното събиране на отпадъците.

15. разработва общинска наредба за управление на отпадъците, като постоянно контролира изпълнението ѝ;

16. организира внасянето на отчисленията за следексплоатационни грижи за депата за битови отпадъци и за депониране на отпадъци в необходимия размер и срок, съгласно Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;

17. предлага за одобряване от общинския съвет такси за заплащане на услугите, предоставяни от общината, свързани с отпадъци;

18. определя изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло, в т.ч. условията за регистрация на площадките (отнася се до пунктовете за предаване на посочените отпадъци в рамките на населените места, известни сред населението и като пунктове за вторични суровини).

19. предприема действия по възлагане и извършване на прединвестиционни проучвания за изграждане на ново/и съоръжение/я за третиране на битовите отпадъци най-малко три години преди изчерпване обема на депото за битови отпадъци или изтичането на експлоатационния срок на инсталацията, за което уведомява съответната РИОСВ. Тези действия се извършват съвместно с другите кметове на общините, включени в Регионалното сдружение или самостоятелно в случай, че общината не участва в сдружение.

ЗУО регламентира и обхваща на контролните правомощия на общините, като кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

1. дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

2. дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;

3. площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);

4. спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22;

5. изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне (в сила от 01.01.2019г.);

6. организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Съгласно чл.118 от ЗУО кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията

и реда за извършване на тези дейности, съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както и размера на глобите, които кметовете или оправомощени от тях лица могат да налагат.

Изисквания относно управлението на строителните отпадъци

ЗУО и Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани материали въвеждат специфични изисквания и ангажименти на общините, по отношение на строителните отпадъци, свързани с организиране на събирането, оползотворяване и обезвреждане на тези отпадъци, образувани при ремонтната дейност на домакинствата. Общината има ангажимент и в случаите, когато самата тя е възложител на строителни дейности или на дейности по разрушаване на сгради, включително принудително премахване на строежи, както и в случаите, когато местната администрация е компетентна да одобрява и разрешава инвестиционните проекти, и по-конкретно – одобрението на плановете за управление на отпадъците.

Тези компетенции са свързани със следните текстове на ЗУО:

- третирането и транспортирането на отпадъците от строителни площадки и от премахването на строежите се извършват от възложителя на строежа или от собственика на строителните отпадъци;
- предаването и приемането на строителните отпадъци се извършва само въз основа на писмен договор с лица, притежаващи разрешение или регистрация по ЗУО.
- считано от 14.07.2014 г. възложителят на строителни и монтажни работи (включително общините, когато са възложители на строителни дейности), с изключение на текущи ремонти, и възложителят на премахване на строежи отговарят за изготвянето на план за управление на строителни отпадъци в обхват и съдържание, определени Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, приета с ПМС № 267 от 05.12.2017 г.

Изискването не се прилага за:

1. премахване на сгради с разгъната застроена площ (РЗП), по-малка от 300 кв. м;
2. премахване на сгради с паянтова конструкция;
3. реконструкция и основен ремонт на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
4. промяна на предназначението на строежи с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
5. строеж на сгради с РЗП, по-малка от 700 кв. м;
6. изграждане, реконструкция, основен ремонт и премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1500 линейни метра в урбанизирани територии;
7. изграждане, реконструкция и основен ремонт на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 5000 линейни метра извън урбанизирани територии;
8. премахване на подземни и надземни линейни мрежи в областта на водоснабдяването и канализацията, електроснабдяването, топлоснабдяването, газоснабдяването, електронните съобщения, хидромелиорациите, третирането на

отпадъците и геозащитната дейност с дължина до 1000 линейни метра извън урбанизирани територии;

9. изграждане, рехабилитация, основен ремонт, реконструкция и премахване на пътища с дължина до 500 линейни метра;

10. премахване на негодни за ползване или застрашаващи безопасността строежи, когато е наредено по спешност от компетентен орган, с РЗП, по-малка от 300 кв. м;

11. изграждане и премахване на строежи от шеста категория;

12. всички текущи ремонти.

При строителство, разрушаване на законни строежи и доброволно премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи, възложителят носи отговорност за изпълнението на целите, свързани с подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на материали от строителни отпадъци.

Принудителното премахване на незаконни строежи или на негодни за ползване или застрашаващи сигурността строежи се извършва от собственика или изпълнителя на разрушаването селективно по материали. Кметът на съответната община отговоря за предаването на отделените строителни отпадъци по време на принудителното премахване на строежи, за оползотворяване на материалите и за влагане на рециклирани строителни материали, включително за покриването на разходите за извършване на дейностите по транспортиране и третиране. Тези разходи са за сметка на извършителя на незаконния строеж или на собственика на сградата или съоръжението. Въз основа на влязла в сила заповед за премахване на строежа и протокол за извършените разходи за дейностите по транспортиране и оползотворяване на отпадъците кметът на съответната община подава заявление за издаване на заповед за незабавно изпълнение за събиране на вземането от задължените лица по реда на Граждански Процесуален кодекс (ГПК).

С наредбата за управление на отпадъците по чл.22 от ЗУО общините следва да регламентират реда и начина за организиране на събирането, включително разделното, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата, например:

- забрана за изхвърляне на строителни отпадъци от ремонтната дейност на домакинствата в контейнерите за битови отпадъци;
- възможността гражданите да предават безвъзмездно определени количества строителни отпадъци от ремонтната дейност;
- задължението на гражданите и фирмите да предават отпадъците от ремонтни дейности на депа или други съоръжения за третиране на строителни отпадъци и условията за това.

Изисквания относно системите за разделно събиране на отпадъци

Съгласно ЗУО системата за разделно събиране се организира в съответствие с принципа „разширена отговорност на производителя“ - чрез сключване на договори с организации по оползотворяване. На национално ниво са приети шест отделни наредби за управление на масово разпространените отпадъци (МРО):

- *Наредба за опаковки и отпадъци от опаковки*
- *Наредба за батерии и акумулатори и за негодни за употреба батерии и акумулатори*
- *Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти*
- *Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване*
- *Наредба за излезли от употреба моторни превозни средства*
- *Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми*

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата „разширена отговорност на производителя“ да бъде включен и този отпадъчен поток.

Наредбите поставят изисквания към производителите и вносителите на съответните продукти, които след тяхната употреба се превръщат в отпадъци, и определят възможните начини за прилагане на принципа „разширена отговорност на производителя“. В наредбите са посочени и ангажименти на кметовете на общините с оглед изграждане на системите за разделно събиране на МРО и намаляване на количествата депонирани отпадъци.

Ползите за общините от сътрудничеството с организациите по оползотворяването са свързани с намаляване количествата битови отпадъци, които общините иначе трябва да събират и третираат, и с намаляване финансовите средства за това третиране.

В системата за *разделно събиране на опасните битови отпадъци*, които не попадат в обхвата на наредбите по управление на масово разпространените отпадъци се включват – кутии от бои и лакове от ремонтната дейност и остатъци в тях, градински химикали, вкл. пестициди, продукти от грижи за домашни животни, химически вещества и препарати, използвани в домакинствата вкл. дезинфектанти. Те могат да се събират както чрез мобилни пунктове (специално оборудвани автомобили) и предварително оповестяване на граfiците за населението, така и да се предават на площадките за предаване на разделно събрани отпадъци, които общините трябва да осигурят.

Изискванията по отношение на видовете рециклируеми отпадъци, целят подобряване на услугите за разделно събиране на отпадъците за потребителите и подпомагане на регионите за управление на отпадъците за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците. Следва да се подчертае, че нормата на ЗУО е достатъчно гъвкава и предоставя на общините възможност както да осигурят площадки общинска собственост за някои или за всички видове отпадъци, които домакинствата и фирмите могат да оставят безвъзмездно, така и да сключат договори с лица, които разполагат с площадки за един или няколко вида отпадъци. Осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други е задължение за всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общините, и при необходимост в други населени места, съгласно чл. 19, ал.3, т.11 от ЗУО. В случай, че не са осигурени, отчисленията за обезвреждане на отпадъците на депа се увеличават с 15 на сто за периода до осигуряването им.

Финансови последици и стимули за общините, произтичащи от ЗУО

Съгласно Закона за управление на отпадъците, размерът на отчисленията за битови отпадъци по чл.64 от ЗУО намалява, когато целите в съответния регион за управление на отпадъците са изпълнени от общините, в съответствие с решението на общото събрание на регионалното сдружение за разпределение на задълженията между общините за изпълнение на целите, както следва:

- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
- с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2;
- с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;
- с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци, съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

Намаленията в размера на отчисленията се прилагат независимо едно от друго. При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за предаване на разделно събрани отпадъци таксите за депониране се увеличават с 15%. Освобождаването от отчисленията за депониране представлява много съществен стимул за достигане на целите от общините. С изменения в Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци, размерът на отчисленията за всеки тон депониран отпадък на депата до 2022 г. и всяка следваща година е както следва:

- за депата, които отговарят на нормативните изисквания:

2013г.	2014г.	2015г.	2016г.	2017г.	2018г.	2019г.	2020г.	2021г.	2022г. и всяка следваща година
15 лв./т	22 лв./т	28 лв./т	36 лв./т	40 лв./т	45 лв./т	57 лв./т	69 лв./т	82 лв./т	95 лв./т

- за депата, които не отговарят на нормативните изисквания, които общините следваше да достигнат до средата на 2009 г., отчисленията се заплащат в двоен размер за съответната година, освен ако не отговарят на едно от двете условия, посочени в §4 от допълнителните разпоредби на Наредба № 7 от 19 декември 2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци.

Въвеждането на икономически инструменти, които да стимулират общините и другите задължени за постигане на рециклиране и оползотворяване юридически лица, е препоръка на ЕК и предварително условие за проектите, финансирани от европейските фондове за всички страни членки на ЕС. Ето защо общините трябва внимателно ежегодно да планират изразходването на приходите от отчисленията за депониране. Тези приходи могат да се използват от общините за финансиране на инвестиционни проекти в областта на отпадъците, включително за съфинансиране от страна на общините на проектите, финансирани от ОПОС, както и за финансиране на експлоатационни разходи, свързани със системите за разделно събиране на битовите отпадъци, за транспортиране на разделно събраните отпадъци, тяхното последващо сепариране, рециклиране или друг вид оползотворяване, както и за информационни кампании за населението и бизнеса относно управление на отпадъците, както и за изготвяне на програми за управление на отпадъците.

Изисквания относно разработване на общински програми за управление на отпадъците

Във връзка с процеса на програмиране, ЗУО съдържа няколко ключови изисквания:

Първо: Общинската програма да се разработи в съответствие със структурата, целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците (НПУО).

Второ: Общинската програма се актуализира при промяна във фактическите и/или нормативните условия.

Трето: Общинската програма трябва да включва необходимите мерки за изпълнение на задълженията на кмета на общината, регламентирани в Глава втора, Раздел III на ЗУО.

Четвърто: Съгласно чл. 52 ал.2 от ЗУО, общинските програми за управление на отпадъците, са секторни програми и са неразделна част от Общинските програми за опазване на околната среда. Това означава, че Общинската програма за управление на отпадъците трябва времево да кореспондира с периода на действие на Общинска програма за опазване на околната среда.

Пето: Да се осигури обществен достъп до програмата на общината за управление на отпадъците.

При разработването на общинските програми за управление на отпадъците специално внимание трябва да се отдели на чл. 10, ал. 1 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградими отпадъци, Кметът на общината включва като неразделна част от програмата за управление на отпадъците мерки за предотвратяване образуването на биоотпадъци, разделно им събиране и оползотворяване на територията на общините, отчитайки специфичните условия на отделните видове населени места (големина, тип, брой жители и др.). Мерките трябва да бъдат насърчаващи към:

- ♦ компостирането на място, в т.ч. домашното компостиране;
- ♦ рециклирането, включително компостиране, и разграждането на биологичните отпадъци по начин, който осигурява високо равнище на опазване на околната среда и води до резултати, отговарящи на съответните стандарти за високо качество;
- ♦ използването на безопасни материали, произведени от биологични отпадъци.

Съгласно ЗУО ангажиментът за разработване на програмата е на кмета на общината, а за нейното одобрение – на Общинския съвет. Кметът на общината е длъжен ежегодно до края на месец март да информира Общинския съвет за изпълнението на мерките от програмата през предходната година. Целесъобразно е ежегодният отчет за изпълнение на общинската програма да се публикува на интернет страницата на общината с цел информиране на гражданите и бизнеса.

Общинската програма за управление на отпадъците преди внасянето ѝ за разглеждане от Общинския съвет подлежи на съгласувателна процедура „Преценка на необходимостта от извършване на екологична оценка“, в изпълнение на чл. 2, ал. 2, т. 1 от Наредбата за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, издадена на основание на ЗООС. Тази процедура включва подготовка от страна на общината на „Искане за издаване на решение по преценка необходимостта от извършване на екологична оценка“, което се внася за разглеждане в РИОСВ. В общия случай, без утежняващи обстоятелства, процедурата отнема 1 месец, което следва да се има предвид в процеса на разработка и одобрение на общинската програма.

Програмни документи на национално и общинско ниво с нов програмен период

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. Промяната в рамковото законодателство по отпадъци е една от най-важните и първостепенни крачки в прехода към кръгова икономика на ЕС. Страната е предприела стъпки с разработването и приемането на новия пети **Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г.**, с които се поставят нови цели и изисквания.

Пети Национален план за управление на отпадъците в Република България за периода 2021–2028 г.

Изпълнявайки ангажиментите по постигане на заложените в Европейското законодателство цели, България предприема стъпки за трансформиране на икономиката си от линейна към кръгова. Промяната в рамковото законодателство по отпадъци е една от най-важните и първостепенни крачки в прехода към кръгова икономика на ЕС. Страната е разработила нов пети **Национален план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021–2027 г.**, с които се поставят нови цели и изисквания. НПУО е основния стратегически документ в сектора „Отпадъци“ и е изработен от Министъра на околната среда и водите.

Документът дефинира трите основни цели и за тяхното постигане са разработени 5 програми (с 2 подпрограми).

НПУО е план на прехода от управление на отпадъците към ефективно използване на отпадъците като ресурс и устойчиво развитие чрез предотвратяване на образуването им. Планът предоставя рамка за местните власти при разработването на политика за управление на дейностите по отпадъците на регионално и местно ниво. Целта му е да подпомага централните и местните власти за концентрация на ограничените ресурси към приоритетни за финансиране проекти в сферата на управление на отпадъците от национални и европейски източници на финансиране.

Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: **„Общество и бизнес, които подобряват прилагането на йерархията на управление на отпадъците във всички процеси и нива“.**

Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО)

Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци (НППОО) е в съответствие с изискванията на РДО и на чл.50 от ЗУО и е неразделна част от НПУО. Тя определя мерки за прилагане на най-високото ниво в йерархията на управление на отпадъците.

НПУО 2021-2028 г. и НППОО са одобрени с Решение №459 на МС от 17.06.2021г.

Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България, за периода 2021-2027 г.

Изготвянето на Стратегията и плана на действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021-2027 г. е в изпълнение на мярка 589 „Изготвяне на Национална стратегия във връзка с пакета за кръгова икономика“ от Програма за управление на правителството на Република България за периода 2017 – 2021 г., като една от поставените цели (Цел 147) за постигане на ресурсна ефективност чрез прилагане на йерархията при управление на отпадъците, предотвратяване на образуването им, насърчаване на повторната употреба и оползотворяването им чрез рециклиране, намаляване на депонирането и ограничаване на вредното им въздействие върху околната среда и човешкото здраве.

Разработването на стратегията и план за действие за периода 2021-2027 г. е част от мерките от пакета за преход към кръгова икономика на национално ниво. Планът за действие обхваща действията в следните области:

- ✓ Производство, в т.ч. пакетиране на продуктите и производствени процеси;
- ✓ Потребление;
- ✓ Управление на отпадъците, което заема централно място в кръговата икономика, чрез прилагане на практика на йерархията на ЕС за отпадъците.;
- ✓ Преход от отпадъци към ресурси – насърчаване на пазара на вторични суровини, в т.ч. суровини от изключителна важност Действия в областта на приоритетни области като рециклиране на пластмаси, управление на хранителните отпадъци, основни суровини, отпадъци от строителство и събаряне, биомаса и продукти на биологична основа, иновации, инвестиции и други хоризонтални мерки.

Целта е да се изготви стратегически документ и конкретен план за действие, чрез които да се формулират националните цели в областта на кръговата икономика. На базата на задълбочен анализ на ситуацията, следва да се очертаят приоритетните области на

стратегията и плана за действие, да се предложат подходящи механизми за партньорство между публичния и частния сектор и механизми за мониторинг на изпълнението.

Специфичните цели са свързани с:

- Предпоставки за постигане на устойчива, нисковъглеродна и конкурентоспособна икономика с ефективно използване на ресурсите;
- Насърчаване на бизнес инициативи, иновации и трансфер на технологии за постигане на целите на кръговата икономика на национално и европейско ниво;
- Формулиране на необходимите политически действия на национално и местно ниво, както и изменения на регулаторната рамка;
- Създаване на партньорски механизъм за изпълнение на плана за действие, с участие на публичния сектор на национално и местно ниво, бизнеса и неправителствения сектор;
- Постигане на възможно най-добро управление на отпадъците, съдържащи значително количество суровини от изключителна важност, като вземат предвид осъществимостта от икономическа и технологична гледна точка и ползите за околната среда и здравето. Включване на целесъобразни мерки на национално ниво относно събирането, разделянето и оползотворяването на отпадъци, съдържащи значително количество от суровини от изключителна важност.

Поради естеството си, Стратегията за действия за преход към кръговата икономика се явява междусекторна стратегия. Тя стъпва върху и надгражда мерките, заложи в проектите на нови секторни стратегии и програми, основни сред които са в областта на икономиката, опазване на околната среда и регионалното развитие. Стратегията и планът за действие за прехода към кръгова икономика не попадат в йерархична зависимост с други планове и програми на национално и местно ниво, но съобразяват и не противоречат на действащи планове, програми и други стратегически документи на европейско и национално ниво, като например: Европейската зелена сделка, Новия план за действие към кръговата икономика от 2020 г. на Европейската комисия, Стратегията за пластмасите в кръговата икономика от 2018 г., Национална програма за развитие България 2030.

Нов план за действие относно кръговата икономика (приет на 11.03.2020г.)

Нов план за действие за кръговата икономика е един от основните градивни елементи на Европейския зелен пакт, новата европейска програма за устойчив растеж. Предлагайки мерки по отношение на целия жизнен цикъл на продуктите, новият план за действие има за цел да подготви икономиката за екологосъобразно бъдеще, да укрепи конкурентоспособността, като същевременно защитава околната среда и предоставя нови права на потребителите. Надграждайки върху свършеното от 2015 г. насам, новият план е насочен към проектирането и производството в кръговата икономика, за да се гарантира, че използваните суровини остават в икономиката на ЕС колкото е възможно по-дълго. Планът за действие за кръговата икономика съдържа мерки за:

- Превръщане на устойчивите продукти в норма в ЕС. Комисията ще предложи законодателство в областта на политиката за устойчиви продукти, за да гарантира, че продуктите на пазара на ЕС са проектирани да издържат по-дълго, по-лесни са за повторна употреба, ремонт и рециклиране, и включват възможно най-много рециклирани материали, а не първични суровини. Еднократната употреба ще бъде ограничена, преждевременното излизане от употреба ще бъде поставено под контрол, а унищожаването на непродадените дълготрайни стоки ще бъде забранено.

- Повече права за потребителите. Потребителите ще имат достъп до надеждна информация по въпроси като възможностите за ремонт и трайността на продуктите, за да могат да взимат устойчиви от екологична гледна точка решения. Те ще могат да се възползват от истинско „право на ремонт“.

- Акцент върху секторите, в които се използват най-много ресурси и където потенциалът за кръгова икономика е голям. Ще се предприемат конкретни действия относно: електроника и ИКТ — инициатива за кръгова електроника за постигане на по-дълъг жизнен цикъл на продуктите и подобряване на събирането и третирането на отпадъците:

- акумулаторни батерии и превозни средства — нова регулаторна рамка относно акумулаторните батерии с цел повишаване на устойчивостта и насърчаване на кръговия потенциал на акумулаторните батерии

- опаковки — нови задължителни изисквания относно това какво се допуска на пазара на ЕС, включително намаляване на (свръх)опаковането

- пластмаси — нови задължителни изисквания за съдържанието на рециклирани материали и специален акцент върху пластмасовите микрочастици, както и пластмасите на биологична основа и биоразградимите пластмаси

- текстилни изделия — нова стратегия на ЕС за текстила с цел засилване на конкурентоспособността и иновациите в сектора и насърчаване на пазара на ЕС за повторна употреба на текстилните продукти

- строителство и сгради — всеобхватна стратегия за устойчива архитектурна среда, с която се насърчават принципите на кръговата икономика

- храни — нова законодателна инициатива относно повторната употреба с цел да бъдат заменени опаковките, съдовете и приборите за еднократна употреба в хранителния сектор с продукти за многократна употреба.

- Гаранция за по-малко отпадъци. Усилията ще бъдат насочени към избягване на производството на отпадъци като цяло и преобразуването им във висококачествени вторични ресурси, за които е необходим добре функциониращ пазар на вторични суровини. Планът за действие съдържа и поредица от действия за свеждане до минимум на износа на отпадъци от ЕС и за справяне с незаконния превоз на отпадъци.

Национална програма за контрол на замърсяването на въздуха в България 2020-2030г.

Програмата включва целите, приложимите мерки, които трябва да доведат до намаляване на емисиите, сроковете за прилагането на мерките, необходимите финансови средства и отговорните институции. Предвидените мерки са в сектори, които са по-значими източници на емисии в атмосферния въздух, като селско стопанство, автомобилен транспорт и битово отопление. В Законодателни приоритети в сектора на отпадъците и управление на отпадъците в програмата е посочена Стратегическата цел 2 за 2030г., която гласи:

Спазване на законодателството на ЕС и участие и допринасяне за реализирането на законодателните ангажименти и инициативи на ЕС като пакета от мерки за създаване на Кръгова икономика до 2030 г.:

- Минимум 55% от общинските отпадъци да се рециклират до 2025 г., над 60% до 2030 г. и над 65 % до 2035 г.

- Над 50% от отпадъчните пластмасови опаковки да се рециклират до 2025 г.

- Опасните отпадъци от домакинствата да се събират отделно до 2022 г., биологичните отпадъци до 2023 г. и текстилът до 2025 г.

- До 2035 г. количеството депонирани общински отпадъци трябва да се намали до 10% или по-малко от общото количество генерирани общински отпадъци.

Нова стратегическа програма на ЕС за периода 2019—2024 г.

Целта ѝ е да направлява работата на европейските институции през следващите пет години, като предоставя цялостна рамка и насока за тази цел В „Новата стратегическа програма за периода 2019 – 2024 г.“ са начертани приоритетните области, които ще направляват

работата на Европейския съвет и ще предоставят насоки за работните програми на останалите институции на ЕС.

Основните приоритети на стратегическата програма са

- * защита на гражданите и свободите,
- * развиване на здрава и динамична икономическа база,
- * изграждане на неутрална по отношение на климата, зелена, справедлива и социална Европа,
- * насърчаване на европейските интереси и ценности на световната сцена.

В програмата се посочват насоките и мерките за постигането на тези цели.

Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.

С Решение № 621 от 25.10.2019 г. на Министерски съвет беше одобрена Националната стратегия и План за действие за адаптиране към изменението на климата на Република България. Целта на Стратегията е да служи като референтен документ, определящ рамка за действия за адаптиране към изменението на климата и приоритетни направления до 2030 г. Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие на Република България задава рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Рамковият документ очертава рисковете и уязвимостите в различните икономически сектори, междусекторните връзки по отношение на тези рискове и уязвимости, както и макроикономическите последици от изменението на климата като цяло. Към Стратегията като приложения са включени девет секторни оценки (сектор земеделие, биоразнообразие и екосистеми, енергетика, гори, човешко здраве, туризъм, транспорт, градска среда и води), анализ на макроикономическите последици от изменението на климата и оценка на сектор „Управление на риска от бедствия“.

Актуализацията на Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 година (приета с Решение №306 на МС от 07.05.2020г.)

Това е основният документ за регионално и пространствено развитие, който определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики. Актуализирането е обвързано и с новата Оперативна програма за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., като определя териториалната основа за провеждане на държавната политика за регионално развитие, в т.ч. и със средства от европейските фондове. В актуализираната концепция са отчетени действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Югоизточен район 2021-2027 г.

ИТСР на Югоизточен регион за планиране от ниво 2 е средносрочен стратегически планов документ, който определя политическата, икономическата, пространствената и тематична рамка на развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027 г. Стратегия за развитие на Югоизточен регион за планиране от ниво 2 за периода 2021-2027 година е разработена в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Средец попада в групата от 4-то йерархично ниво. Това са малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини. Запазването на позициите и утвърждаването на тези градове като центрове от четвърто йерархично ниво е ключов фактор за задържането на населението във вътрешните и външните периферни части на региона чрез предлагане на работни места и основни публични блага и услуги. Имайки предвид това, следва да се предвиди подкрепа за най-уязвимите, но пространствено значими градове, сред които е гр. Средец.

Визията и пакетът от стратегически приоритети на ИТСР на Югоизточен регион от ниво 2 за периода 2021-2027 г. са формулирани на основа на анализа на състоянието и съществуващите тенденции в социално-икономическото, екологичното, културното, инфраструктурното и пространствено развитие на областите в региона.

Според ИТСР на Югоизточен район, Община Средец е класифицирана като Средно урбанизирана, и е включена в агломерационния ареал на Бургас заедно с още 4 общини - Бургас, Камено, Созопол и Айтос.

План за интегрирано развитие на Община Средец за периода 2021-2027г.

Планът за интегрирано развитие (ПИРО) е стратегически и програмен документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината (и нейния център) и връзките ѝ с други общини, в съответствие с другите документи за планиране на регионалното развитие, като съдържа конкретни параметри за развитието на територията и планират ресурсната обезпеченост на изпълнението.

ПИРО на Община Средец 2021-2027 г. е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. ПИРО като част от системата от стратегически документи: интегрира регионалното и пространственото развитие; служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от март 2020 година (*изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.*), както и в Правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските плановете за развитие (ОПР) и интегрираните плановете за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвиха в периода 2014-2020 г.

Програмни документи на национално и общинско ниво с програмен период до 2020г.

Национален стратегически план за управление на отпадъците от строителство и разрушаване на територията на Р.България за периода 2011-2020 г. Стратегическия план е първи за страната в разглежданата област. В резултат на детайлни анализи на съществуващата ситуация, планът определя за първи път мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за увеличаване на рециклирането и оползотворяване на този поток отпадъци, които в страната основно се депонират. Главната стратегическа цел на плана е до 2020 г. да се намали вредното въздействие на строителните отпадъци върху околната среда, чрез достигане на поне 70% ниво на рециклиране на строителните

отпадъци. В изпълнение на мерките от плана са приети разпоредби в ЗУО от 2012 г. и е разработена и приета Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на строителни рециклирани строителни материали (Обн., ДВ, бр. 98, 8.12.2017 г.). Наредбата беше приета в края на 2017 г. и отмени предходната Наредба за управление на строителните отпадъци. С Наредбата се регламентират изисквания с цел да се предотврати и ограничи замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и да се ограничи рискът за човешкото здраве и околната среда в резултат на събирането, третирането и транспортирането на СО и да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Националният стратегически план за поетапно намаляване на количествата биоразградими отпадъци, предназначени за депониране (2010-2020 г.). Това е първият план за страната, в който систематично се осъществява задълбочен анализ на проблемите за околната среда в резултат на депонирането на биоразградимите отпадъци, дефинира проблемите и идентифицира необходими мерки (административни, нормативни, финансови и др.) за преодоляване на проблемите и за изпълнение на целите за поетапно намаляване депонирането на тези отпадъци и увеличаване на тяхното рециклиране и оползотворяване. Мерките от плана са заложили и като ключови за постигане на целите на Третия национален план за действие по изменение на климата 2013 -2020 г. за намаляване на емисиите на парникови газове от сектор „отпадъци“. От особена важност за местните власти е Директива 1999/31 относно депонирането на отпадъците, която изисква от страните членки и техните компетентни власти до средата на 2009 г. да преустановят депонирането на отпадъци на депа, които не отговарят на изискванията в директивата, а от друга страна – поетапно да се ограничи депонирането на депата на биоразградими отпадъци, основно хранителни и градински отпадъци, както и отпадъци от хартия и картон.

Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г. Планът е приет с Решение №831 на Министерския съвет от 22.12.2014 г. Той е четвъртият програмен документ на национално ниво за управление на дейностите по отпадъците в Р.България. Основна цел на плана е да прекъсне връзката между икономическия растеж и отпадъците, като подобри йерархията на управлението на отпадъците чрез разработване за първи път на подпрограма и мерки за предотвратяване на образуването на отпадъците, постави конкретни количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и друго оползотворяване на конкретни потоци отпадъци. Генералната стратегическа цел на страната в сферата на управление на отпадъците е: Общество и бизнес, които не депонират отпадъци. Посочени са 4 специфични цели, на които трябва да се наблегне, за постигане на основната цел залегнала в Националния план. Плана за управление на отпадъците е основен документ, в рамките на които са разработени девет програми, които чрез своите дейности водят до постигане на изпълнението както на конкретните програмни цели (стратегически/оперативни цели), така и на четирите стратегически цели. Неразделна част от Плана е и Националната програма за предотвратяване на образуването на отпадъци. Тя е разработена за първи път в България в съответствие с изискванията на Директива 2008/98/ЕО (Рамкова директива за отпадъците) и на чл. 50 от ЗУО и определя мерките за прилагане на най-високо ниво в йерархията на управление на отпадъците. Отговорностите, посочени към общините са свързани със събирането на отпадъците на тяхната територия, както и изготвяне на програма за управление на отпадъците по силата на чл. 52 от ЗУО, чиято структура, цели и предвиждания да отговарят на НПУО.

НПУО определя регионите за съвместно управление от общините на битовите отпадъци, както и съоръженията и инсталациите, необходими за постигане на съответствие със законодателството по отпадъците. Съгласно същия Община Средец е включена в

Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) - Регион Бургас с общините Бургас, Айтос, Камено, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе.

Национален план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Р България за периода 2014-2020г. Основната цел на този документ е да осигури рамката за планиране на национално ниво, като осигури разумен подход при определянето и прилагането на адекватни мерки за оползотворяване и обезвреждане на утайките в рамките на съществуващата законодателна рамка. Обезвреждането на утайки чрез депониране е най-неекологичното решение, което съгласно стратегическите насоки на този план трябва да бъде постепенно намалявано и окончателно преустановено през следващите години. Тази възможност трябва да продължи да съществува в рамките на един преходен период, до извършването на необходимите инфраструктурни и технологични инвестиции за алтернативни варианти за оползотворяване на утайки. След това утайките могат също да бъдат депонирани след съвместното им третиране до определено инертно състояние в съоръжения за биологично третиране на биоотпадъци (съоръжения за компостиране или механично-биологично третиране (МБТ)). Йерархията за управление на отпадъците, която предоставя модел за устойчив подход към тяхното управление, намира място и при управлението на утайките. Важно е да се отбележи, че не съществува вариант за повторно използване на утайките. Като такъв може да се счита директната им употреба в земеделието. До 2020г. 100 % от утайките трябва да бъдат оползотворени, вместо депонирани. Във връзка с планираното до края на 2020г. прекратяване на депонирането и временното съхранение на утайките, в този планов период ще продължи да бъде насърчавано тяхното активно оползотворяване.

Регионална програма за управление на отпадъците - РЕГИОН БУРГАС 2017-2020г.

Програмата е изготвена на основание чл. 52 ал. 6 от Закона за управление на отпадъците и обхваща общините Бургас, Средец, Камено, Несебър, Поморие, Айтос, Руен, Карнобат и Сунгурларе.

Стратегическата цел на програмата е да се развие ефективна и екологосъобразна система за съвременно управление на отпадъците, чрез повишаване на разделното събиране и рециклирането на отпадъците в регион Бургас за постигне на високо ниво на защита на околната среда и съответствие с националното и европейското законодателство в областта на отпадъците. Чрез реализацията на програмата се цели намаляване на замърсяването на околната среда в общините от целевия регион Бургас.

Регионалната програма за управление на отпадъците в Регион Бургас установява система за управление на отпадъците като включва инвестиционни и неинвестиционни /"меки"/ мерки за управление на битовите отпадъци. Инвестиционните мерки се предвиждат по отношение на събирането, рециклирането, предварителното третиране и крайното обезвреждане чрез депониране. Системата за регионално управление на отпадъците - регион Бургас, включва елементи, които осигуряват пълно съответствие с принципите за интегрирано управление на отпадъците, по 5-степенната йерархична скала, съгласно чл. 6 ал. 1 от ЗУО: предотвратяване на образуването на отпадъците; подготовка за повторна употреба; рециклиране; друго оползотворяване (напр.оползотворяване за получаване на енергия) и обезвреждане.

Общинска програма за управление на дейностите по отпадъците на Община Средец за периода 2015-2020г.

Общинската програма за управление на отпадъците в община Средец е съобразена и е разработена така, че да отговаря на изискванията и прилагане принципите на Генералната стратегическа цел и четири стратегически цели на НПУО. С програмата е определена

рамката за поетапно достигане на стратегическите цели, съответстващи на Национален план за управление на отпадъците 2014-2020 г.(НПУО).

Ежегодно се изготвят отчети за напредъка по изпълнението на мерките от Програмата за управление на отпадъците, които показват, че голяма част от тях са изпълнени, а други – в процес на изпълнение.

Настоящата нова Програма се изготвя във връзка с изтичането на програмния период на програмата 2015-2020г., настъпилите промени в законодателството и влезли в сила нови стратегически документи по отношение на управлението на отпадъците, което определя и необходимостта от нейното актуализиране.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ На европейско ниво е прието ново обширно и много амбициозно законодателство в сектора на управление на отпадъците, основаващо се изцяло на стратегическите и политически документи за „кръгова икономика“ и „нулеви отпадъци“;

□ Очаква се в следващите години ЕК да направи допълнителни проучвания и е възможно въвеждане на нови още по-амбициозни законодателни изисквания относно хранителните отпадъци, отпадъците от текстил, отпадъците от строителство и др.

□ Националното законодателство, уреждащо обществените отношения, свързани с управление на отпадъците е хармонизирано с европейското законодателство;

□ Въведени са законодателни изменения и допълнения в ЗУО за въвеждане в националното законодателство на последните изменения в: Рамковата директива за отпадъците 2008/98/ЕС; Директивата 94/62/ЕС относно опаковките и отпадъците от опаковки; Директива 99/31/ЕС относно депата за отпадъци;

□ През последните години европейските стратегически документи предлагат преход от екологосъобразно управление на отпадъците като ключов фактор за опазване на околната среда и човешкото здраве, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и включването им в икономическия цикъл, основан на „кръгова икономика“. Този подход цели прекъсване на връзката между икономическия растеж и генерирането на отпадъци, вредящи на околната среда и създаващи риск за човешкото здраве;

□ Властите на местно, регионално и национално равнище са тези, които спомагат за осъществяването на прехода към кръгова икономика. Целта е да се осигури най-подходящата нормативна уредба за изграждането на кръгова икономика на единния пазар, да се дадат ясни сигнали на икономическите оператори и обществото като цяло за начина, като се определят дългосрочни цели относно отпадъците и се предприемат конкретни, широкообхватни и амбициозни действия;

□ Националните програми с финансиране от ЕС за новия програмен период 2021-2028 г. следва да бъдат в синхрон с европейските политически и стратегически документи, по-конкретно относно „кръговата икономика“, както и националните стратегически документи, определящи визията за развитие на България. Чрез действията на равнище ЕС ще се стимулират инвестициите, ще се задълбочи единният пазар и ще се създадат благоприятни условия за иновациите и за участието на всички заинтересовани страни;

□ Законодателните предложения относно отпадъците, съдържат дългосрочни цели за намаляване на депонирането и за по-добра подготвеност за повторното използване и рециклирането на основни потоци от отпадъци, като битовите отпадъци и отпадъците от опаковки. Целите следва да помогнат за постепенно преминаване към най-добри практики по предотвратяване образуването на отпадъците и да насърчат регионалните звена към предприемане на действия за набавяне на необходимите инвестиции в управлението на отпадъците, с цел усъвършенстване и надграждане на съществуващата инфраструктура;

□ Въведените промени насърчават възможностите за поправка, осъвременяване, по-дълготрайно използване и рециклиране на продуктите, когато това е целесъобразно и като

вземат предвид особеностите на различните продуктови групи. Държавата и органите на регионално и местно ниво играят важна роля за насърчаването на повторното използване и поправката.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ПРИЛАГАНЕТО НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СРЕДЕЦ

В анализа е засегната общинската нормативна уредба на Община Средец. Анализирани са нормативните документи в областта на управление на отпадъците на общинско ниво. Целта на анализа е да се посочат отговори на следните въпроси:

- Приета ли е нормативна уредба на местно ниво, която да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, на гражданите и юридическите лица по отношение на управление на отпадъците;
- Местната нормативна уредба съдържа ли минималните изисквания на ЗУО;
- Разработени ли са общински програмни документи, които да отразяват националните програмни документи за управление на отпадъците и да съдържат съответни мерки;
- Какви са основните изводи и препоръки от направения анализ.

Анализ на общинската нормативна рамка

Във връзка с изпълнение на изискванията поставените в ЗУО, Община Средец е разработила следните нормативни документи, в които са регламентирани правата и задълженията както на местните власти, така и на физическите и юридически лица, определени са условията и реда за управление на отпадъците на територията на общината.

Наредба за управление на отпадъците на територията на Община Средец *Наредбата е приета с Решение № 694/30.04.2014г. на Общински съвет – гр.Средец, изм. с Решение №1165/24.06.2019г. на Административен съд-Бургас; отменена с Решение №2229/27.12.2019г. на Административен съд-Бургас /*

Община Средец е разработила Наредба по чл.22 от Закона за управление на отпадъците, приета с Решение № 694/30.04.2014г. на Общински съвет – гр.Средец. С Решение №2229/27.12.2019г. на Административен съд-Бургас, наредбата е отменена. Предмет на оспорване са твърдения, че нормативният акт е приет в нарушение на чл.26 и сл. от Закона за нормативните актове (ЗНА), а в условията на евентуалност са оспорени разпоредбите на чл.22, ал.2, чл.30, ал.5, чл.38, чл.53, чл.55, ал.6 в частта относно „събиране, транспортиране“, и чл.63 от общинската наредба и с протеста е изискано отмяна на цялата наредба.

Наредбата за управление на отпадъците на територията на общините е основен нормативен акт на общинско ниво за прилагане на действащото законодателство, програмни документи и политики в сектора „Управление на отпадъците“. С нея се уреждат реда и условията за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, както и обществените отношения, свързани с поддържане на чистотата и опазването компонентите на околната среда на територията на общините. В този ред и предвид факта за изпълнение разпоредбите на чл. 22 от ЗУО, Община Средец е задължена да разработи наредба, която да отговаря на съществените изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО. В нея трябва подробно да бъдат обхванати условията, реда и начина, по които се извършва управлението на всички видове отпадъци, генерирани на територията на общината. Изпълнението на регламентирания разпоредби е задължение на всички граждани, фирми и други организации, пребиваващи или осъществяващи дейност на териториалните граници на

общината, както и за всички лица, които временно пребивават на територията на Община Средец.

Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Средец Наредбата е приета с Приета с Решение №685/21.12.2018г.; Допъл. и изм. с Решение №731/27.02.2019г.; Решение №158/26.08.2020г.; Решение №253/24.02.2021г.; Решение №429/22.12.2021г.; Решение №476/30.03.2022г.; Решение №511/31.05.2022г.; Решение №547/29.06.2022г.; Решение №581/31.08.2022г.; Решение №582/31.08.2022г.; Решение №583/31.08.2022г.

Наредбата урежда отношенията, свързани с определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги (в т.ч. такса за битови отпадъци), предоставяни на физически и юридически лица, както и реда и срока за тяхното събиране на територията на Община Средец. Такса битови отпадъци е разгледана в Глава II, Раздел I на Наредбата. Съгласно чл.18, ал.1 такса битови отпадъци се заплаща за услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа или други съоръжения на битовите отпадъци, както и за поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места. Размерът на таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща разходите за всяка от гореспоменатите услуги поотделно. Размерът на таксата се определя в годишен размер в левове.

Таксата се плаща на две равни вноски в срокове до края на месеците юни и октомври на годината, за която е дължима. Собственици на имоти, които удостоверяват с декларация по образец, че имотът няма да се ползва през следващата календарна година се освобождават от таксата, определена за сметосъбиране, сметоизвозване и за обезвреждане на битови отпадъци, като се събира такса за поддържане на места за обществено ползване. Декларацията се подава в Дирекция МДОС на Община Средец в срок до 31-и октомври на предходната година. За всяка подадена декларация се извършва обстоятелствена проверка на място от длъжностни лица към общинска администрация. При установено несъответствие с декларираните данни, лицата подали декларация по чл.21, ал.5 не се освобождават от таксата по чл.18 от наредбата.

Когато до края на предходната година Общинският съвет не е определил размер на таксата за битови отпадъци за текущата година, таксата се събира на база действащия размер към 31 декември на предходната година.

Такса битови отпадъци е подробно разгледана в анализ - Икономически инструменти в сектора на управление на отпадъците. Настъпилите промени в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ), разгледани в анализа, водят до промени целящи правилно определяне на таксата за битови отпадъци, реално въвеждане на принципа „замърсителят плаща“, както и въвеждане на единна методология за определяне на разходите, които формират таксата за битови отпадъци. Съгласно законодателството, количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци. Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от водещата, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането ѝ. Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме са съгласно чл. 67, ал. 8 от Закона за местните данъци и такси. Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

Наредба за принудителното изпълнение на заповеди за премахване на незаконни строежи или части от тях на територията на Община Средец *Наредбата е приета с Решение № 936/29.04.2015*

Наредбата е приета на основание чл.225а, ал.3 от Закона за управление на територията(ЗУТ). С нея се уреждат условията и редът за принудително изпълнение на влезли в сила заповеди на Кмета на общината за премахване на незаконни строежи или части от тях на територията на Община Средец. По реда на тази наредба принудително се изпълняват и разпореждания за поправка или възстановяване на незаконно премахнати строежи, части от тях или отделни видове строителни работи. Наредбата се прилага за строежи четвърта, пета и шеста категория – незаконни по смисъла на чл. 225, ал.2 от Закона за устройство на територията (ЗУТ). Към принудително изпълнение на заповеди, издадени от Кмета на Община Средец по чл. 225а, ал. 1 и ал. 3 от Закона за устройство на територията (ЗУТ), за премахване на незаконни строежи или части от тях се пристъпва, когато същите не са изпълнени доброволно от адресата/адресатите на заповедта в определения с нея срок от 3 работни дни след изтичане на срока за доброволно изпълнение.

Окончателното почистване на строителната площадка от строителните отпадъци, получени при премахването на незаконен строеж, и възстановяването на терена се извършва от общината / района по местонахождение на строежа за сметка на адресата/адресатите на заповедта. За извършените работи се съставя протокол В случаите, в които собственикът на терена и извършителят на незаконния строеж са различни физически и/или юридически лица, те отговарят солидарно за направените разходи по принудителното изпълнение на заповедта за премахване.

Когато извършителят на незаконния строеж е неизвестен, разходите по премахването са за сметка на общинския бюджет. Съгласно чл. 225а, ал. 5 от ЗУТ, принудителното премахване е за сметка на извършителя на строежа и на:

- лицето, което е упражнило строителен надзор (ако има такова);
- строителя - в случай, че строителството е продължило след издадена заповед за спиране/ на строежа от Кмета на общината или заповед на лицето, упражняващо строителен надзор, вписана в заповедната книга на строежа;
- строителя - в случаите, когато строежът се изпълнява без одобрени инвестиционни проекти и/или без разрешение за строеж; при съществени отклонения от одобрения инвестиционен проект по чл. 154, ал. 2, т. 1, 2, 3 и 4; със строителни продукти, несъответстващи на съществените изисквания към строежите, или в нарушение на правилата за изпълнение на строителните и монтажните работи, ако това се отразява на конструктивната сигурност и безопасното ползване на строежа и е невъзможно привеждането на строежа в съответствие с изискванията на този закон;
- проектанта и лицето, оценило съответствието на инвестиционните проекти - при несъответствие на одобрения инвестиционен проект, по който се изпълнява строежът, с изискванията за безопасност по чл. 169, ал. 1, т. 1 – 4 от ЗУТ и/или с предназначението на земята;
- възложителя на строежа.

Наредба за поддържане и опазване на обществения ред в Община Средец. *Наредбата е приета с Решение № 68 от 18.03.2020г., изм. и допъл. с Решение № 159 от 26.08.2020г.*

С тази наредба се уреждат обществените отношения на територията на Община Средец за осигуряване поддържането и опазването на обществения ред. Наредбата определя правомощията на администрацията на Община Средец и задълженията на физическите и юридическите лица, свързани с осъществяването на дейността и целите, както и правомощията на общинската администрация и други задължени институции за констатиране и санкциониране на нарушенията.

Тя има действие спрямо всички граждани, живеещи или намиращи се на територията на Община Средец, както и спрямо всички търговски дружества, еднолични търговци, фирми, кооперации, организации и учреждения, осъществяващи дейност на територията на община Средец. Контролът по изпълнение на настоящата Наредба се възлага на Общината и на РУП в гр. Средец. На нарушителите се налага административно наказание, регламентирано в Раздел X Контрол и наказания.

Правилник за организацията и дейността на Общински съвет - Средец, неговите комисии и взаимодействието му с общинската администрация *Настоящият Правилник Приет с Решение №3 / 04.12.2019г.; допъл. с Решение №224 / 16.12.2020г.*

Правилникът урежда организацията и дейността на общинския съвет и неговите постоянни и временни комисии, отношенията му с кмета на общината и общинската администрация, статута на общинските съветници и условията на сдружаване с органите на самоуправление на други общини. Общинският съвет е орган на местното самоуправление, избран от населението на общината при условия и ред, определен от закона. Организацията и дейността на общинския съвет се определят и осъществяват въз основа на Конституцията, Европейската харта за местно самоуправление, Закона за местното самоуправление и местната администрация, действащото законодателство и разпоредбите на този правилник.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

На основата на направените анализи на националната и общинската нормативна рамка и програмни документи в областта на управлението на отпадъците, могат да се направят следните основни изводи:

□ Общинските власти имат ангажимент да разработват и прилагат програмни документи на местно ниво за управление на отпадъците, които трябва да бъдат актуализирани, съгласно изискванията на новото законодателство. Наред с нормативните промени в законодателството по отношение на сектор управление на отпадъците, общината трябва навременно да отразява нормативните промени в местната нормативна уредба и в нормативните си документи, съобразно местните условия и възникващи потребности в общината;

□ За изпълнение разпоредбите на чл. 22 от ЗУО, Община Средец е задължена в най-кратък срок да разработи наредба за управление на отпадъците, която да отговаря на съществените изисквания за съдържание, произтичащи от ЗУО. С нея ще се определят условията и реда за изхвърлянето, събирането, включително разделното, транспортирането, претоварването, оползотворяването и обезвреждането на битови и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на територията на общината, както и заплащането за предоставяне на съответните услуги по реда на Закона за местните данъци и такси. Наредбата трябва ясно да детайлизира правата и задълженията на общинската администрация, физическите и юридическите лица, учрежденията и организациите, при чиято дейност се образуват отпадъци. С нея се поставят задължения и забрани свързани с управлението на отпадъците на територията на общината. За ефикасно управление на дейностите по отпадъците е необходимо периодично изменение и допълване на Наредбата за управление на отпадъците на територията на Община Средец, съобразно изискванията и задълженията на националното законодателство. С тези действия се цели въведената общинска нормативна уредба на Община Средец да отговаря на програмните документи и политики посочени в националната правна рамка и да съдържа конкретни разпоредби, по отношение правата и задълженията на местната власт в сектор „Управление на отпадъците“.

□ Резултатите от прегледа на нормативната уредба показват, че Община Средец провежда политика и мерки в областта на управлението на отпадъците на основата на добре разработени, ясни и детайлни стратегически и програмни документи, одобрени от общински съвет;

□ Изготвят се периодични отчети за изпълнение на програмните документи, които е препоръчително да се публикуват на интернет страницата на общината;

□ Съгласно промените в Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) е необходимо Общинският съвет да приеме основите за изчисляване размера на такса битови отпадъци за всяка от услугите по чл. 62 от ЗМДТ с Наредбата по чл. 9 от ЗМДТ (Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги);

□ Община Средец разработва Програма за управление на отпадъците, съгласно чл.52 от ЗУО. Програмата е неразделна част от общинската програма за околна среда и подлежи на актуализация при промяна във фактическите и/или нормативните условия. Програмата за опазване на околната среда на Община Средец за период 2021-2028г. се изготвя паралелно с настоящата програма;

□ Съгласно направената оценка, основните изводи са, че Община Средец успява да приложи изискванията на нормативната уредба в своята дейност. За някои от изискванията са необходими време и ресурси за осъществяването им, като за целта са заложили различни мерки и дейности, както в настоящата програма, така и в местните нормативни документи.

По отношение на изпълнение на задълженията на кмета на общината по чл.19 от ЗУО, могат да се посочат следните изводи:

□ Всички населени места са обхванати от системата за сметосъбиране и сметоизвозване на смесените битови отпадъци от територията на общината;

□ В общината има изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки - хартия, пластмаса, стъкло и метал, съгласно сключен договор с „Екопак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали;

□ За организиране на разделното събиране на масово разпространените отпадъци, образувани от дейността на домакинствата на територията на общината, Община Средец е сключила договори с фирми, притежаващи разрешения за дейности с отпадъци. Въведено е разделно събиране, чрез сключени договори за сътрудничество на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО); негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА); за организиране на дейности по събиране, транспортиране, съхранение и разкомплектоване на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), както и за сътрудничество в областта на разделното събиране на излезли от употреба гуми (ИУГ), отработени масла, текстил и опасни отпадъци на територията на общината. Предаването на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти може да се осъществи и в пунктовете за смяна на масла на територията на общината. Общината осъществява постоянен контрол, относно разделното събиране на специфичните потоци масово разпространени отпадъци и при констатиране на нарушения съставя санкции;

□ Съгласно чл.19, ал. 3, т. 9 от ЗУО, кметът на общината има задължението да организира разделното събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане. На територията на Община Средец е осигурена възможност за населението безвъзмездно да предават разделно събрани опасни отпадъци чрез мобилни събирателни пунктове за разделно събиране на отпадъци от домакинствата. По този начин гражданите на Община Средец могат да предават безвъзмездно: луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак, бои, масла, лепила, разтворители, перилни и почистващи смеси, лекарства с изтекъл срок на годност, опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества и др. съгласно сключен договор на общината с „Балбок Инженеринг“ АД. Датите, мястото за разполагане и движение на мобилните събирателни пунктове се определят в срок до 31 януари на съответната година, като същите се организират в най-малко две кампании и се обявяват на населението, чрез средствата за масово осведомяване в общината.

АНАЛИЗ НА ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНО СДРУЖЕНИЕ ПО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Един от подходите за ефективно управление на отпадъците, позволяващо постигане на целите и изпълнение на мерките за кръгова икономика е между-общинско сътрудничество по осигуряване и организация на услугите по отношение на отпадъците на регионален принцип.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават **Регионална система за управление на отпадъците**, състояща се от регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. Основната цел на Регионалната система за управление на отпадъците е да постигне ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6, ал. 1 и изпълнение на задълженията по чл. 19, чрез участие на общините при минимизирани разходи. Общините - членове на Регионалното сдружение, определят собствеността на Регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците, която може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;
2. съсобственост на общините - членове на сдружението;
3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;
4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Общините, включени във всеки от регионите в Националния план за управление на отпадъците, създават по реда на ЗУО **Регионално сдружение**. Общинският съвет на съответната община приема решение за участие в Регионалното сдружение, копие от което се изпраща на кмета на общината, на чиято територия се предвижда изграждането или са разположени съоръжения за третиране на отпадъците. Общинският съвет на община от регион в Националния план за управление на отпадъците може да приеме решение за присъединяването ѝ към сдружение на общини от друг регион, при условие, че не се осуетява създаването или функционирането на Регионалното сдружение или регионалната система за управление на отпадъците в собствения ѝ регион, след представяне на положителни становища на двете регионални сдружения и на РИОСВ.

Структура (състав и ръководство) на регионалното сдружение

Членове на Регионалното сдружение могат да бъдат само общини, като една община може да участва само в едно регионално сдружение. Регионалното сдружение възниква от датата на неговото първо Общо събрание, протоколът от което се изпраща на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Регионалното сдружение е юридическо лице със седалище в общината, която е собственик на терена, върху който е изградено или се предвижда изграждането на съоръжението за третиране на отпадъци, или която има учредено право на строеж. Ключовата цел на регионалното сдружение е да се създаде субект, който да има устойчив институционален капацитет и управление на Регионалната система за управление на отпадъците. Органи на управление на Регионалното сдружение са Общото събрание и Председателят на сдружението. Сдружението няма за цел да формира и не разпределя печалба, не придобива собственост. Неговата дейност се подпомага и осигурява от съответните общински администрации.

Общото събрание на Регионалното сдружение се състои от кметовете на участващите в него общини. Общото събрание на сдружението се свиква от неговия председател веднъж

на 6 месеца или по искане на кмета на участващите в сдружението общини или от областния управител. Ако съответният регион в Националния план за управление на отпадъците, попада на територията на две или повече области - техните областни управители, участват в общото събрание на регионалното сдружение без право на глас. Свикването на Общо събрание става чрез писмена покана с дневен ред до кметовете на общините и Областния управител, копие от която се изпраща на Министъра на околната среда и водите. Общото събрание се провежда, ако на него присъстват кметовете на всички общини, членове на регионалното сдружение или ако присъстват най-малко две трети от кметовете и те представляват най-малко две трети от жителите на всички общини - членове на регионалното сдружение.

За проведените заседания на Общото събрание се съставят протоколи, които се подписват от неговия председател и от присъстващите кметове. Решенията на Общото събрание са неразделна част от протоколите, които се публикуват на страниците в интернет на общините, включени в Регионално сдружение, в срок от една седмица след провеждане на заседанието и се изпращат на Министъра на околната среда и водите и на съответния Областен управител. Решенията на Общото събрание подлежат на обжалване само от заинтересованите общини по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Община, която не изпълни решение на Общото събрание в определения ѝ за това срок, отговаря за нанесените вреди и пропуснатите ползи на членовете на Регионалното сдружение.

Председателят на Регионалното сдружение се избира измежду кметовете на участващите в него общини за срок, съвпадащ с мандата му като кмет. Председателят на сдружението участва в гласуванията на Общото събрание наравно с останалите кметове на общини

Дейност на регионалното сдружение

Регионалното сдружение за управление на отпадъците, осъществява дейността си при спазване на:

- ✓ йерархия на управление на отпадъците;
- ✓ принципа за равнопоставеност;
- ✓ принципа на свободно сдружаване и взаимен интерес на общините, като не могат да се запазват привилегии за учредителите;
- ✓ принципа на прозрачност и отговорност.

Общините - членове на Регионалното сдружение, определят собствеността на Регионалното депо и/или друго съоръжение за третиране на отпадъците, която може да бъде:

1. на общината, която е собственик на терена или има учредено право на строеж върху определения за изграждане терен;
2. съсобственост на общините - членове на сдружението;
3. съсобственост между финансиращия частен партньор и общината - собственик на терена, и/или общините - членове на сдружението;
4. собственост на финансиращия частен партньор за съоръженията за подготовка преди оползотворяване или обезвреждане и оползотворяване на отпадъците.

Общините могат да получат финансиране на проекти в областта на управление на отпадъците от европейските фондове, държавния бюджет, Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДОС) към Министерството на околната среда и водите или други национални публични източници на финансиране само след създаването на Регионално сдружение, като правото на финансиране не се прилага в случаите, когато съответният регион се състои от една община. Община, която откаже да участва, предизвика забавяне, осуети създаването или функционирането на Регионално сдружение и/или на Регионална система за управление на отпадъците, заплаща вредите и

пропуснатите ползи на останалите общини от съответния регион. Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в Регионалната система за управление на отпадъците, е еднаква за всички членове на Регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдруженията. Община, неучастваща в регионалната система за управление на отпадъците, може да ползва същата или друга такава при условия и цени, определени от съответното регионално сдружение.

С приемане на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) през 2012г. се въвеждат редица нови задължения в областта на разделното събиране на отпадъците и поэтапното постигане на целите по рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, описани в действащите подзаконовни нормативни актове в областта на разделното събиране на отпадъците, произтичащи от ЗУО.

Добрата организация на дейността на РСУО е основен фактор за постигане на целите от общините за оползотворяване и рециклиране на отпадъците, тъй като съгласно ЗУО целите са регионални, изпълняват се съвместно от общините, които разпределят задълженията си за изпълнение на тези цели.

Цялостната система за управление на битовите отпадъци включва ефикасна система за събиране, ефикасна система за сортиране и подходящо проследяване на потоците от отпадъци, активно участие на гражданите и предприятията, инфраструктура, адаптирана към конкретния състав на отпадъците и добре изградена система за финансиране.

Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) Бургас

Съгласно изискванията на Закона за управление на отпадъците, общините, включени във всеки от регионите, създават регионална система за управление на отпадъците, състояща се от Регионално депо и/или други съоръжения за третиране на отпадъци. В изпълнение на регионалния принцип за управление на отпадъците Община Средец участва в Регионално сдружение на общините Бургас, Айтос, Камено, Несебър, Поморие, Средец, Руен, Карнобат, Сунгурларе. Целта на сдружението е ефективно събиране, транспортиране и третиране на отпадъците, съобразно изискванията на чл. 6 ал. 1 и гарантиране изпълнението на задълженията по чл. 19 от Закона за управление на отпадъците. „Регионално сдружение за управление на отпадъците - регион Бургас“ е учредено по реда на Закона за управление на отпадъците на събрание, проведено на 16.10.2014г. в гр. Бургас. Регионалното сдружение за управление на отпадъците РСУО – регион Бургас осигурява прединвестиционните проучвания, планирането и реализацията на съоръженията и системите за третиране на отпадъците, генерирани от общините в регион Бургас.

В обхвата на регионалната система за управление на отпадъците Бургас влизат общините Бургас, Средец, Камено, Несебър, Поморие, Айтос, Руен, Карнобат, Сунгурларе и представлява комплексен обект, включващ: „Регионалното депо за отпадъци „Братово – Запад“, претоварни станции за отпадъци в общините Несебър и Карнобат и довеждащата инфраструктура до тях. Строителството на регионалното депо е завършено през 2015г. и същата година е издадено разрешение за ползване №СТ-05-710/25.05.2015г. Депото е въведено в експлоатация на 24.08.2015 г. Реализирането на проекта за: „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Бургас“, е финансирано по Приоритетна ос 2 на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“, Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR-5102118-C001/25.08.2011г.

Регионално предприятие за управление на отпадъците (РПУО) за общините Камено, Бургас, Айтос, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе е изградено в имоти №000068 и №000059, землище с.Полски Извор, Община Камено. Имотите са

собственост на Община Камено, с обща площ от 279.265 дка и начин на трайно ползване „сметище”. Собственик на всички сгради в имоти №000068 и №000059, землище с.Полски Извор, е Община Бургас, която е и оператор на регионалното депо. За Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Камено, Бургас, Айтос, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе има действащо Комплексно разрешително №385-НЗ/2022г., влязло в сила на 06.09.2022г. Притежател на разрешителното е Община Бургас. Експлоатацията на депото се извършва съгласно условията посочени в издаденото Комплексно разрешително. Съгласно същото Регионалната система за управление на отпадъците за общините в Регион Бургас, включва:

- Депо за отпадъци – Клетка № 1 с капацитет 735 000 t;
- Депо за отпадъци – Клетка № 2 с капацитет 405 226 t;
- Инсталация за сепариране 160 000 t/y (767 t/24 часа);
- Модул предсепарираща инсталация към инсталация за сепариране 160 000 t/y (767 t/24 часа);
- Инсталация за аеробно компостиране 13 000t/y (36 t/24 часа);
- Инсталация за балиране 35 040 t/y (128 t/24 часа);
- Инсталация за раздробяване на строителни отпадъци 60 000 t/y (400 t/24 часа);
- Инсталация за раздробяване на едрогабаритни отпадъци 20 000t/y (240 t/24 часа);
- Площадка за временно съхранение на опасни отпадъци и рециклируеми отпадъци от населението „Екопарк“ 10 000 t/y (48t моментно състояние на опасните отпадъци);
- Инсталация за производство на дървесен мулч/чипс 17 520 t/y (48 t/24 часа).

Общините в РСУО Регион Бургас са групирани в три зони на обслужване. В първа зона – централна, общините Бургас, Айтос, Камено, Руен и Средец транспортират отпадъците директно до регионалното депо (за Бургас остава досега действащата транспортна схема, включваща претоварна станция „Капчето”). Общините от втора -крайбрежна зона, Несебър и Поморие се обслужват от претоварна станция Несебър, а общините от трета -вътрешна зона Карнобат и Сунгурларе - от претоварна станция Карнобат. Община Сунгурларе извозва директно отпадъците до Регионалното депо. На претоварните станции са изградени съоръжения за компактиране и претоварване за транспорт до регионалното депо, съоръжения за третиране на строителни и едрогабаритни отпадъци, площи и оборудване за приемане на разделно събрани отпадъци.

С Решение на Общински съвет – гр. Бургас от 28.10.2014 г. по т. 16 (Протокол № 42) е създадено Общинско предприятие „Чистота Еко”, чиято дейност е свързана с управление, експлоатация и поддържане на „Регионално предприятие за управление на отпадъците, обслужващо общините Камено, Бургас, Айтос, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе“.

Като съществен фактор за спазване на изискванията на ЗУО и за осъществяване на контрола по управление на отпадъците е сътрудничеството на общините с други контролни органи, с които се осъществява постоянна координация и взаимодействие - РИОСВ, РЗИ, РПУ на МВР и Пътна полиция.ОП „Чистота Еко“ имат задължение да осигуряват достъп до РСУО на оправомощени представители на Община Бургас и контролните държавни органи (МОСВ, РИОСВ и др.) за осъществяване на проверка и контрол върху извършваните дейности. По този повод общинското предприятие се задължава да осигури присъствието на негов представител, както и да осигурява достъп до помещения, преглед на документи, свързани с изпълнението на възложените дейности.

С доп. и изм. на Закона за управление на отпадъците в сила от 05.03.2021г. са регламентирани нови цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци и намаляване количеството на депонираните битови отпадъци, с което

българското законодателство отговаря на поставените изисквания в европейските директиви. Във всеки от регионите за управление на отпадъците, системите за разделно събиране, повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци осигуряват като минимум изпълнението на следните цели, съгласно чл.31, ал.1:

– т. 3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 5. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;

– т. 6. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци се постигат поетапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто, както следва:

1. 31 декември 2021 г. - 51 на сто;
2. 31 декември 2022 г. - 52 на сто;
3. 31 декември 2023 г. - 53 на сто;
4. 31 декември 2024 г. - 54 на сто;
5. 31 декември 2025 г. - 55 на сто.

Министърът на околната среда и водите може да отложи постигането на целта по чл. 31, ал. 1, т. 3 до 2040 г., като минимално допустимото изпълнение се намалява до 50 на сто за 2025 г., 55 на сто за 2030 г. и 60 на сто за 2035 г. В такъв случай министърът на околната среда и водите нотифицира Европейската комисия в следните срокове: съответно до 31 декември 2022 г., до 31 декември 2027 г. и до 31 декември 2032 г., като прилага план за изпълнение.

За постигане на поставените цели е необходимо кметовете на общините, участващи в Регионално сдружение за управление на отпадъците да изпълняват задълженията си по чл.19, ал.3, т.6 от ЗУО за разделното събиране на битови отпадъци на територията на съответната община на най-малко следните отпадъчни материали: хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло. Системите за разделно събиране на четирите потока отпадъци, могат да бъдат осъществени от общините, чрез:

- сключване на договори с организации по оползотворяване на отпадъци;
- сключване на договори с други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, за извършване на дейности с отпадъци на територията на съответната община, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на Закона за опазване на околната среда. В хипотезата на „*други лица*“ притежаващи съответния разрешителен документ, за дейности с отпадъци на територията на общината, с които кметът може да сключи договор, попадат също и общински предприятия или общинско търговско дружество по смисъла на чл. 52, ал.1 от Закона за общинската собственост.

При определяне обхвата на системата следва да се има предвид, че системите за разделно събиране на битови отпадъци от хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло (чл. 19, ал. 3, т.6) и за разделно събиране на отпадъци от опаковки *задължително включват всички населени места с население по-голямо от 5000 жители и курортните населени места* (чл.

33, ал.1 от ЗУО). Целите за обхванато население се постигат от организациите по оползотворяване в съответствие с представляваните от тях количества опаковки и от кметове на общини в случаите по чл. 26, ал. 1, т. 2 от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съгласно чл.31, ал.3 от ЗУО, във всеки от регионите за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО. Законът за управление на отпадъците въвежда нови изисквания към управление на битовите отпадъци с цел намаляване количествата на депонираните отпадъци. Тези цели както и постигането на целите за рециклиране и подготовка за повторна употреба не биха могли да бъдат постигнати без внедряване на нови елементи в инфраструктурата за управление на отпадъците. Предвид това, като друга мярка за постигане на целите може да се посочи необходимостта от обособяване на безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Препоръчително е усилията на Община Средец да се насочат към доразвиване на системите за разделно събиране за осигуряване на максимална степен на рециклиране на отпадъците и за постигане на целите на регионално ниво, както и съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба. Община Средец изпълнява ангажиментите си в тази насока, като е организираща разделното събиране на масово разпространени отпадъци. Предприети са действия за разделно събиране на отпадъците от обувки и текстил. Сключен е договор за разделното събиране на опасните отпадъци от домакинствата. Информация за предприетите действия от общината по отношение на разделното събиране на отпадъците е представена в Анализ на инфраструктурата за управление на отпадъците.

Регионалните сдружения трябва да представят на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС) годишен отчет за изтеклата календарна година. Годишните отчети за предходната календарна година се представят ежегодно до 10 март на текущата година чрез Национална информационна система за отпадъци (НИСО). Поради това постоянният обмен на информация и близкото сътрудничество между общините в едно сдружение е от особена важност за предоставяне на качествена и достоверна информация относно количествата отпадъци (битови, строителни биоразградими), предадени за повторна употреба, рециклиране или обезвреждане. В случай на необходимост от коригиране на информацията от годишните отчети се предоставя коригиран годишен отчет чрез НИСО в срок до 31 март на годината, следваща отчетната година. След изтичане на срока, лицата не могат да извършват промяна на предоставените данни.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ В изпълнение на регионалния принцип за управление на отпадъците Община Средец участва в Регионално сдружение на общините Бургас, Средец, Камено, Несебър, Поморие, Айтос, Руен, Карнобат, Сунгурларе;

□ Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците в регион Бургас е създадено на 01.02.2006г. Като водеща община, която да възлага обществени поръчки за избор на доставчици и изпълнители по изграждането на елементите на регионалната система за управление на отпадъците, както и представителността на общините в комисиите за провеждане на обществени поръчки е определена Община Бургас;

□ Осигурено е организационно и ресурсно обезпечаване на дейностите по управление на отпадъци в обхвата на регионалната система за управление на отпадъците. Дейностите за третиране на отпадъците, постъпили на територията на регионалното депо се извършват, съгласно издаден разрешителен документ по реда на чл.35 от ЗУО – действащо Комплексно разрешително №385-НЗ/2022г., влязло в сила на 06.09.2022г. Притежател на разрешителното е Община Бургас;

□ Съгласно чл. 31, ал. 4 от Закона за управление на отпадъците, във всеки от регионите, определени с Националния план за управление на отпадъците, целите се изпълняват съвместно от всички общини в региона, в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО. Съгласно Заповед №164/22.06.2022г. на директорът на ИАОС, общините в РСУО Бургас не изпълняват поставените цели по чл.31, ал.1, т.1 от ЗУО за календарната 2019г. Със Заповед №165/23.06.2022г. на директорът на ИАОС, като неизпълнили целите по чл.31, ал.1, т.2 от ЗУО за 2019г. са посочени общините Бургас, Айтос, Несебър, Поморие, Камено, Руен и Средец;

□ Активността на участие на общините в заседанията на Общите събрания на РСУО е висока, като почти всички общини участват редовно в заседанията. Наблюдава се висока степен на единомислие на общините при вземането на решения от РСУО;

□ На регионалното депо генерираните от общините смесени битови отпадъци се подлагат на предварително третиране (сепариране) и сортиране на разделно събрани рециклируеми отпадъци с цел последващо оползотворяване. За постигане на заложените нови регионални цели за подготовката за повторна употреба и рециклиране на битови отпадъци е препоръчително доразвиване на системите за разделно събиране; провеждане на разяснителни и образователни кампании за ползата от разделно събиране на отпадъци; включване на домашно компостиране, където е приложимо; въвеждане отново на пунктовете за изкупуване на основните отпадъци подходящи за рециклиране (стъкло, пластмаса и хартия) в малките населени места; изграждане на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба;

□ Предприети са действия за започване строителството на Клетка 2 на РДНО по проект „Инженеринг (проектиране и изграждане) на Фаза 2 от експлоатацията на регионално предприятие за управление на отпадъците „Братово-Запад-Клетка № 2, ретензионен басейн за инфилтратни води РБ2, довеждаща и обслужваща инфраструктура на Клетка 2, отводнителна площадкова инфраструктура за бъдеща Клетка 3 и реконструкция и разширение на ПСОВ. Изготвяне на технически инвестиционен проект за рекултивация на Клетка 1“. Строителството е започнало и се изпълнява съгласно договор № 93-ОП19-58/14/04.05.2020 г. от избрания изпълнител ДЗЗД „Еко билд – Братово“.

АНАЛИЗ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ, В Т.Ч. ПРИЛАГАНЕ НА КОНТРОЛНИТЕ ФУНКЦИИ, СЪГЛАСНО НАЦИОНАЛНАТА ЗАКОНОДАТЕЛСТВО И МЕСТНИТЕ НОРМАТИВНИ АКТОВЕ

Анализът следва да даде отговор на следните основни въпроси:

- Изпълняват ли се в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета в сферата на управление на отпадъците съгласно нормативните актове; кои звена в административната структура на общината имат функции в областта на отпадъците и съответстват ли техните функции на правомощията на кмета на общината; ясно ли са разграничени функциите между отделните звена;
- Какво е състоянието на човешките ресурси, натоварени с функции за отпадъци, и на тяхната техническа и информационна обезпеченост;
- Кои са основните препоръки за оптимизиране на функциите и организационното структуриране на администрацията с цел подобряване на капацитета.

Анализ на функциите на общината за управление на отпадъците

Организационната дейност и функционалните задължения на административните звена в общинската администрация на Община Средец, са регламентирани в „Устройствен правилник на общинска администрация Община Средец“.

В състава на общината влизат 33 населени места, от които 1 град – гр. Средец и 32 села: Белеврен, Белила, Бистрец, Богданово, Варовник, Вълчаново, Голямо Буково, Горно

Ябълково, Гранитец, Граничар, Долно Ябълково, Драка, Драчево, Дюлево, Загорци, Зорница, Камене, Кирово, Кубадин, Малина, Момина църква, Орлинци, Проход, Пънчево, Радойново, Росеново, Светлина, Синьо камене, Сливово, Суходол, Тракийци и Факия, в това число са общинският център, 3 кметства и 29 кметски наместничества.

Под прякото подчинение на Кмета на Община Средец са всички кметове и кметски наместници в общината, както и Гл. Архитект, Заместник кмета и Секретар на общината.

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на Общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му и извършва дейност по административно и правно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Според характера на дейност, която извършва, общинската администрация е обособена в обща и специализирана. „Общата администрация“ осигурява технически дейността на кмета, общинския съвет и специализираната администрация и извършва дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица. „Специализираната администрация“ подпомага и осигурява осъществяването на правомощията на кмета на общината и извършва дейности по административното обслужване на гражданите и юридическите лица.

В управленско – организационно отношение в Община Средец е налице йерархична структура от функционален тип. На първо ниво в структурата са обособени две основни направления – „Обща администрация“ и „Специализирана администрация“. На второ ниво са дирекции и на трето – отдели. Общата и специализираната администрация са организирани в по три дирекции, а – в три дирекции и един самостоятелен отдел:

Таблица 07: Структура на Общинска администрация

Обща администрация
Дирекция „Административно правно и информационно обслужване”
1. „Гражданска регистрация и административно обслужване (ГРАО)” 2. „Общински център за услуги и информация на гражданите(ОЦУИГ), информационно обслужване и технологии, деловодство и архив” 3. „Канцелария” 4. “Връзки с обществеността” 5. “Организационно - мобилизационна подготовка” 6. „Служба по сигурност и управление на кризи” 7. Специализирано звено ”Общински ред и сигурност” 8. “Правно-нормативно обслужване на общината” 9. Секретар на местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни.
Дирекция”Финансово счетоводни дейности и човешки ресурси”
1. „Финансово-счетоводни дейности” 2. „Бюджет и финанси” 3. „Човешки ресурси
Дирекция”Местни приходи и общинска собственост”
1. „Местни приходи” 2. „Общинска собственост“
Специализирана администрация
Дирекция”Устройство на територията ,строителство и БКС“
1. „Архитектура и благоустройство“ 2. „Градоустройствено планиране“

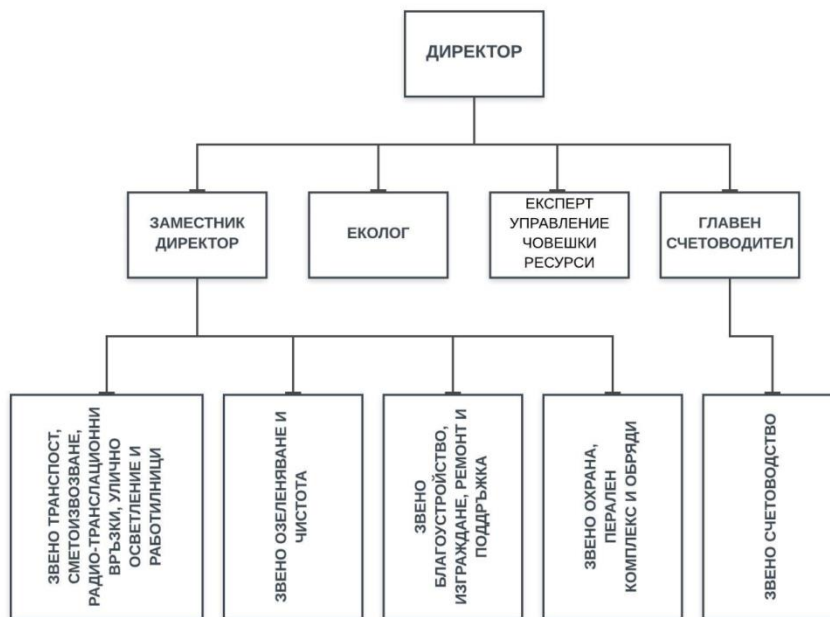
Обща администрация
3. „Кадастър и регулация“ 4. „Строителство и БКС“ 5. „Незаконно строителство“
Дирекция”Икономическо развитие,земеделие и гори и УЕПП”
1. „Икономическо развитие“ 2. „Земеделие и гори“ 3. „Управление на проекти и програми, финансирани от европейските фондове
Дирекция”Образование,здравеопазване,култура,социални дейности,интеграция на малцинствата и спорт”
1. „Образование“ 2. „Социални дейности и здравеопазване“ 3. „Култура, вероизповедания, туризъм и интеграция на малцинствата” 4. „Спорт и туризъм”

В Община Средец основните функции, свързани с политиката по управление на отпадъците, са възложени на Общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ (ОБЧ), гр.Средец. Общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ гр.Средец е създадено с решение на Общински съвет-Средец №426 от 23 май 2013 г. като специализирано звено на Общината за извършване на услуги, необходими за задоволяване на потребностите на населението и осигуряване изпълнението на общински дейности. То е второстепенен разпоредител с бюджетни средства и функционира в рамките на приетия бюджет за текущата година.

Работата на ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ се осъществява по приетия от Общински съвет Правилник за устройството, организацията и дейността на общинското предприятие. С решение №512, Протокол № 34 от 31 май 2022 година на Общински съвет Средец е прието изменението и допълнението на „Правилника за дейността, структурата, числения състав и управление на предоставеното имущество на ОП“Озеленяване, благоустройство и чистота“ гр.Средец. Общия брой на служителите, отговорни за управление на отпадъците е 27 служители/работници. Общия брой на служителите, отговорни както за управление на отпадъците, така и по други политики е 91 служители/работници.

ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ се ръководи от Директор. ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ гр.Средец има следната структура и численост съгласно Приложение 1 към Правилника:

- Звено „Администрация“ – 5 броя служители/работници;
- Звено „Транспорт, сметоизвозване, радио-транслационни връзки, улично осветление и работилници – 32 броя служители/ работници;
- Звено „Озеленяване и чистота“ – 14 броя служители/работници;
- Звено „Благоустройство, изграждане, ремонт и поддръжка“ -16 броя служители/работници;
- Звено „Охрана, перален комплекс и обряди“ -19 броя служители/работници;
- Звено „Счетоводство“ – 5 броя служители/работници.



Фигура 08: Структурата в предприятието, отговорна за политиката по управление на отпадъците.

Дейностите извършвани от предприятието са:

- събиране на битови отпадъци и транспортирането им до съответното регионално депо;
- метене, миене и оросяване на улиците и тротоарите;
- поддържане на зелените и цветни площи;
- почистване на отпадъци изхвърлени на неразрешени за това места, ликвидиране на незаконни сметища;
- снегопочистване и опесъчаване на населените места на община Средец;
- услуги за физически и юридически лица;
- стопанисване, поддържане на зелените площи, цветните фигури, насаждения по улиците, лесопарковете и гробищни терени, както и създаването и поддържането на нови такива;
- ремонт, поддържане и реконструкция на мрежи на уличното осветление и съоръжения на радио-транслационни връзки мрежа, общинска собственост;
- управление и поддръжка на гробищен парк и свързаните с него услуги;
- управление и предоставяне на услуги от дърводелски цех.

Използвана техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци:

- Сметосъбиращ автомобил марка: Мерцедес с рег.номер: А 5441 МР
- Сметосъбиращ автомобил марка: Шкода с рег.номер: А 7143 ВХ
- Сметосъбиращ автомобил марка: МАН с рег.номер: А 8839 КМ
- Сметосъбиращ автомобил марка: ГАЗ 53 с рег.номер: А 7146 ВХ
- Самосвал марка: Мерцедес с рег.номер: А 8941КТ

В обобщен вид, функциите за управление на отпадъците могат да се групират в следните направления на компетентност:

- ✓ функции по политиката за отпадъците - разработване на общински програмни и нормативни документи;
- ✓ функции по предоставяне на услуги - дейности по събиране и третиране на отпадъците, разработване на годишни бюджети и определяне на годишните такси за предоставяне на услугата;

- ✓ функции по наблюдение и контрол – извършване на контрол и инспекции, в т.ч. превантивен, текущ и последващ контрол и координация с други органи;
- ✓ функции за привличане на обществеността - обществени консултации, информационно-образователни дейности

Общинска политика за отпадъците

Кметът на Общината организира и контролира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ и Общинската Наредба по чл.22 от ЗУО, като осигурява условия, при които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от лица, на които е предоставено право да извършват дейности по тяхното събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане. В правомощията на Общински съвет Средец е да допълва и актуализира общинската нормативна уредба, касаеща управлението на отпадъците на територията на общината, съгласно изискванията и промените на националното законодателство. В „Анализ на действащите нормативни и програмни документи в контекста на правата и задълженията на общините по управление на отпадъците“ подробно са описани правомощията и задълженията на общините за управление на отпадъците.

Дейности, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на отпадъци

Както стана ясно, услугите по сметосъбиране и сметоизвозване на битови отпадъци във всички населени места и транспортирането им до „Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Бургас, Айтос, Камено, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Средец и Сунгурларе“ се извършва от Общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ гр.Средец (ОБЧ), създадено като специализирано звено на общината.

Община Средец прилага следните подходи за организация и финансиране на дейностите, свързани със събиране, съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците, а именно:

- ✓ чрез структурни звена на общинската администрация, чиито ангажименти се определят с „Устройствен правилник на общинска администрация Община Средец“ и „Правилника за дейността, структурата, числения състав и управление на предоставеното имущество на ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ гр.Средец“;
- ✓ чрез сключване на договори с избрани изпълнители за дейностите за организиране на система за разделно събиране, приемане за последващо третиране и обезвреждане на опасни отпадъци от домакинствата, както и за масово разпространени отпадъци - ИУЕЕО, ИУМПС, НУБА, ИУГ;
- ✓ чрез публично-частно партньорство с организации по оползотворяване са изпълнявани дейности по разделно събиране, временно съхраняване, предварително третиране и предаване за оползотворяване на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали (хартия, картон, стъкло, метали и пластмаса) и текстил;
- ✓ чрез възлагане на общинско предприятие, създадено по реда на Закона за общинската собственост.

Анализът на създадената структурна организация показва, че Община Средец прилага всички разрешени от закона методи за извършване на дейности по събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отделните потоци отпадъците, като целта е да се оптимизират системите за управление на потоците отпадъци в общината.

Финансово обезпечаване - разработване на годишни бюджети и определяне на такси за управление на отпадъците

Предвид спецификата на бюджетния процес, функциите във връзка с разработване на годишните бюджети и определяне на такса за управление на отпадъците са разпределени между няколко дирекции.

Основна функция за разработването и съставянето на проектобюджета на общината в приходната и разходната му част, в т.ч. и определяне на таксите за управление на отпадъците има направление "Бюджет и финанси", към Дирекция „Финансово счетоводни дейности и човешки ресурси“ от общата администрация. Дирекцията осъществява връзката с ръководството и другите звена в общината и ръководи пряко дейността по осъществяването и прилагането на счетоводната политика и отчетност.

Дирекция „Местни приходи и общинска собственост“ участва в планирането на приходите по общинския бюджет от местни данъци и такси, като изготвя справки за изпълнение на приходите в т.ч. и такса битови отпадъци.

Дирекция "Икономическо развитие, земеделие и гори и УЕПП", чрез направление "Икономическо развитие" изготвя финансово-икономически анализи въз основа на събраната информация за стопанската дейност на общинските дружества и предприятия. На база на тях се разработват предложения до Общинския съвет и Кмета на община Средец за вземане на решения по финансови проблеми, отнасящи се до общинските дружества и предприятия.

Дирекция „Устройство на територията, строителство и БКС“ планира бюджета като част от плана за действие от програмата за управление на дейностите по отпадъците. План-сметка за приходите от такса битови отпадъци и разходите за дейностите по събиране, извозване и обезвреждане на битови отпадъци, както и за почистване на обществени територии и размера на такса битови отпадъци се одобрява от общински съвет.

Всички предложения за промени в размера на местните такси и цени на услугите се извършват чрез Дирекция „Бюджет и финанси“ при Община Средец. За определяне на размера такса битови отпадъци, се прилагат разпоредбите на чл.66, от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Ежегодно се разработва предложение за размер на такса битови отпадъци въз основа на годишна план-сметка за извършваните от общината услуги по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране, третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината. План-сметка за всички относими за календарната година разходи на общината за извършване на дейности по предоставяне на по - горе описаните услуги се изготвя по образец и се одобрява с решение на Общинския съвет. В срок до 31 октомври на предходната година, съгласно разпоредбите на чл.63, ал.2 от ЗМДТ (обн. ДВ., бр.117/1997г), се изготвя заповед за определяне границите на районите, в които ще се извършва организирано сметосъбиране и сметоизвозване, вида на предлаганите услуги и честотата на сметоизвозване за предстоящата година. Заповедта се издава от Кмета на общината и се обявява публично до 31 октомври на предходната година.

Дейности по наблюдение и контрол – извършване на контрол и инспекции

ЗУО регламентира обхвата на контролните правомощия на общините. Кметът на общината или оправомощено от него длъжностно лице контролира:

- дейностите, свързани с образуване, събиране, включително разделното, съхраняване, транспортиране, третиране на битови и строителни отпадъци;

- дейностите по депониране на производствени и опасни отпадъци на общински и/или регионални депа;
- площадките за дейностите с отпадъци от черни и цветни метали (ОЧЦМ);
- спазването на други изисквания, определени с наредбата по чл. 22 от ЗУО;
- изоставянето на битови отпадъци и нерегламентираното им изхвърляне.

Кметът на общината организира и контролира закриването, рекултивацията на терените и последващия мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци на територията на съответната община.

Кметът на общината по местонахождение на площадката за дейности с отпадъци от черни и цветни метали упражнява контрол за спазване на условията и реда за извършване на тези дейности съобразно своите компетенции. За констатираните нарушения при проверките кметът на общината уведомява в 14-дневен срок директора на съответната РИОСВ, като му изпраща всички документи.

ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролът може да бъде обособен в следните основни групи:

- проверка на документите – проверка на представени документи от задължените лица за спазване на изискванията на закона и наредбите;
- проверка на място в обектите за спазване на изискванията на закона и наредбите.

ЗУО предвижда минимална честота на проверките от контролните органи, в т.ч. от общините, съобразно техните компетенции по закона, както следва:

- поне веднъж годишно извършват проверка на документите, които се изискват от закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му на лицата, при чиято дейност се образуват отпадъци, и/или извършващи дейности с отпадъци.
- поне веднъж годишно проверката на място. Проверката на място е независима от проверката на документи и се осъществява в мястото на извършване на дейността и в присъствието на проверявания или на лица, които работят за него. В отсъствието на такива лица проверката се извършва с участието на поне един свидетел.

От гледна точка на целта на контролната дейност, контролът се разграничава в три групи:

- Текущ контрол. Това е контрол, който по предварително определен график периодично и превантивно се извършва на задължените лица по отношение на това дали спазват изискванията на закона и наредбите.
- Последващ контрол. Това е контрол за установяване от контролните органи дали са изпълнени дадените от тях предписания качествено и в срок, в случаите, в които са констатирани нарушения на нормативната уредба.
- Проверки по сигнал. Това са проверки, осъществявани при сигнали за нарушения, подадени от граждани, юридически лица и институции. Информационно обезпечение на анализа.

Контролната дейност по опазване на околната среда, в т.ч. управление на отпадъците в Община Средец се изпълнява от младши експерт Други дейности по опазване на околната среда към Дирекция „Устройство на територията, строителство и БКС“, кметове и кметски наместници на населените места, както и от други длъжностни лица от общинската администрация, определени със заповед на кмета на общината. При постъпили жалби и сигнали или констатирани нарушения се уведомява РИОСВ.

Като съществен фактор за спазване на изискванията на ЗУО и за осъществяване на контрола по управление на отпадъците е сътрудничеството на общината с други контролни органи, с които се осъществява постоянна координация и взаимодействие - РИОСВ, РЗИ, РПУ на МВР и Пътна полиция.

Дейности за информиране и привличане на обществеността

Чл. 19, ал. 3, т. 13 от ЗУО изисква кметът на общината да осигурява информация на обществеността за дейностите и предоставяните услуги, относно отпадъците чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин. Информирание на обществеността и обществени консултации за изпълнение на политиките и ангажиментите на общината за управление на отпадъците се осъществява главно, чрез публикуване на информация, в т.ч. (програми, наредби, отчети, регистри, графици, съобщения за предстоящи събития и мероприятия) на интернет страницата на общината. Провеждането на кампании за разделно събиране на отпадъци от опаковки и МРО, се комбинира с информационни мероприятия сред населението, свързани с различни групи отпадъци и тяхното третиране.

Обществеността е ключов фактор при прилагане йерархията на управление на отпадъците. Това може да се постигне чрез подобряване информираността и участието на населението и бизнеса, относно дейностите по управление на отпадъците. Общинска администрация работи активно с обществеността на територията на общината с оглед повишаване на екологичната култура, като участва и в организирането на екологични инициативи. Дейността в областта на управлението на отпадъците достига до гражданите, чрез публикации на интернет страницата на общината за предстоящи събития и кампании, в медиите и чрез сесиите на Общинския съвет.

На интернет страницата на Община Средец <https://sredets.bg/>, представители на обществеността могат да сигнализират за нарушения, свързани с околната среда и управлението на отпадъците. Сигнали се подават на e-mail адреса на общината: info@sredets.bg. На всеки подаден сигнал се извършва проверка и се предприемат конкретни действия. Ежедневно се приемат граждани и обаждания на обявените телефони на интернет страницата на общината по проблеми, свързани с чистотата и генерираните отпадъци, неправилно изхвърлени на неподходящи места отпадъци. Всяка жалба, сигнал или молба се разглеждат в срок, като се предприемат съответните мерки и се уведомяват гражданите.

Анализ на състоянието на човешките ресурси с възложени функции за отпадъците

Анализът на човешките ресурси разглежда количествени и качествени характеристики на персонала, натоварен с функции за управление на отпадъците. Количествените характеристики включват брой служители, пряко отговорни за управление на отпадъците, и брой служители, изпълняващи различни функции свързани с управление на отпадъците, както и оценка достатъчни ли са за изпълнение на функциите в пълен обхват. Чрез качествените характеристики се изследва наличие или липса на мерки за повишаване на квалификацията чрез обучение; практики и проблеми с набирането, назначаването и задържането на необходимите кадри; оценка за бъдещите потребности в краткосрочна и средносрочна перспектива.

Дейностите по сметосъбирането и сметоизвозването на битовите отпадъци, генерирани от населението на общината, както и тези поддържащи чистотата на обществените територии, са възложени на общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота”. Оценката е, че наличният персонал е достатъчен за изпълнение на възложените функции.

В общинската администрация с управлението на отпадъците са ангажирани:

- Кмет на Община Средец;
- Заместник-кметовете на Община Средец;
- Младши експерт други дейности по опазване на околната среда „ДДОС“ към Дирекция „Устройство на територията ,строителство и БКС“.

Разпределението на отговорностите на всеки един служител е описано подробно в длъжностната му характеристика. Служителите имат необходимата квалификация и професионалния опит за извършване на дейности по управление на отпадъци и нужните познания за заемане на съответната длъжност.

Най важните фактори за подобряване на контрола по управление на общината са провеждане на обучения, предвид интензивно сменящото се законодателство. Обученията подпомагат, както развитието на съответния експерт в областта, така и натрупването на опит и обмен на контакти и информация с други експерти от други общини и/или институции. Общината полага непрекъснати усилия за повишаване капацитета на служителите по отношение на действащата нормативна уредба, прилагането ѝ на практика и своевременно идентифициране и предприемане ефективни действия по отношение нарушенията на нормативната уредба в областта на управлението на отпадъците.

Служителите провеждат индивидуални дистанционни обучения по различни модули, свързани с повишаване на квалификацията им. Институтът по публична администрация (ИПА) е създаден по силата на Закона за държавния служител през 2000 г. Той е структура към Министерския съвет на Република България и е водещата институция за обучение на служители в държавната администрация. Провеждат се обучения и изследвания за развитието на професионална държавна администрация, както и за укрепване капацитета на институциите за посрещане на предизвикателствата на съвременните публични политики. Обученията се посещават от служители на общината.

По отношение на материално-техническата и информационната обезпеченост, служителите разполагат с добра техническа база. Осигурени са необходимите помещения, офис оборудване и техника за изпълнение на дейностите и услугите в областта на отпадъците. В резултат от работата на общинската администрация и упражнявания контрол, стриктно се спазват графика за събирането и извозването на битовите отпадъци до регионалното депо, редовно се извършва метенето и почистването на улиците на територията на общината, съгласно разработените планове.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ В Община Средец няма административно звено отговорно **единствено** за управление на отпадъците. Тази дейност се осъществява от служители в отдел, отговарящ по въпросите за околната среда и други общински политики. Административното звено отговорно за политиката и контрола по управление на отпадъците е Дирекция „Финансово счетоводни дейности и човешки ресурси” в Общата администрация, подпомагано от други структурни звена в общинската администрация;

□ Финансовото, правното и административното обезпечаване на политиката за управление на отпадъците функции са възложени на Отдел „Бюджет и финанси“ от Общата администрация;

□ Функциите на структурните звена в общата и специализираната администрация осигуряват в голяма степен възложените с нормативната уредба правомощия. Функциите на отделните дирекции са разписани в Устройствения правилник на общинската администрация. Не се наблюдават смесване и дублиране на функции между основните

звена като за дадена дейност по отпадъците всяко звено има ясно формулирани функции за нейното изпълнение, което е предпоставка за добра координация между отделните звена;

□ По отношение на събиране, транспортиране, оползотворяване и третиране на отпадъците, Община Средец обезпечава изпълнението на функциите, чрез възлагане на външни изпълнители;

□ Материално-техническата и информационната обезпеченост на служителите с функции за управление на отпадъците в общинската администрация на общината е добра. За служителите са осигурени помещения в сградата на общината, офис оборудване и служебен автомобил за осъществяване на контролната дейност;

□ Квалификацията на служителите в общата и специализираната администрация с функции за управление на отпадъците е добра. За повишаване и поддържане на административния капацитет е необходимо провеждане на периодични обучения на служителите в т. ч. участие в семинари/работни срещи по управление на битовите отпадъци - с акцент върху управление на биоразградимите отпадъци в т.ч. хранителни отпадъци, рециклируеми битови и строителни отпадъци, прилагане на добри практики по разделно събиране, рециклиране и предотвратяване на отпадъците;

□ Необходимо е общината да изготвя годишен план и годишен отчет за контролната дейност по отпадъците, които да се одобряват от ръководството на общината, а резултатите от контролната дейност да се публикуват периодично на интернет страницата за осведомяване на обществеността;

□ ЗУО регламентира също видове контрол, минимална честота на контролните проверки и актовете, които се съставят от контролните органи. Контролните органи, в т.ч. кметът на общината, директорите на РЗИ и РИОСВ, министърът на околната среда и водите извършват проверки по документи и/или проверки на място, съобразно своята компетентност. Националното законодателство ясно разграничава и регламентира отговорностите на институциите на централно и местно ниво по отношение извършването на инспекции и контрол на дейностите с отпадъци.

□ Анализът на функционалните характеристики на структурните звена показва, че контролните правомощия на кмета на Община Средец, съобразно изискванията на ЗУО се изпълняват, както относно обхвата, така и относно регламентирания видове контрол и минималната честота на контролните проверки.

АНАЛИЗ И ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАМЪРСЕНИ В МИНАЛОТО ПЛОЩАДКИ ЗА ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И ОСЪЩЕСТВЕНИ МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ

Анализът се фокусира върху следните въпроси:

■ Какво е съществуващото състояние по отношение на закриването, рекултивацията и последващия мониторинг на общинските депа за отпадъци с преустановена експлоатация на територията на общината;

■ Необходими ли са допълнителни мерки за изпълнение на изискванията на националното законодателство относно депата за отпадъци с преустановена експлоатация на територията на общината;

■ Какви са основните изводи и препоръки от анализа.

За целите на анализа е ползвана информация от програми, доклади и отчети на Община Средец по управление на отпадъците, информация от интернет-страницата на общината, информация от служителите на общинска администрация и др.

Общинско депо за неопасни отпадъци с преустановена експлоатация

Община Средец участва в Регионално сдружение за управление на отпадъците за Регион Бургас с общини Бургас, Айтос, Камено, Карнобат, Несебър, Поморие, Средец, Сунгурларе

и Руен, чрез използване на общо регионално депо за депониране на отпадъци „Братово – Запад“, което е въведено в експлоатация през май 2015 г. Предвид това, със Заповед за прилагане на принудителна административна мярка, Директорът на РИОСВ Бургас, прекратява експлоатацията на общинското депо за неопасни отпадъци на Община Средец и нарежда да се предприемат мерки за неговата рекултивация. Общинското депо е обслужвало населените места от общината, които са с централизирано сметоизвозване. Община Средец е изготвила проект за „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци, намиращо се в м. „Корията“, землището на гр. Средец. В проекта е заложено провеждане на техническа и биологична рекултивация на депото. Дейностите по реализация на проекта са започнали през месец септември 2019г. Целта на рекултивацията на общинското депо е натрупаните през годините отпадъци да се покрият с изолиращи пластове и да му се даде форма и наклон, които да позволят използването на терена. С рекултивацията се цели максимално да се ограничи неблагоприятното въздействие на натрупаните отпадъци върху околната среда. С рекултивационни мероприятия се осигурява:

- Рекултивиране и закриване на старо общинско депо за битови отпадъци;
- Намаляване на негативното въздействие върху компонентите на околната среда: почви, атмосферен въздух, повърхностни и подземни води;
- Прекратяване на разпрашаването на леките фракции отпадъци;
- Вписване в релефа на околния терен на тялото на отпадъците;
- Намалени рискове за човешкото здраве в общината;
- Подобрена жизнена среда на населението на територията на общината;
- Създаване на условия за контрол (мониторинг) на процесите, протичащи в тялото на депото и въздействието му върху околната среда.

С междуведомствена комисия през 2020г. е приета техническата рекултивация на депото за неопасни отпадъци в Община Средец. В процес на изпълнение е втори етап на проекта – биологична рекултивация на общинското депо.

Следексплоатационни грижи и мониторинг

Съгласно Закона за управление на отпадъците и Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци собственикът на депото, т.е. общината има задължение да осъществява поддръжка и следексплоатационни грижи за площадката на депото след негово закриване, в т.ч. контрол и наблюдение на параметрите на околната среда в срок не по кратък от 30 години след закриване на депото. Поддръжката и следексплоатационните грижи се осъществяват в съответствие с план за контрол и мониторинг, съгласно Приложение 3 на цитираната наредба. За обект: „Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за битови отпадъци, намиращо се в м. „Корията“, землището на гр. Средец е разработен и одобрен план за контрол и мониторинг, в строго съответствие с нормативните изисквания. Системата за мониторинг включва осигуряване на информация за състоянието на основните компоненти на околната среда - въздух, води и почви, и предотвратяване на негативното му влияние върху тях при осигуряване на оптимални условия за нормално функциониране. Наблюдателна и контролна дейност на необходимите параметри във връзка с мониторинга се извършва от специално обучен за целта персонал.

Нерегламентирани сметища и стари замърсявания

Към момента на територията на Община Средец няма регистрирани нерегламентирани сметища. Основна положителна роля, в това играе фактът, че в общината 100% от населението е обхванато от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване на генерираните битови отпадъци, с което се предотвратява образуването на

нерегламентирани сметища и произтичащите от това рискове за околната среда и човешкото здраве. Ежегодно от общинска администрация се сформира комисия, която извършва проверки по всички населени места за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища, както и за образувани нови такива, съвместно с регионалните органи на МОСВ. След приключване на проверките на нарушителите се съставят Констативни протоколи с предписания за почистване и/или Актове за установяване на административно нарушение /АУАН/.

При ежегодното определяне на годишния размер на такса битови отпадъци в план-сметките, одобрени от Общинския съвет са предвидени средства за почистване и поддържане на обществени територии, в т.ч. и почистване на образувани замърсявания, както и за експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци.

Община Средец разполага със специализирано общинско предприятие, чрез което осъществява почистване на локални замърсявания и/или нерегламентирани сметища на територията на общината. Изпълнението на задълженията на чл.19, ал.3, т.3 от ЗУО, а именно почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване в Община Средец също се извършват от ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ Община Средец е предприела необходимите действия за закриване и рекултивация на общинското депо за отпадъци с преустановена експлоатация на територията си. Сключени са договори за строително-монтажни дейности и за авторски надзор при През 2019г. е открита строителната площадка на общинското депо, а през 2020г. е завършена техническата рекултивация. Към настоящия момент в процес на изпълнение е етап 2 от проекта, а именно биологичната рекултивация на общинското депо;

□ В следващия програмен период общината трябва да осигури в дългосрочна перспектива, всички необходими дейности, свързани със следексплоатационните грижи и мониторинг на рекултивираното депо;

□ Към момента в общината липсват други замърсявания, за които да не са взети мерки по възстановяване на терените. Ежегодно общинска администрация извършва проверки за наличието на изхвърлени отпадъци на закритите сметища в населените места, както и за образувани нови такива.

□ При установяване на замърсявания се предприемат своевременни мерки за възстановяване на замърсените терени. Изпълнението на задълженията на чл.19, ал.3, т.3 от ЗУО, а именно почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване, както и почистваането на локални замърсявания и/или нерегламентирани сметища на територията на общината се извършва от специализирано общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ към Община Средец.

АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА ВЪВЕДЕНИТЕ СХЕМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ПРИНЦИПА „ОТГОВОРНОСТ НА ПРОИЗВОДИТЕЛЯ“ И „ЗАМЪРСИТЕЛЯТ ПЛАЩА“

Анализът има за цел да очертае основните схеми за управление на отпадъците и прилагането им на местно ниво, както и да изясни налице ли е ефективното прилагане на принципите „Разширена отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“.

В България се прилагат успешно няколко основни схеми за управление на отпадъците в съответствие с националното законодателство в т.ч.: отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци при производството на стоки и услуги, разширена

отговорност на производителя относно 6 групи масово разпространени отпадъци и схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират подобни на битовите отпадъци.

Същност на принципите „Замърсителят плаща” и „Разширена отговорност на производителя“

Анализът на прилаганите схеми за управление на отпадъците, в т.ч. формите на управление и възлагане на услугите в разглежданата област, е осъществен през призмата на два основополагащи принципа на европейските и националната екологични политики, в т.ч. и политиките по управление на отпадъците.

Принципът „*Замърсителят плаща*” е заложен в Договора за функционирането на Европейския съюз (чл.191). Този принцип във връзка с отпадъците изисква:

- причинителят и притежателят на отпадъци да ги управляват по начин, който гарантира висока степен на защита за околната среда и човешкото здраве;
- причинителите на отпадъци да поемат отговорност за отпадъците си;
- разходите за опазване на околната среда и човешко здраве, свързани с образуването и третирането на отпадъците, трябва да бъдат отчитани при определяне цената на продуктите и услугите;
- разходите за третиране и транспортиране на отпадъците са за сметка на причинителите и притежателите на отпадъците.

Принципът „*Разширена отговорност на производителя*“ (РОП) е екологичен принцип, който се прилага като съвкупност от мерки с цел намаляване на общото въздействие върху околната среда от даден продукт и въвежда задължения и отговорности за производителя на продукта по време на целия му жизнен цикъл за: ограничаване на съдържанието на опасни вещества, обратно приемане, предотвратяване на отпадъците и повторна употреба, рециклиране, оползотворяване и обезвреждане на отпадъците, получени в резултат на употребата на продукта.

В съответствие с този принцип, производителите на продукти трябва да поемат отговорност, включително за финансирането на:

- предотвратяване и намаляване на отпадъци, образувани при производството на техните продукти;
- проектиране и разработване на продукти, които подлежат на многократна употреба, технически издръжливи са, не съдържат или имат ограничено съдържание на материали и вещества, представляващи риск за околната среда;
- развиване на пазар за повторната употреба и рециклирането на отпадъците, образувани след крайната употреба на пусканите на пазара продукти.

Организацията за икономическо сътрудничество и развитие определя разширената отговорност на производителя като подход за екологична политика, при който отговорността на производителя за продукта обхваща и етапа след потреблението от целия жизнен цикъл на продукта. Политиката за разширената отговорност на производителя се характеризира с:

- ♦ изместването на отговорността (физически и/или икономически, напълно или частично) във възходящ ред към производителя и извън общините;
- ♦ осигуряването на стимули на производителите, за да вземат предвид екологичните съображения при създаването на своите продукти. Докато други инструменти на политиката обикновено имат за цел изолирана точка от веригата, разширената отговорност на производителя се стреми да интегрира сигналите, свързани с екологичните характеристики на продуктите и производствените процеси в цялата продуктова верига.

Анализ на схемите за управление на отпадъците

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци.

Схемата се прилага за битовите отпадъци от домакинствата (с изключение на 6 групи масово разпространени отпадъци) и за отпадъци, подобни на битовите, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата, но образувани от други източници. Подобни на битовите отпадъци се образуват най-вече от административни сгради, образователни институции, социални организации, пазари, търговски обекти, хотели и ресторанти, ателиета за услуги. В схемата попадат и строителните отпадъци от ремонтни дейности и от разрушаване на сгради, генерирани от домакинствата и други обекти в малки количества.

При тази схема задължени лица са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Тези лица са отговорни за изхвърлянето, включително разделното събиране и изхвърляне на битовите отпадъци в определените за целта съдове и места и за заплащане на разходите за услугите по временно съхраняване, събиране, транспортиране и третиране на отпадъците в съответствие със Закона за местните данъци и такси, ЗУО и наредбите на общините за управление на отпадъците. Задължените в схемата лица заплащат ежегодна такса за битови отпадъци, в размер определен от Общинския съвет за всяко населено място. В Община Средец размерът на такса битови отпадъци се определя в левове в зависимост от извършваните дейности, с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за извършваните от общината услуги. През 2017 г. бе приет ЗИД на ЗМДТ, с който бяха въведени нови основи за определяне на такса битови отпадъци, като препоръчителната основа е на база количество на генерираните отпадъци или други основи различни от данъчната оценка, като напр. на 1 жител.

Другите лица, които участват в схемата, са общините, регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци.

В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Основните задължения на общините са:

- ♦ разработване на общинска наредба и на общинска програма за управление на отпадъците;
- ♦ осигуряването на всички елементи на системата за събиране, транспортиране и последващо третиране в инсталации и съоръжения на битовите отпадъци в съответствие със ЗУО и наредбите към него;
- ♦ закриване и рекултивация на депата за битови отпадъци с преустановена експлоатация;
- ♦ организирането на събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията на съответната община;
- ♦ оказване на съдействие на ОО за МРО, например чрез определяне на местата за разполагане на контейнерите за разделно събиране на отпадъците от опаковки, както и на други елементи от системите за събиране на МРО;
- ♦ общинските системи за разделно събиране на отпадъците от хартия, метал, пластмаса и стъкло, включително отпадъците от опаковки от хартия, метал, пластмаса и стъкло, трябва да обхванат задължително всички населени места с население, по-голямо от

5000 жители, и курортните населени места. За тези населени места законът изисква битовите отпадъци от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метал, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, да се събират разделно в съответствие с реда и условията, регламентирани с Наредбите на общините за управление на отпадъците

- ♦ разделното събиране и съхраняването на битови биоразградими отпадъци и биоотпадъци, в т.ч. за определянето на местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране на тези отпадъци и предаването им за компостиране или анаеробно разграждане. Общините са длъжни да осигурят разделно събиране и оползотворяване на цялото количество на образуваните биоотпадъци от поддържането на обществени площи, паркове и градини на територията на съответната община. Кметовете на общините трябва да разработят подробен график за обслужване на съдовете за събиране на биоотпадъци и да го оповестяват на интернет страницата на съответната община и/или информират населението и обхванатите фирми по друг подходящ начин;

- ♦ осигуряването на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци от бита и от ремонтна дейност на домакинствата и др.отпадъци във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места. В населените места с районно деление тези площадки следва да съответстват най-малко на броя на районите, така че предлаганите услуги да бъдат достъпни за жителите на общината. Тези изисквания са нови за общините и целят подобряване на условията за потребителите на услуги за разделно събиране на отпадъците в населените места и подпомагане на общините за постигане и целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците;

- ♦ определяне на изискванията към площадките за пунктовете за предаване на отпадъци от хартия и картон, пластмаси и стъкло и създаване и поддържане на регистър на пунктовете за предаване на отпадъци от пластмаси, стъкло, хартия и картон на територията на съответната община и на площадките, осигурени от общините за безвъзмездно предаване на битови отпадъци;

- ♦ определяне на размера на таксите за услугите, свързани с битовите отпадъци и събирането на приходите от таксите;

- ♦ осъществяване на контрол за спазване на изискванията от домакинствата и другите задължени лица в схемата;

- ♦ осъществяване на контрол за изпълнението на договорите от лицата, на които общината е възложила различни дейности, свързани с изпълнение на услуги по събиране и третиране на битовите отпадъци, за строителството на съоръжения за третиране на битови отпадъци, доставката на машини и съоръжения и др.

Регионалното сдружение на общините за управление на отпадъците гласуват единна цена за тон депониран отпадък, която е еднаква за всички членове на регионалното сдружение. Общите разходи за услуги за отпадъци се повишават значително във връзка с увеличението на отчисленията за тон депониран отпадък. Независимо от допълнителните дейности, които могат да бъдат въведени с регионалната система, в бъдеще направените в тази връзка разходи ще се компенсират от цялостното намаляне на количеството отпадъци, които се транспортират за крайно обезвреждане на депо, както и от реализацията на разделно събраните оползотворими компоненти.

Схема за Разширена отговорност на производителя (РОП) относно 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО)

Схема за разширена отговорност на производителя, означава набор от мерки, предприети с цел да гарантират, че производителите на продукти носят финансова отговорност или финансова и оперативна отговорност за управлението на отпадъците, като етап от жизнения

цикъл на продукта след превръщането му в отпадък. В схемата за Разширена отговорност на производителя (РОП) поетапно са включени следните масово разпространени отпадъци¹:

- Отпадъци от опаковки - от 2004 г.;
- Отпадъци от ИУМПС - от 2005 г.;
- Отпадъци от ИУЕЕО - от 2006 г.;
- Отпадъчни масла и нефтопродукти - от 2006 г.;
- Отпадъци от негодни за употреба батерии и акумулатори - от 2006 г.;
- Отпадъци от гуми - от 2011 г.

С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъде включен и този отпадъчен поток. Режимите на разширена отговорност на производителя на национално равнище могат също така да подпомогнат финансирането на действия за намаляване на отпадъците от пластмаси. Целенасочени схеми за депозит може да спомогнат за намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци и да насърчат рециклирането.

При тази схема за „Разширена отговорност на производителя“ (РОП) лицата, пускащи на пазара² продукти, които след тяхната употреба се превръщат в МРО, са задължените по схемата лица и носят отговорност за тяхното последващо събиране и рециклиране, в съответствие с изискванията на ЗУО и специфичните наредби за всеки вид МРО.

РОП може да се осъществи по два начина от задължените лица:

1. чрез колективна система, представлявана от организация за оползотворяване (ОО) на съответните МРО.
2. индивидуално от задълженото лице (конкретна фирма), което пуска на пазара МРО.

Законодателството предоставя възможност на задължените в схемата лица да заплатят продуктова екотака в държавен екологичен фонд – ПУДООС, вместо да реализират отговорността си чрез колективна система или индивидуално изпълнение. Продуктовата екотака е нарастваща в годините от въвеждането на схемата и много по-висока от реалните разходи за постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на МРО. Поради това тази възможност не е предпочитана от задължените по схемата лица. Все пак, тази възможност е оставена за задължените лица, в случай че пусканите на пазара количества от даден продукт са малки, или пък инцидентни и реализирането на РОП чрез колективна система или индивидуално изпълнение би представлявала голямо административно затруднение за задължените лица. Следва да се отбележи, че приходите от продуктите екотакси се изразходват за подобряване на дейностите на общините с отпадъци, национални информационни кампании в областта на отпадъците, но не са пряко свързани с рециклиране и оползотворяване на отпадъците.

В Българското законодателство прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да

¹ Съгласно ЗУО „Масово разпространени отпадъци“ са отпадъци, които се образуват след употреба на продукти от многобройни източници на територията на цялата страна и поради своите характеристики изискват специално управление.

² Съгласно ЗУО "Пускане на пазара" е първото предоставяне на продукта на разположение на друго лице, безплатно или срещу заплащане, с цел той да бъде разпространен и/или използван на територията на Република България, както и внасянето и въвеждането на територията на Република България на продукта от дадено лице за негова собствена търговска, производствена или професионална дейност.

съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. На местно ниво могат да се извършва контрол за спазване разпоредбите на Общинските наредби за управление на отпадъците и оказване на административна помощ за спазване на законодателството. Чрез принципа „разширена отговорност на производителя“ се цели производителите на продукти след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци да носят отговорност и за тяхното последващо събиране и рециклиране. Най-често отговорността по събирането на тези отпадъци и предаването им за третиране/рециклиране е, чрез възлагане на организации по оползотворяване (ОО). Общините от своя страна сключват договори за сътрудничество с организациите по оползотворяване и подпомагане на дейността им за организирано събиране на тези отпадъци от домакинствата. Домакинствата и различните организации, предприятия и институции, които в резултат на употребата на продукти образуват МРО, са длъжни да спазват правилата за разделно събиране и да изхвърлят отпадъците на определените за това места.

При схемата за „Разширена отговорност на производителя“ финансирането на системите за разделно събиране, рециклиране и оползотворяване на МРО се осъществява от фирмите – задължените лица в схемата, които пускат на пазара стоки, които след тяхната употреба се превръщат в МРО. В крайна сметка, това са част от производствените разходи на фирмите – задължени лица в схемата и представляват елемент от цената на съответния продукт.

Изброените по-долу инструменти често се оценяват като успешни в насърчаването на разделното събиране в Европа, в това число разделно събиране от граждани при източника. Чрез разширената отговорност на производителя се прехвърля финансовата и/или оперативна отговорност за управлението на отпадъци от общините към производителите на стоки. С разширената отговорност на производителя се допринася за по- доброто разделяне и рециклиране, като се осигуряват подходяща инфраструктура и необходимата комуникация и чрез финансиране на нетните разходи за извършване на услуга за събиране и допълнително третиране съгласно йерархията на отпадъците, както и чрез повишаване на осведомеността.

Разширената отговорност на производителя е показала своите предимства при рециклиране на много потоци от отпадъци като опаковки, електроника, батерии и превозни средства. В членове 8 и 8а от Рамковата директива за отпадъците, преработена през 2018 г., са посочени общите принципи, които трябва да се следват при изпълнението на схемите за разширената отговорност на производителя. Важна характеристика е модулацията на такси, плащани от производителите в зависимост от критериите за устойчивост, като се взимат предвид например устойчивостта, възможността за поправка, повторна употреба и рециклиране или наличието на опасни вещества на техните продукти. В случая с опасните продукти от домакинствата чрез „екомодулация“ може да се подкрепят подобрения на равнището на проектирането на продукта, за да се намалят опасните му характеристики (качествена превенция), да се увеличи (количествена) превенцията на отпадъци, неговата пригодност за рециклиране и възможност за повторна употреба.

Съгласно схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ от домакинствата се изисква да плащат, когато изхвърлят смесен отпадък. Това обикновено се прилага чрез етикетирани торби за отпадъци, които трябва да се набавят предварително, или чрез улични контейнери, които се отключват само след като ползвателят се е идентифицирал със собствена карта. Изключително важно е смесените отпадъци да бъдат сравнително скъпи, а потоците за рециклиране и други потоци от отпадък, който е разделен, да бъдат изхвърляни (почти) безплатно. По този начин се дава ясен стимул за разделяне на отпадъците при източника. По смисъла на силата на финансовите стимули схемата „плащаш повече, ако изхвърляш

повече“ се е доказала като ефективен инструмент за увеличаване на разделното събиране при източника. Схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ обикновено работи чрез регистрирани торби или кофи за отпадъци, обозначени с баркод. За жилищните сгради и изключително гъсто населените райони могат да бъдат използвани (подземни) обществени контейнери, които се отварят автоматично след заплащане или идентификация с карта.

Данъците и таксите за депониране и изгаряне не засягат пряко гражданите, но чрез тях се насърчават общините и операторите по управление на отпадъци да подобряват ефективността на разделянето, събирането и рециклирането на отпадъци в техния район. С тези данъци и такси се спомага за включването на външните разходи от изхвърляне (емисии на въглероден диоксид и метан, замърсяване на въздуха и подпочвени води) и външните ползи от рециклиране (икономия на енергия, намаляване на влиянието върху околната среда и здравето от извличането на непокътнати ресурси).

При система за обратно изкупуване, потребителят заплаща депозит, когато купува продукт като бутилирана напитка и му възстановяват сумата, когато връща бутилката. Системата обикновено се прилага за опаковки на напитки, но също така съществува за продукти, които могат да бъдат върнати, като газови бутилки за готвене наоткрито. Заради финансовия стимул чрез системите за обратно изкупуване се отбелязва почти незабавно увеличение в рециклирането. От гореупоменатите инструменти първите три (разширената отговорност на производителя, схемата „плащаш повече, ако изхвърляш повече“ и данъци за депониране и изгаряне) се считат за ключови икономически инструменти за насърчаване на прилагането на йерархия на отпадъците, както е посочено в приложение IVa от Рамковата директива за отпадъците.

Отговорност на причинителя и притежателя за образуваните отпадъци чрез пряко заплащане на услугите по извозването и третирането им

При тази схема производителят на определени продукти и стоки или доставчикът на дадена услуга е задълженото лице и носи отговорност за съхраняване, транспортиране и третиране на отпадъците, генерирани при производството на съответните стоки и услуги, в съответствие с нормативните изисквания. Отговорността е както за осигуряване на цялостната логистика на дейностите по управление на образуваните отпадъци, така и за финансирането на тези дейности.

Потоците отпадъци, за които се прилага тази схема в страната са: производствени отпадъци, включително производствени опасни отпадъци; болнични отпадъци; ПСБ/ПСТ; утайки от ПСОВ, отпадъци от строителството и от разрушаване на сгради (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО).

Производителите и доставчиците на стоки и услуги могат да организират отговорността си относно образуваните при дейността им отпадъци:

- в собствени инсталации и съоръжения, за което трябва да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС, и/или
- да сключват писмен договор с лица, които имат право да извършват тези дейности с отпадъци в съответствие със ЗУО и ЗООС (т.е. да притежават разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС).

Схемата не предполага ситуация, при която се създава монополното положение. Всяко лице, което желае и/или е длъжно и отговаря на изискванията на законите, получава от компетентните национални органи разрешително или регистрационен документ по ЗУО или комплексно разрешително по ЗООС за дейности с отпадъци, съответно за инсталации

за отпадъци. Произнасянето на компетентните административни органи подлежи на обжалване чрез съдебната система по общия правов ред, установен на национално ниво. Производителите на стоки и услуги, които образуват отпадъци при тяхното производство имат свободата да избират на кое лице, притежаващо право по ЗУО или ЗООС да възложат третирането на отпадъците си, когато не ги третират в собствени инсталации.

Всички лица в схемата са включени в публични регистри:

- ♦ Във всяка РИОСВ е създаден регистър на лицата, които подлежат на инспекции и контрол по всяка от наредбите към ЗУО;
- ♦ ИАОС поддържа регистри на лицата, притежаващи разрешителни и регистрационни документи за извършване на дейности с отпадъци; регистър на търговците и брокерите на отпадъци; регистър на депата за отпадъци и регистър на инсталациите за преработка на отпадъци;
- ♦ МОСВ поддържа регистри на лицата с комплексно разрешително по ЗООС и регистър на лицата с рециклиращи съоръжения по потоци отпадъци.

Лицата, с които фирмите производители на стоки и услуги са сключили договори за транспортиране и/или третиране на отпадъците им, които са следващи притежатели на отпадъците, имат същите отговорности, както лицата, които с писмен договор са им предали отпадъците.

Тази схема е типичен пример за пълно прилагане на принципа „замърсителят плаща“. Цените на услугите, свързани със съхранение, транспортиране и третиране на отпадъци се формират изцяло на пазарен принцип при наличната конкуренция на национално ниво, в рамките на ЕС и Световната търговска организация (СТО).

Генераторите на ОСР на територията на общината също организират сами и финансират съхранението, извозването и последващото оползотворяване и/или обезвреждане на строителните отпадъци. Генераторите на ОСР организират сами транспортирането на строителните отпадъци до депо или инсталация за третиране (с изключение на строителните отпадъци от ремонтни дейности на домакинствата и разрушаване на сгради в малки количества по критерии, определени в ЗУО, които попадат в задълженията на органите на местното самоуправление и местната администрация).

Схема за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират утайки от ПСОВ, в резултат на отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води

Схемата се прилага за отпадъците – утайки от ПСОВ, генерирани в резултат от отвеждането и пречистването на битови отпадъчни води от домакинствата и от други източници – юридически лица.

При тази схема лицата, които ползват услугите по отвеждане и пречистване на отпадъчните води, в т.ч. и третиране на утайките от ПСОВ, в съответствие с принципа „Замърсителят плаща“ заплащат пълните разходи за тези услуги. Задължените в схемата лица заплащат услугите чрез такса за отвеждане и пречистване на отпадъчните им води, в т.ч. и за третиране на утайките, която се изчислява на основата на количеството доведени и отведени отпадъчни води и разходите за дейността. Таксите се определят от оператора на ВиК системите на територията на общината и се регулират, и утвърждават от независим национален регулатор – Държавната комисия за енергийно и водно регулиране (ДКЕВР), поради естествения монопол на тази услуга. Гражданите имат право на участие при обсъждането от ДКЕВР на цените на ВиК услугите. Освен това при ползване на външни услуги, свързани с третиране на утайките от ПСОВ на населени места, ВиК операторите са

длъжни да избират изпълнители по реда на европейското и съответното национално законодателство за обществени поръчки.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ Прилагането на принципа „Разширена отговорност на производителя“ е в компетенциите на националното законодателство. Общините нямат правомощия да поставят ограничения и/или да задължат производителите на продукти, след употребата на които се образуват отпадъци в тази област, като тяхната роля е да съдействат за постигането на задълженията им, в т.ч. осигуряване и определяне на местоположението на контейнерите за разделно събиране на МРО. Към схемата за 6-те групи МРО, с оглед новите европейски цели и изисквания по отношение на текстилните отпадъци за 2025г. е необходимо да бъде включен и този отпадъчен поток;

□ Различна е ситуацията при Схемата за отговорност на домакинствата и на другите лица, които генерират битови и подобни на битовите отпадъци. В тази схема общините имат традиционно големи отговорности, които нарастват особено в последните години, във връзка с новите изисквания за прилагане на йерархията на отпадъците. Другите лица, които участват в схемата са регионалните сдружения на общини за управление на отпадъците (РУСО) и фирмите или общински предприятия, на които общините възлагат една или повече дейности, свързани със събиране, транспортиране и третиране на битовите отпадъци. Задължени лица по схемата са домакинствата и лицата, които образуват битови отпадъци и подобни на битовите отпадъци. Задължените лица заплащат такса-битови отпадъци, с приходите, от която се финансира функционирането на схемата;

□ На територията на Община Средец функционира и се доразвиват дейностите, подпомагани от общината на принципа „разширена отговорност на производителя“, чрез организация по отношение на разделното събиране на видовете масово разпространени отпадъци, за които общината има ангажименти, произтичащи от националното законодателство;

□ В Община Средец се прилага напълно принципът „замърсителят плаща“ за строителните отпадъци от домакинствата.

АНАЛИЗ НА ИНФРАСТРУКТУРАТА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ

Анализът на инфраструктурата по управление на отпадъците е ключов анализ, който трябва да отговори на следните въпроси:

- Какви са тенденциите и настоящата ситуация по отношение на осигуряване от общината на инфраструктура за отпадъци, чието управление е от компетенциите на местните власти;

- Осигурената, изградената и в процес на планиране, осигуряване и изграждане инфраструктура достатъчна ли е за третиране на отпадъците на територията на общината и за постигане на количествените цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, поставени пред местните власти;

- Необходима ли е допълнителна инфраструктура за подобряване на услугите и постигане на целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците, в т.ч. по потоци отпадъци;

- Какви са основните изводи и препоръки за бъдещи действия.

В обхвата на настоящия анализ ще бъдат анализирани инфраструктурата на битови отпадъци и инсталации и съоръжения за третиране на утайките от ГПСОВ. Управлението на тези потоци са от компетенциите на Община Средец. Ще бъде анализирана и инфраструктурата за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване, тъй като управлението макар и на малка част от този поток отпадъци, съгласно ЗУО, е също от компетенциите на месните власти, а от друга страна общината е генератор на ОСР, в

случаите на качеството си на възложител на строително–монтажни дейности по строителство и разрушаване.

Анализ на инфраструктура за битови отпадъци

Анализът на инфраструктурата за управление на битовите отпадъци е направен относно двата компонента на инфраструктурата:

- Площадки, съоръжения и инсталации за третиране на битовите отпадъци;
- Съдове и техника за събиране и транспортиране на битовите отпадъци – където се разглеждат съдовете за събиране на битови отпадъци и транспортна техника за сметоизвозване, които са част от системата за управление на отпадъците.

Инфраструктура за третиране и обезвреждане на битовите отпадъци

До 2015г. единственият начин за третиране на битовите отпадъци в Община Средец, е депонирането им на общинското депо за ТБО, разположено в м. „Корията“, землище на гр. Средец. Експлоатацията му е преустановена през 2015г., след което потока битови отпадъци на Община Средец се пренасочва към регионално депо - Братово Запад.

Строителството на регионалното депо е завършено през 2015г. и същата година е издадено разрешение за ползване №СТ-05-710/25.05.2015г. Депото е въведено в експлоатация на 24.08.2015г.

Основни технически характеристики и капацитет на инфраструктурата за третиране на битови отпадъци в РСУО Бургас

Експлоатацията на регионалното депо за неопасни отпадъци в земл. на с.Полски Извор, Община Камено се извършва съгласно условията посочени в издаденото Комплексно разрешително №385-НЗ/2022г., влязло в сила на 06.09.2022г. Притежател на разрешителното е Община Бургас. Съгласно същото Регионалната система за управление на отпадъците за общините в Регион Бургас, включва:

- Депо за отпадъци – Клетка № 1 с капацитет 735 000 t;
- Депо за отпадъци – Клетка № 1 с капацитет 405 226 t;
- Инсталация за сепариране 160 000 t/y (767 t/24 часа);
- Модул предсепарираща инсталация към инсталация за сепариране 160 000 t/y (767 t/24 часа);
- Инсталация за аеробно компостиране 13 000t/y (36 t/24 часа);
- Инсталация за балиране 35 040 t/y (128 t/24 часа);
- Инсталация за раздробяване на строителни отпадъци 60 000 t/y (400 t/24 часа);
- Инсталация за раздробяване на едрогабаритни отпадъци 20 000t/y (240 t/24 часа);
- Площадка за временно съхранение на опасни отпадъци и рециклируеми отпадъци от населението „Екопарк“ 10 000 t/y (48t моментно състояние на опасните отпадъци);
- Инсталация за производство на дървесен мулч/чипс 17 520 t/y (48 t/24 часа).

Клетки за депониране на неопасни отпадъци

Клетка №1 е изградена с работна площ от 49 306m² с конструкция, отговаряща на изискванията на Наредба №6 за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци. Според изготвения работен проект Клетка 1 е проектирана да поеме 400 000t отпадъци. За определяне оставащия капацитет на Клетка 1, през 2019 г. е изготвено Становище на основание извършени геодезически заснемания от 2017г. и 2018г., като се препоръчва капацитета на Клетка №1 да бъде увеличен с 200 000 t. За това увеличаване на капацитета на Клетка №1 е издадено Решение №БС-49-ПР/16.05.2019 г. на РИОСВ-Бургас със заключение да не се извършва оценка на въздействието върху околната среда. Във връзка с

това е издадено Комплексно разрешително №385-Н2-ИО-А0/2020г., съгласно което Клетка 1 е капацитет 600 000t (160 000 t/y; 900 t/24 часа). С издаване на ново Комплексно Разрешително №385-Н3/2022 г., общият капацитет на Клетка №1 се променя на **735 000t**. Денонощният капацитет от **900 t/24** часа остава същия.

Към настоящия момент на регионалното депо за неопасни отпадъци в земл. на с. Полски Извор, Община Камено е изградена Клетка №2. Предвид изчерпания капацитет на Клетка №1, отпадъците постъпващи от общините в регионалното сдружение, след преминаване през сепариращата инсталация се депонират в новата клетка. Максимален капацитет на Клетка №2 е 482 412 m³ без запръстявания и 578 894 m³ (**405 226t**) с 20 % запръстявания. Чистата площ на Клетка №2 е 42 650 m², а общата площ е 54 450 m² с включени диги и охранителни канавки, зелен пояс по протежение на източната ограда, обслужващ път и нов ретензионен басейн 2.

Следвайки тенденциите и политиката за управлението на отпадъците в ЕС и Република България, на територията на Клетка 2 се депонират само тези отпадъци, които не подлежат на оползотворяване, рециклиране или повторна употреба. С изградената инфраструктура на депото, в т.ч. инсталациите за сепариране и компостиране се допринася за изпълнение на националната политика за управление на дейностите на отпадъците, чиято основна цел е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

Инсталация за сепариране и инсталация за балиране:

С изменението на Директива 1999/31/ЕО е въведена цел за намаляване до 10% на депонираните битови отпадъци до 2035 г., която може да бъде отложена с 5 г., при условие, че държавата е постигнала намаление до 25 % към същата година. Същевременно от 2030г. се въвежда ограничение за депониране на битови отпадъци, годни за рециклиране или друго оползотворяване. Намаляване на количествата на депонираните отпадъци е постижимо чрез разделно събиране и сортиране на рециклируеми материали от битовите отпадъци и предаването им за рециклиране или повторна употреба. Когато отпадъците не могат да бъдат предотвратени, нито рециклирани, в повечето случаи оползотворяването на енергийното им съдържание е за предпочитане пред депонирането, както от гледна точка на околната среда, така и от икономическа гледна точка. Следователно производството на енергия от отпадъци може да изиграе роля и да създаде полезни взаимодействия с енергийната политика на ЕС и с политиката му относно климата, но трябва да се ръководи от принципите на йерархията на ЕС на отпадъците.

„Предварително третиране” са всички физични, термични, химични или биологични процеси, включително сортирането, които променят характеристиките на отпадъците с цел да се намали обемът им или опасните им свойства, за да се улесни по-нататъшното им третиране или да се повиши оползотворяемостта им. Предварителното третиране има за цел отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на отпадъците преди окончателното им депониране или подготовка за оползотворяването им. Предварителното третиране на смесените битови отпадъци, образувани от домакинствата е отговорност на Общинска администрация, тъй като населението заплаща за тях „такса битови отпадъци”. Съгласно чл.38., ал.1 от *Наредба №6 от 27.08.2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци* на депата се приемат предварително третирани отпадъци. Отговорността за третиране на останалите отпадъци, образувани извън организираната система по сметосъбиране и сметоизвозване е на причинителите и притежателите им. В съответствие с дефиницията „замърсителят плаща” разходите по предварителното третиране се извършват от лицата, при чиято дейност се образуват.

Сепарирането е друга мярка за третирането на отпадъците, преди тяхното депониране. Сепарирането е дейност, която допринася за постигане на целите за рециклиране, както и извличане на максимално количество оползотворими и рециклируеми отпадъци от общия поток и предотвратяване постъпването им на депото за депониране. Той е известен и работещ метод, който е по-лесно осъществим, като при него отпадъците се разделят ръчно или механично по компоненти и от общият поток битов отпадък се извличат оползотворимите и рециклируеми отпадъци. Останалите след сепарирането отпадъци, които не могат да бъдат използвани се депонират на депо за неопасни отпадъци и/или в съоръжения за термично третиране. Чрез сепарирането обемът на отпадъците за депониране се намалява значително, с което се удължава експлоатационния срок на депата.

На Регионалното депо, приетите битови отпадъци преминават през сепарираща инсталация. Инсталацията за сепариране на неопасни битови отпадъци има за цел осъществяване на предварителното третиране на отпадъците до достигане на критериите за последващото им екологосъобразно третиране чрез рециклиране и/или оползотворяване и е с максимален проектен капацитет от 160 000 тона годишно, или до 767 t/24 часа;

В инсталацията постъпват за сепариране и оползотворяване единствено смесени битови отпадъци и подобни на тях отпадъци. Неопасните битови отпадъци постъпват и се разтоварват от камионите - сметовози в приемната зона под навес, където ръчно се отделят едрогабаритните и неспецифични за инсталацията отпадъци, които биха затруднили по-нататъшната ѝ работа. Багер/колесен товарач поема отпадъците и ги натоварва в хранващия бункер с устройство за раздробяване (разкъсване) на торбички. След преминаване през система от сита, потока смесени отпадъци се разделя на фракции:

- Отпадък с код 19 12 09 – минерали (например пясък, камъни). Фракцията е с размери от 0 до 50mm и ще бъде използвана за запръстяване на клетката;
- Отпадък с код 19 12 12 - други отпадъци от механично третиране на отпадъци, различни от упоменатите в 19 12 11 продължава по транспортъор за по-нататъшно сепариране.

Желязосъдържащите метали в отпадъците се отделят автоматично, докато с ръчно сепариране се отделят големите рециклируеми материали (хартия и картон, текстилни материали, пластмаса и каучук, цветни метали и стъкло). Рециклируемите материали се пускат в бункери за ръчно сепариране и се подават към напълно автоматизирана балираща преса/компактор, с изключение на стъклото, което не се балира. Инсталацията за балиране е с капацитет от 35 040 t/y (128 t/24 часа). Пресата/компактор автоматично пресова и пакетира материалите в бали, които се откарват в открит навес за временно съхранение на транспортното им до преработващи предприятия. Отпадъчната фракция (с код 19 12 12) излиза по транспортъори за ръчно сепариране и попада върху реверсивен транспортъор, който може да зарежда 2 контейнера. Пълните контейнери се извозват на клетката за депониране, или се предават за оползотворяване (операция с код R12) въз основа на писмен договор на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл.35 от ЗУО, за съответната дейност и площадка за отпадъци със съответния код, съгласно Наредба №2 за класификация на отпадъците.

Инсталация за аеробно компостиране:

Компостирането е форма на рециклиране, при която биоотпадъкът се превръща в компост, който може отново да се включи в естествения кръговрат на веществата, влизайки в изграждането на живата материя.

Площадката за Компостиращата инсталация е разположена в централната част на стопанския двор, на север от обслужващия път, като има отклонение в дясно от пътя за

достъп до нея. Оразмерена е за 13 000t/y, или до 36t/24h. На площадката са разположени две сгради - за Компостиране – фаза 1 и склад за готов компост (под навес). Оформени са площадки за: Компостиране - фаза 2; приемна зона за зелени отпадъци, подлежащи на компостиране; пресяване и сортиране на готовия компост; обслужване и транспортен достъп до сградите и отделните площадки. На компостиране се подлагат пресни входящи зелени отпадъци с код 20 02 01 – биоразградими отпадъци и отпадъци от пазари (от плодове и зеленчуци) с код 20 03 02.

Преди подлагане на шредирание, постъпилите за компостиране отпадъци се оглеждат за наличие на несвойствени предмети, попаднали случайно. След постъпването на всички фракции и оформянето на куповете, започва процеса на ферментация. Обръщането на компостните редове се извършва от комбайн-компостообръщач (Тигпег) с висока производителност. Следващата фаза на узряване се провежда на външна площадка, където обръщането на куповете се извършва от същия мобилен обръщач, обслужващ зоната на компостиране на фаза 1. В края на двата цикъла - ферментация и узряване е необходимо пресяването на компоста, за да се получат продукти с различен гранулометричен състав, отговарящи на специфичните изисквания на потребителя. Тази операция се осъществява от мобилно барабанно сито, което се захранва от челния товарач на площадката. След пресяването готовия компост се извозва от саморазтоварващото се ремарке в склада за съхранение.

Инсталация за раздробяване на строителни отпадъци:

На територията на регионалното депо е изградена площадка за третиране на отпадъци от строителна и строително-ремонтна дейност. На площадката е инсталирана трошачка за строителни отпадъци (СО), мобилен тип, снабдена с възможност за разтрошаване на три размера на фракциите: под 15 mm, 15-50 mm и по-големи от 50 mm до 80 mm. Инсталацията е с капацитет 60 000 t/y (400 t/24 часа). Прието е необходимият капацитет на площадката и нейните размери да са в състояние да поемат едноседмичното количество строителниотпадъци без да бъдат извозвани извън нея. Необходимата площ за приемане и съхранение на постъпили СО е 650 m², където могат да се поберат СО с обем 975 m³. Площадката за трошачката е с площ 450 m². Площта, отредена за отпадъците след трошачката е 580 m², където могат да се поберат 871 m³ натрошени отпадъци. Оборудвана е с оросителна система, която да предотвратява образуването на прах, вследствие натрошаването на СО.

В инсталацията за раздробяване на строителни отпадъци се подлагат следните отпадъци с код и наименование:

- 17 01 01 – бетон;
- 17 01 02 – тухли;
- 17 01 03 – керемиди, плочки и керамични изделия;
- 17 01 07 – смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06;
- 17 03 02 – асфалтови смеси, различни от упоменатите в 17 03 01.

Инсталация за раздробяване на едрогабаритни отпадъци:

Дробилката за едрогабаритните отпадъци (ЕГО) от населението е ситуирана на стоманобетонова площадка в рамките на стопанския двор на регионалното депо. Площадката и дробилката към нея е в състояние да приема и обработва 20 000 т/годишно обемни отпадъци, с капацитет на дробилката 15 т/час и до 240 t/24 часа. На площадката са обособени 2 зони: приемна зона и зона за раздробените отпадъци. Разделянето на отделните зони и ограждането на площадката е осъществено посредством преградни ст. бетонови

елементи тип „Ню Джърси”. То дава свобода на „Оператора” на РПУО да променя площта на зоните, в зависимост от вида и количеството постъпващи ЕГО.

Площадка за временно съхранение на опасни отпадъци и рециклируеми отпадъци от населението „Екопарк“:

На територията на Екопарка се съхраняват опасни и други отпадъци от населението, до предаването им на лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл.35 от ЗУО, за съответната дейност за отпадъци със съответния код, съгласно Наредба №2/2014г. за класификация на отпадъците, въз основа на писмен договор. Екопарка е свободна зона за гражданите, които желаят да доставят лично отпадъци и ненужно домакинска техника от бита, акумулаторни и други батерии, луминесцентни лампи, опаковки от строителни отпадъци, метали, хартия, пластмаси и др. В него постъпват и разделно събраните от бита от мобилните центрове, разположени на територията на гр. Бургас, както и отделените отпадъци с подобен характер от сепариращата инсталация. В имота има площадка с трошенокаменна настилка за събиране и съхранение на отпадъци с код 16 01 03 – излезли от употреба гуми с максимално моментно количество до 60t. Общият капацитет на екопарка е до 10 000t/y (48t опасни отпадъци моментно състояние).

Инсталация за производство на дървесен мулч/чипс:

Дървесният мулч/чипс е продукт, който се получава чрез механизирано дробене на дървесина. Входният материал представлява дънери и дебели клонови от дървета, които отпадат от парковете и градините и не са подходящи за компостиране в аеробната инсталация. Мобилната инсталация за шредване на дървесни отпадъци и получаване на дървесен мулч/чипс ще се настройва предварително в зависимост от желания продукт, който се цели да бъде произведен. Отпадъкът постъпва в инсталацията чрез челен товарач, преминава през дробилната система и чрез транспортна лента се извежда от машината, като готов дървесен мулч/чипс (с възможност за регулиране на размерите). Капацитетът на инсталацията е 17 520t/година, или до 48 t/денонощие.

Инфраструктура за събиране и транспортиране на смесени битови отпадъци на територията на Община Средец

На територията на Община Средец, организираното събиране и транспортиране на отпадъците се извършва от структурите на общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“, като се обслужват всички населени места на територията на общината. Основната й дейност се състои в сметосъбиране и сметоизвозване на твърди битови отпадъци (ТБО), поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в урбанизираните територии на Община Средец. Обхватът на изпълнение дейности по сметосъбиране предвижда следното: събиране със специализирани съдове на битови и подобни на тях отпадъци, генерирани на цялата територия на Община Средец, включително почистване на съдовете за смет на място, непосредствено след обслужването им, както и на площите около тях, в съответствие с изискванията на приложимото законодателство, като услугата обхваща всички населени места от общината. Измиването и дезинфекцията на специализираните съдове за обезвреждане на вредните микроорганизми е съобразено с изискванията и мерките за безопасност при работа с механични, химични и биологични средства, като препаратите, които се използват следва да имат сертификат за качество.

Община Средец разполага с 2943 бр. собствени улични контейнери за отпадъци. Специализираните съдове за събиране на смесените битови отпадъци на територията на общината, които се обслужват от ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ са:

- 640 бр. контейнери тип „Бобър”, с обем (местимост) — 1.1m³;

- 12 бр. контейнери с обем (вместимост) 4m³;
- 2291 бр. кофи тип „Мева” с обем (вместимост) — 1.1m³.

Таблица 08: Разпределение на обслужваните съдове за битови отпадъци на територията на Община Средец

№	Населено място	Брой разположени контейнери тип „Бобър”	Брой разположени кофи тип „Мева”	Контейнери с обем 4m ³
		брой	брой	брой
1	гр. Средец	270	2291	12
2	села в Община Средец	370	-	-

Съдовете се поддържат в изправност, в добро санитарно-хигиенно състояние и в естествен вид, с цел предотвратяване разпиляването на отпадъци. Системно се извършва проверка за състоянието на съдовете, като някои от контейнерите се подлагат на ремонт, а други от тях се подменят, поради тяхната амортизация и при повреда неподлежаща на отстраняване. През 2022г. Община Средец е закупила нови съдове за битови отпадъци – 180 бр. кофи тип „Мева“, 75 бр. контейнери тип „Бобър“ и 5 бр. контейнери с обем 4 m³, с които са подменени всички амортизирани контейнери на територията на общината. Предприети са действия и за закупуване на един брой сметосъбиращ автомобил и един брой контейнеровоз за битови отпадъци.

Разпределението на съдовете за събиране на смесените битови отпадъци по населените места е организирано съгласно разработената от Министерство на околната среда и водите Методика за определяне на броя и вида на необходимите съдове и техника за събиране и транспортиране на отпадъци. Степента на запълване на съдовете и състоянието на контейнерния парк се контролира ежедневно от общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“, извършващо дейността на територията на общината.

Финансирането на разходите по сметосъбиране и сметоизвозване на отпадъците, както и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, сепариране и депониране на битовите отпадъци, генерирани на територията на общината, както и отчисленията и обезпеченията по ЗУО се извършва, чрез „Такса битови отпадъци”/ТБО/ по реда на Закона за местни данъци и такси /ЗМДТ/. Образуването на таксата се извършва след изготвяне и одобряване на план- сметка за разходите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата за съответната година.

Отпадъци от сгурия и пепел от домакинствата

Не е решен проблемът с разделното събиране на отпадъците от изгарянето на дърва и въглища през отоплителния сезон – пепел и сгурия. Посочените отпадъци от домакинствата се изхвърлят, извозват и третираат със смесените битови отпадъци. При смесване с въглищни остатъци, сгурия и пепел се променя състава на отпадъците в посока по-висока плътност и понижено съдържание на рециклируеми материали. При изсипване на не добре загасени отпадъци от горенето на дърва и въглища се повреждат и контейнерите. Друг негативен ефект от запалването на отпадъците в контейнерите е временното, но силно замърсяване на въздуха в района на контейнерите с горящи отпадъци.

Инфраструктура за разделно събиране на отпадъци

➤ **Разделно събиране на отпадъци от опаковки**

Действащата в Община Средец система за разделно събиране на отпадъци от опаковки съответства на изискванията на Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и на конкретните изисквания от глава трета, Раздел II от Наредбата за опаковките и отпадъците

от опаковки. На територията на Община Средец е изградена система за разделно събиране на отпадъци от опаковки. Съгласно сключен договор между Община Средец и „Екопак България“ АД за сътрудничество в областта на разделното събиране на отпадъци от опаковки и отпадъчни материали се извършва разделно събиране на хартия и картон, метали, пластмаси и стъкло, образувани от домакинствата, обществените и административните учреждения, училищата, търговските, промишлените и туристическите обекти на нейна територия и извозването им до площадка притежаваща разрешение по чл.35 от ЗУО за тяхната допълнителна обработка. Съвместната дейност на общината с „Екопак България“ АД се основава на изграждане и поддържане на ефективна система за разделно събиране на отпадъците от опаковки, прилагайки т. нар. „три-контейнерен модел“ – с жълти, сини и зелени съдове. Контейнерите са тип „Иглу“ с обем 1500l, като жълтите съдове са предназначени за отпадъци от пластмаса и метал, сините за хартиени и картонени опаковки, а зелените служат за разделно събиране на стъклени опаковки.

Към 01.01.2021г. системата за разделно събиране на отпадъци, изградена със стъклопластмасови контейнери обхваща населението на общински център – гр. Средец и село Дебелт. На територията на Общината са разположени общо 75 сини, жълти и зелени контейнери тип „Иглу“. Честотата на извозване е веднъж на две седмици за сини и жълти контейнери и веднъж на шест месеца за зелени контейнери или по заявка от страна на общината.

Съгласно чл. 33, ал. 2 от ЗУО отпадъците от хартия и картон, стъкло, пластмаси и метали, образувани от търговски обекти, производствени, стопански и административни сгради, се събират разделно. Ползвателите на горесцитираните обекти в населени места с над 5000 жители са длъжни да събират разделно тези отпадъци и да ги предават на лица притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 и/или на организация по оползотворяване. В Община Средец, единственото населено място с население над 5000 жители е общинския град, в който е организирана система за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

Разделно събиране на Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО)

Задълженията на местните власти по отношение управлението и разделното събиране на отпадъците от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) са разписани в чл. 27 на Наредбата за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/ и чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО.

Община Средец извършва разделно събиране на отпадъците от излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), чрез сключен договор с „НЮСТРОЙ“ ЕООД, притежаваща разрешение по реда на ЗУО. Задължение на фирмата изпълнител е със собствени технически средства и човешки ресурс да осигури площадка за безвъзмездно предаване на разделно събраните отпадъци от ИУЕЕО от домакинствата; за своя сметка да организира най-малко веднъж годишно кампании на територията на Община Средец за разделно събиране на ИУЕЕО, образувано от домакинства, обществени и административни учреждения, училища, търговски, промишлени, туристически и други обекти на територията ѝ. Съгласно сключения договор между Община Средец и „Нюстрой“ ЕООД, общината предоставя на домакинствата възможността, всеки притежател на употребни електрически уреди или излязло от употреба електрическо и електронно оборудване да ги предаде напълно безплатно. Събирателните кампании и площадката, отговаряща на всички нормативни изисквания с адрес УПИ XXVII, кв. 154 по плана на гр. Средец, обслужват цялото население на общината, съставено от 33 населени места.

Лицата, които извършват продажба на ЕЕО на крайните потребители, са длъжни да поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на ИУЕЕО, образувано в бита и/или други налични места за предаване на ИУЕЕО.

Притежателите на ИУЕЕО могат да:

- върнат безплатно ИУЕЕО в търговските обекти, които извършват продажба на ЕЕО, при покупката на ново ЕЕО от сходен вид и изпълняващо същите функции;
- върнат безплатно много малко по размер ИУЕЕО (при което нито един външен размер не надвишава 25 cm) в търговските обекти или на входа на обектите, които извършват продажба на ЕЕО, с търговска площ, по-голяма или равна на 400 m², без да закупуват ЕЕО от подобен вид;
- предадат ИУЕЕО, по заявка, съгласно утвърдения график за събиране на ИУЕЕО, когато има сключен договор.

Разделно събиране на излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС)

Дейности по съхранение, разкомплектоване, преработване и/или обезвреждане на излезли от употреба моторни превозни средства (МПС), компоненти и материали от тях имат право да извършват само лица, притежаващи съответно разрешение по чл. 67 от ЗУО. Тези лица са длъжни да осъществяват конкретната дейност, в съответствие с изискванията на Наредбата за изискванията за третиране на отпадъците от моторни превозни средства и Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци. Община Средец извършва разделно събиране на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), чрез сключен договор с „АУТОРЕК“ АД, организация по оползотворяване на излезли от употреба моторни превозни средства. Съгласно договора системата за разделно събиране на ИУМПС се организира чрез оператори на площадки за събиране и съхраняване на ИУМПС, притежаващи разрешение по чл. 35 от ЗУО, с които Организацията или нейн подизпълнител има сключени договори за извършване на дейност по отпадъци от МПС на територията на общината, или чрез кампании за събиране на ИУМПС, и/или друг подходящ начин, определен от Организацията. За територията на Община Средец организацията е организираща дейностите по събиране, съхраняване и разкомплектоване на ИУМПС, чрез свой подизпълнител - „Камекс Комерс“ ЕООД, с който има сключен договор за възлагане на дейности с отпадъци от МПС, и който притежава надлежни разрешителни за дейности с ИУМПС. Площадката на подизпълнителя, която използва Община Средец, съгласно сключения договор с „Ауторек“ АД е разположена в гр. Камено, Община Камено, м-ст „Дере Арас“, ПИ№35883.7.56 по КК на гр. Камено.

Разделното събиране на излезли от употреба гуми

Дейностите по събиране, съхранение, преработване и/или обезвреждане на ИУГ имат право да извършват само лица, притежаващи съответния документ издаден по реда на ЗУО. Физическите и юридическите лица и едноличните търговци са длъжни да предават излезлите от употреба гуми само на определените събирателни пунктове. Изграждане на събирателни пунктове за ИУГ е задължение на лицата, получили разрешение по ЗУО.

Съгласно чл. 10, ал.1 и 3 от Наредбата за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, всеки гражданин краен потребител може да предаде стари излезли от употреба гуми безвъзмездно на всяко лице, което извършва продажба и/или смяна на гуми. На територията на общината съществуват фирми, извършващи продажба и смяна на гуми, които имат сключени договори с организации по оползотворяване на излезли от употреба гуми и могат да приемат без заплащане от страна на крайните потребители излезли от употреба гуми (ИУГ). Препоръчително е на сайта на Община Средец да се състави списък с информация

за местоположението на площадки/пунктове, в които се извършва продажба и смяна на гуми на територията на общината.

Община Средец има сключен договор с „Нюстрой“ ЕООД за подпомагане при изпълнение на задълженията на общината във връзка с управлението на отпадъците от ИУГ, произтичащи от изискванията на чл. 19, ал.3, т.7 от ЗУО. С договора, изпълнителят - „Нюстрой“ ЕООД се задължава да осигури и обслужва площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от ИУГ от домакинствата на територията на общината и да организира веднъж годишно кампании за тяхното събиране. Дейността по разделно събиране на ИУГ се извършва на площадка, отговаряща на всички нормативни изисквания с адрес: УПИ XXVII, кв. 154 по плана на гр. Средец.

Разделно събиране на негодни за употреба батерии и акумулатори

Дейностите по събиране, съхранение, преработване и/или обезвреждане на НУБА имат право да извършват само лица, притежаващи съответно комплексно разрешително, разрешително или регистрационен документ, съгласно ЗУО за съответната дейност. Места за събиране на негодни за употреба батерии са и всички места, където се предлагат батерии. Лицата, които извършват продажба на портативни и/или автомобилни батерии и акумулатори на крайните потребители, са задължени:

- да приемат без заплащане от страна на крайните потребители портативни и/или автомобилни НУБА от същия вид, който продават през цялата продължителност на работното време на обекта;
- да поставят съдове за разделно събиране на портативни и/или автомобилни НУБА на територията на обекта, където извършват продажба;
- да поставят на видно място в търговските обекти табели, съдържащи информация за възможностите и начина за обратно приемане в търговския обект на НУБА.

Всички търговски обекти на територията на общината, където се предлагат батерии са и места за събиране на негодни за употреба батерии. Крайните потребители могат да върнат портативни НУБА на територията на търговския обект, в който се предлагат портативни батерии и акумулатори, без да закупуват нови.

Община Средец е сключила договор за НУБА с „Балбок Инженеринг” АД. В общината негодни батерии се събират и чрез търговската мрежа, където се продават батерии. Съдове за събине за този отпадък са поставени на следните места в общинския град:

- Читалище „Пробуда 1897“- гр. Средец;
- Сградата на общинска администрация гр. Средец;
- Магазин за електроника и електронни компоненти, гр. Средец

На интернет страницата на общината е препоръчително да бъде публикуван и списък на местата на разположените съдове за разделно събиране и предаване на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори (НУБА).

Разделно събиране на отпадъци от отработени масла и отпадъчни нефтопродукти

Лицата, които извършват продажба на масла на крайните потребители, предназначени за употреба в моторни превозни средства, са длъжни да осигурят безплатно на крайния потребител информация, поставена на видно място на територията на обекта, относно местата за смяна на маслата след употребата им и възможните опасности за здравето и риска за околната среда при неправилно манипулиране. Лицата, които пускат на пазара масла, са отговорни за разделното събиране, съхраняването, транспортирането и оползотворяването на отработените масла, както и за екологосъобразното обезвреждане на отработените масла, които не могат да бъдат оползотворени. Когато лицата, които пускат

на пазара масла, не могат да бъдат идентифицирани, отговорността се носи от дистрибуторите, включително лицата, извършващи продажба на крайните потребители. Събирането и/или съхраняването на отработени масла и/или отпадъчни нефтопродукти може да се извършва и в места за смяна на отработени масла.

Съгласно разпоредбата на чл. 8, ал. 1 от Наредбата за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти (Обн., ДВ, бр.2/2013г.), лицата, които пускат на пазара масла, са отговорни за оползотворяването на отработени масла в количество не по-малко от 40% от количеството (в тонове) масла, пуснати от тях на пазара на РБългария през текущата година.

Кметът на общината определя местата за смяна на отработени моторни масла, когато те са разположени върху общински имот, без да възпрепятства дейността на лицата, сключили договор с организация по оползотворяване, и/или на лицата, които изпълняват задълженията си индивидуално, и информира обществеността за местоположението им и за условията за приемане на отработените масла. Кметът на общината е задължен да съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване или обезвреждане, когато общината има сключен договор за извършване на дейностите по събиране на отработени масла и предаването им на инсталации за оползотворяване и/или обезвреждане със:

- организация по оползотворяване на отработени масла;
- лица, които пускат на пазара масла и изпълняват задълженията си индивидуално;
- други лица, притежаващи разрешение или регистрационен документ, издаден по реда на глава пета, раздели I и II ЗУО, за извършване на дейности по събиране, транспортиране, регенериране и/или оползотворяване на отработени масла, и/или комплексно разрешително, издадено по реда на глава седма, раздел II от ЗООС,

Кметът на общината има задължение да информира гражданите на територията на Община Средец за местата за смяна на отработени моторни масла, както и за условията за тяхното приемане. Съгласно информация, представена в ПИРО Средец 2021-2027г. на територията на общината работят следните пунктове и автосервиси за смяна на ИУГ и отработени масла:

- „Неди- Ваньо Михов” – гр. Средец
- „Дарк -Петър Даракчиев” ЕТ – гр. Средец
- „С.С.С.” ООД – гр. Средец
- „Марто” ЕОД – гр. Средец
- „Янев Ауто 2014” – гр. Средец
- ЕТ „Калина 2005- К. Георгиева” – гр. Средец

Препоръчително е тази информация да бъде публикувана на интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин, с което да бъдат изпълнени разпоредбите на чл.19, ал.3, т.13 от ЗУО. С Анекс към сключен договор на Община Средец с „Нюстрой“ ЕООД е организирано събиране и временно съхранение на отработени масла.

Разделно събиране на биоразградими отпадъци

Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци (Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.). Съгласно същата, притежателите на битови биоотпадъци (домакинствата и други обекти) са задължени да ги предават на общинска система за разделно събиране или извършват компостиране на място. Биоотпадъците се събират разделно при източника на образуване. Биоотпадъците, получени в резултат на механичното сепариране на смесени битови отпадъци, не се считат за разделно събрани. За

разделно събрани се считат биоотпадъците със съдържание на примеси не повече от 10 на сто от общото количество, което е събрано разделно при източника на образуване.

Към настоящия момент в общината няма въведена система за разделно събиране на биоразградими в т.ч и биоотпадъци. Биоразградимите отпадъци, образувани на територията на общината, не се събират разделно, а са част от общия поток битови отпадъци. Съгласно морфологичния състав на отпадъците, в общината годишно се генерират 29,88% биоразградими отпадъци, от които над половината - 17,73% са „зелени отпадъци“. Приравнени към общото количество на биоотпадъците, „зелените“ отпадъци (в т.ч. градински и дървесни отпадъци) на територията на общината са 84,03%. Това налага мерки за тяхното компостиране и оползотворяване. Препоръчително е прилагане на мерки за оползотворяване на зелени и дървесни отпадъци, т. к. те са преобладаваща част от общото количество биоразградими отпадъци и могат да се оползотворяват от населението, чрез домашни компостери или да се третират в общинска микроинсталация за компостиране.

До момента в общината не са осигурени съдове и техника за събиране и извозване на разделно събраните хранителни и кухненски отпадъци, както и необходимата инфраструктура за оползотворяването им. В малките населени места могат да се приложат мерки за въвеждане на домашно компостиране. Общината може да участва в проекти, финансирани от ОПОС 2021-2027 г. за осигуряване на домакинствата с домашни компостери. Дейността по компостиране на място се счита за дейност по предотвратяване образуването на отпадъците и не се отчита за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. За въвеждането на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. В обхвата на регионалното сдружение за управление на отпадъците – Регион Бургас в процес на изграждане е анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци от общините Бургас, Несебър и Поморие. Към проекта: „Проектиране и изграждане на анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци за регионална система за управление на отпадъците на Регион Бургас“ са изготвени анализи на необходимостта от изграждане на допълнителна инфраструктура за всяка от общините в регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Бургас. Въз основа на изготвения анализ за Община Средец е установено препоръчително прилагане на мерки за оползотворяване на зелени и дървесни отпадъци, т.к. те са преобладаваща част от общото количество биоразградими отпадъци и могат да се оползотворяват от една страна от населението, чрез домашни компостери или да се третират в общинска микроинсталация за компостиране.

В Програмата за реализация на ПИРО Средец 2021-2027г. към мярка 2.4: „Устойчиво управление на отпадъците“ е заложена проектна идея 2.4.2 за: Изграждане на площадка за компостиране на биоразградими отпадъци“.

Инфраструктура за разделно събиране на опасни отпадъци от бита

Съгласно чл.19, ал.3, т.9 от ЗУО, кметовете на общините имат задължения за организиране на разделно събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 и предаването им за оползотворяване и/или обезвреждане. Включването на отпадъци с опасни свойства в общия поток битови отпадъци влияе отрицателно върху здравето на хората, замърсява околната среда и нарушава нормалната експлоатация на депата за неопасни отпадъци. Съществуващата практика, опасните битови отпадъци да се смесват в общия поток на битовите отпадъци, води до редица вредни въздействия върху човешкото здраве и безопасността, както и до потенциално негативни въздействия върху околната среда, когато същите се събират и обезвреждат неправилно.

На територията на Община Средец е организирана система за събиране на опасните отпадъци от домакинствата, чрез сключване на договор с „Балбок Инженеринг“ АД. Приемането на опасните отпадъци от домакинствата, генерирани на територията на общината се осъществява чрез мобилни събирателни пунктове за приемане за последващо третиране на опасните битови отпадъци по определен график с посочени дати или заявка от общината. Датите и мястото за разполагане на мобилните събирателни пунктове се определят в срок до 31 януари на съответната година, като същите се организират най-малко в две кампании.

Организираните мобилни събирателни пунктове за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинствата, приемат отпадъци, класифицирани по Наредба №2/2014г. за класификация на отпадъците, с код и наименование, представени в следващата таблица:

Таблица 09: Отпадъци, приемани в специализираните мобилни събирателни пунктове за разделно събиране на опасни отпадъци от домакинства на територията на Община Средец

Код на отпадъка	Наименование на отпадъка и количество в т/год.	Описание на отпадъка
20 01 21 *	Луминесцентни тръби и други отпадъци, съдържащи живак	Живак и живаксъдържащи уреди – живак, живачни термометри и други уреди, съдържащи живак
20 01 27*	Бои, мастила, лепила/адхезиви и смоли, съдържащи опасни вещества	Лакове и бояджийски материали – лакове, бои, политури, разтворители и разредители за боя, терпентин, лепила, мастила
20 01 13*	Разтворители	
20 01 14*	Киселини	Домакински препарати и химикали – почистващи препарати, дезинфектанти, белина, препарати за растителна защита и борба с вредители, киселини, основи, реактиви, химикали
20 01 15*	Основи	
20 01 17*	Фотографски химични вещества и смеси	
20 01 19*	Пестициди	
20 01 29*	Перилни и почистващи препарати, съдържащи опасни вещества	
16 05 06*	Лабораторни химикали, състоящи се от или съдържащи опасни вещества, включително смеси от лабораторни химикали	
15 01 10*	Опаковки, съдържащи остатъци от опасни вещества или замърсени с опасни вещества	
20 01 31*	Цитотоксични и цитостатични лекарствени продукти	Фармацевтични продукти – лекарства с изтекъл срок на годност
20 01 32	Лекарствени продукти, различни от упоменатите в 20 01 31	

Отпадъци с код 16 05 06* и наименование „Лабораторни химикали, състоящи се от или съдържащи опасни вещества, включително смеси от лабораторни химикали“ се приемат само по Заявка от общината извън организиран мобилен събирателен пункт.

С въвеждането на организираната система за събиране на опасни отпадъци от домакинствата, гражданите на общината могат да предават безвъзмездно тези отпадъци, които се образуват в бита и са извън обхвата на наредбите за различните масово разпространени отпадъци. Такива отпадъци са ежедневно генерирани в битовата дейност на хората, и много често са част от общия поток смесени битови отпадъци.

Опасните битови отпадъци се приемат чрез директното им предаване от гражданите на общината в мобилните пунктове и по заявка от страна на общината.

Инфраструктура за разделно събиране на отпадъци от текстил и обувки

За този тип отпадъци са в сила действащите актове и на ниво ЕС е въведено изискване за разделно събиране от 2025 – събиране, оползотворяване, обезвреждане. Отпадъците от текстил и обувки са част от битовите отпадъци и за тях важат всички изисквания за управлението им. В същото време отпадъците от обувки и текстил по своята същност представляват МРО, тъй като попадат в определението по §1, т.7 от допълнителните разпоредби от Закона за отпадъците (ЗУО). Повторната употреба е от изключително значение за кръговата икономика и е поставена на високо място в йерархията при управление на отпадъците. С мерките за предотвратяване образуването на отпадъци се насърчава повторната употреба на продуктите и създаване на системи за популяризиране на дейностите по подготовка за повторна употреба. В настоящия момент отпадъците от обувки и текстил не се събират разделно и попадат в общия поток битови отпадъци, който в по-голямата си част се депонира. Опитът от съществуващите системи за МРО показва, че за да бъде изградена и развита една система са необходими няколко години.

Община Средец е организираща разделното събиране на този поток отпадъци, чрез сключване на Договор за сътрудничество с „ТЕКСТИЛНО РЕЦИКЛИРАНЕ“ АД, която към настоящия момент е в процедура по издаване на разрешение по чл. 81, ал. 2 от ЗУО от Министъра на околната среда и водите. След придобиване на необходимите документи, „ТЕКСТИЛНО РЕЦИКЛИРАНЕ“ АД и Община Средец ще сключат окончателен договор. По силата на този договор, Община Средец ще предостави правото на Ооп да организира, за своя сметка, на територията на общината, система за разделно събиране, транспортиране, временно съхраняване, сортиране, и предаване за рециклиране и оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил от домакинствата, търговските обекти. С договора ООп се задължава да разработи и представи за одобрение от Общината Програма за разделно събиране на отпадъци от обувки и текстил на територията на Община Средец.

3.2. Анализ на инфраструктура за отпадъци от строителство и разрушаване

За отпадъците от строителството и разрушаване също са поставени национални цели за рециклиране и оползотворяване, както и за влагането на тези отпадъци в строителството на рециклирани такива. За изпълнението им е необходимо да бъде изградена нужната инфраструктура за това. Предвижданията на законодателството по отношение на строителните отпадъци цели третиране на строителните отпадъци за тяхното повторно използване.

На територията на общината строго е забранено нерегламентираното изхвърляне на строителни отпадъци в контейнерите за битови отпадъци, речни корита, ниви, горски територии, пътища, дерета, като за нарушителите са въведени наказателни глоби. Всеки гражданин на територията на общината, желаещ да депонира строителни отпадъци, трябва да подаде заявление до ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“ за извозването на строителният отпадък. При заявяване от страна на гражданите за генерирани от тях строителни отпадъци от ремонтна дейност, съгласно реда, общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ организира осигуряването на мобилен контейнер с вместимост 4 m³ за събиране и извозване на строителните отпадъци, образувани от бита. По този начин общината изпълнява задълженията си, като предоставя възможност на гражданите да предадат събраните строителни отпадъци от ремонтна дейност. Заплащането е за сметка на лицата, образували отпадъците.

На територията на Община Средец няма площадка за предварително третиране на строителните отпадъци. В ал.3, т.11 на чл.19 от ЗУО е записано, че кметът на общината отговаря за осигуряване на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани

отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население по-голямо от 10000 жители на територията на общината и при необходимост в други населени места. Общините могат да изградят нови площадки или да използват вече налични такива. Осигуряването на площадките се осъществява самостоятелно от общините или чрез сключен договор с фирми (по реда на Закона за обществените поръчки, Закона за концесиите или Закона за публично-частното партньорство), притежаващи разрешение или регистрационен документ за извършване на дейности с отпадъци по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране или оползотворяване на отпадъци, и респективно комплексно разрешително по чл. 117 от ЗООС. Съгласно чл. 3 от Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци, площадките за третиране на отпадъци се отреждат с влязъл в сила подробен устройствен план (ПУП), изработен и одобрен по реда на глава седма, раздел III от Закона за устройство на територията (ЗУТ).

На територията на Община Средец, няма населени места с над 10 000 жители. Съгласно официално публикуваната информация на интернет страницата на НСИ за 2021г., Община Средец е с общо население 14000 души, а населението на най- голямото населено място - гр. Средец е с 8270 жители. Съгласно представените данни, Община Средец не попада в разпоредбите на чл.19, ал.3, т. 11 от ЗУО.

3.3. Анализ на инфраструктура за третиране на утайки от ГПСОВ

На територията на общината в експлоатация е ПСОВ гр. Средец, която е въведена в експлоатация през 2008г. Най-добрите налични технологии за третиране на утайките (best available technologies -BAT), приложими за ПСОВ Средец, следва да отговарят на изискванията на българското законодателство в областта на управлението на водите и отпадъците, както и на законодателството в Европейския съюз (ЕС). Предвижданията за третиране на утайките са чрез употребата им в земеделието като почвен подобрител, чрез използването им за рекултивация на нарушени терени, енергийно оползотворяване и/или чрез компостирането им. При всички варианти е необходимо достигането на добро качество на утайката, преди използването ѝ за каквато и да било цел. В изпълнение на Рамковата директива на ЕС в областта на политиката за водите (Директива 2000/60 ЕС) и Директивата за третиране на отпадъчните води (Директива 91/271/ЕСС), количеството на утайките, генерирани в страните от Европейския съюз (ЕС) се очаква да нарасне значително в периода до 2025 г.

Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ГПСОВ Средец е на „ВиК“ ЕООД гр. Бургас. Избора на най-оптимална алтернатива се основава на следните три критерия степенувани по важност:

- Екологосъобразност;
- Икономически ефекти;
- Финансови параметри.

Устойчивото управление на утайките е важна предпоставка за развитие на кръговата икономика и подпомагане на екологичния, социалния и икономическия аспект, свързан с третирането на отпадъците. От гледна точка на въвеждането на най-добрите налични технологии е необходимо те да бъдат съобразени с изискванията на българското законодателство в областта на управлението на водите и отпадъците, както и на законодателството в Европейския съюз.

Използвани методи за третиране на утайките

Операторите на ПСОВ трябва да вземат управленческо решение, тъй като съществува огромен брой възможности и технологии за всички сектори, както и различни варианти за предварително третиране (мобилни или стационарни решения, споразумения за сътрудничество и общи инвестиции, третиране на място или договаряне с външни фирми). Основен фактор е качеството на утайките. То зависи преди всичко от първоизточника на отпадъчните води, както и от техническите характеристики на съоръженията в пречиствателните станции. В Националния стратегически план за управление на утайките от градските пречиствателни станции за отпадъчни води на територията на Република България се предоставят възможности и насоки за третиране на утайките чрез: оползотворяване върху земеделски площи; оползотворяване при рекултивация на нарушени терени и депа; енергийно оползотворяване; обезвреждане на утайки чрез депониране; компостиране. Избора на всеки един от посочените варианти е свързан с редица предшестващи фактори. Вземайки предвид промените в политиката и бъдещо въвеждане на по-строги изисквания и норми в областта на отпадъчните води и утайките, се очакват тенденции на постепенно забраняване на депонирането, а също и намаляване на временното съхранение и прилагането в земеделието. Това по своята същност би довело до търсене на нови методи за оползотворяване.

Съгласно „План за развитие на дейността на „Водоснабдяване и канализация“ ЕАД гр. Бургас, като ВиК оператор за периода 2022-2026г“, анализите на утайките, образувани от дейността на ПСОВ, експлоатирани от „ВиК“ ЕАД Бургас се извършват в акредитирани лаборатории и включват: Химичната и агрохимична характеристика, Микробиологични и паразитологични изследвания. Резултатите показват, че утайките от пречиствателните станции за отпадъчни води към „ВиК“ ЕАД Бургас са подходящи за използване в селскостопанската практика и могат да се използват за рекултивация на нарушени или слабопродуктивни терени, като обогатител на земните маси в района и възстановяване на почвеното плодородие.

Утайките в пречиствателните станции преминават различни етапи на третиране, с което се цели стабилизиране на органичната маса, редуциране на обема им, подобряване на санитарно-епидемиологичния им състав и отстраняване от района на пречиствателната станция. Цялостното третиране на утайките е комплексен процес, който включва операциите от получаване на утайките до тяхното окончателно отстраняване и оползотворяване.

Съществуващи методи за третиране на утайки в ПСОВ към ”ВиК” ЕАД Бургас:

- Анаеробно стабилизиране - метод за стабилизиране на първични и вторични утайки, при който обикновено се използват метан-танкове и открити изгниватели. Активният органичен товар и количеството утайки се намаляват посредством биологично разграждане на съдържанието на органичен материал в отсъствието на кислород (анаеробно разграждане).
- Аеробно стабилизиране – микроорганизмите, които се съдържат в утайките се стимулират посредством подавания кислород и почти цялата налична органична материя се превръща в минерални и хумусоподобни крайни продукти. Стимулирането на активността на микроорганизмите и по-нататъшното стабилизиране се постигат в басейни, които се аерират по различен начин.
- Обезводняване на утайките – техническите възможности, които предлагат технологичните схеми на съществуващите ПСОВ са: декантерни центрофуги, шнекови преси, камерна преса, изсушителни полета.

Оползотворяване на утайките

Едната форма на оползотворяване е предаването на утайките като производствен отпадък за рекултивация на пясъчна кариера - Находище Дебелт. Вторият способ на оползотворяване е предоставяне на утайките на земеделски стопани за използването им като почвен подобрител на земеделски площи. Има сключен договор между „Водоснабдяване и канализация” ЕАД, гр. Бургас и „Финтрейд Инженеринг” ЕООД с № ЗОП – 95 / 26.11.2019 г., за „Събиране, транспортиране, предаване за депониране и/или за оползотворяване на производствени отпадъци” с код 19 08 05. Договорът е за депониране и/или оползотворяване, но предвид това, че регионалните депа за отпадъци не приемат за депониране утайки от пречистване на отпадъчни води, фирмата получател е извършвала само оползотворяване. Оползотворяването на утайките, образувани от дейността на ПСОВ, експлоатирани от Дружеството „ВиК“ ЕАД Бургас е осъществено от приемащата фирма за „Рекултивация, съгласно приет План за рекултивация, Решение № 288 от 9 май 2008 г. за предоставяне на концесия за добив на подземни богатства с. Дебелт – рекултивация на нарушени терени (кариера за пясък и чакъл)”. Съгласно Годишен доклад за околна среда на РИОСВ Бургас за ПСОВ-Средец е направено основно охарактеризиране на отпадъците с код 19 08 01, 19 08 02 и 19 08 05. През 2020 г. част от утайките на ПСОВ на територията на Област Бургас, експлоатирани от „ВиК“ ЕАД Бургас са предадени за рекултивация на кариера „Дебелт“.

Депониране на утайките

Както стана ясно по-горе, съгласно сключен договор между „Водоснабдяване и канализация” ЕАД, гр. Бургас и „Финтрейд Инженеринг” ЕООД, е предвидено депониране на утайки (същия и за оползотворяване), но предвид натовареността на съществуващите регионални депа и високата цена за депониране на отпадъци, депониране към момента не се извършва. Предвижда се и в бъдеще да се оползотворяват всички образувани утайки, а депониране да се извършва само при крайна необходимост и временна невъзможност за оползотворяване.

Депонирането на третираните утайки е неприемлив вариант с оглед поставените за постигане националните цели до 2020г., а именно:

- * Рециклиране и материално оползотворяване на 65% от количествата образувани утайки от ГПСОВ;
- * Енергийно оползотворяване на 35% от количествата образувани утайки от ГПСОВ;
- * Нулево депониране и нецелево временно съхранение на утайки до 2020г.

Възможностите и съществуващите технологични решения за участието на утайките от ПСОВ в процеса за производство на електроенергия е подход със значителен екологичен ефект, тъй като не зависи от качеството на утайките и при процеса на ферментация генерирания биогаз е с високо съдържание на метан – 60-70% и въглероден диоксид 30-40%. Това го прави много подходящ за получаването на електроенергия. Важно е да се отбележи, че подобни технологични решения позволяват да се оползотворява един изключително проблемен отпадък. Понастоящем за неговото обезвреждане трудно се намира екологосъобразно решение. Това доказва високата екологична целесъобразност на този вид технологии, като се постига:

- значително намаляване разходът за горива и енергия;
- оползотворяване на отпадъчния продукт биогаз, който се отделя в процеса на пречистване на утайките;
- ограничаване освобождаването на метан и въглероден диоксид в атмосферата, което допринася за подобряване състоянието на околната среда и за изпълнение на задължението на страната за намаляване на емисиите на парникови газове, съгласно Протокола от Киото.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ Изградена е ефективна система за организирано сметосъбиране, чрез осигуряване на съдове и техника за извозване на смесените битови отпадъци, генерирани от общината. Съдовете се подменят и допълват ежегодно. Специализирана техника за обслужването им е осигурена от общинско предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота“ към общината. Организираното сметосъбиране и транспортиране на битовите отпадъци в Община Средец обхваща 100% от населените места;

□ Общината е член на „Регионално сдружение за управление на отпадъците – Регион Бургас“ с още 8 общини- Камено, Бургас, Карнобат, Несебър, Поморие, Руен, Айтос и Сунгурларе. На територията на Община Камено е изградено „Регионалното депо за отпадъци „Братово – Запад“, въведено в експлоатация от 25.05.2015 година;

□ На територията на общината са организирани дейностите по разделно събиране на масово разпространени отпадъци в съответствие с чл.19, ал.3, т.7 от ЗУО, като се оказва съдействие на организациите за оползотворяване на масово разпространени отпадъци, в т.ч. определяне на местата за разполагане на необходимите елементи на системите за разделно събиране и местата за предаване на масово разпространени отпадъци. Сключени са договори с организации за оползотворяване на шестте потока масово разпространени отпадъци, с цел насочването им към осигурената от тях инфраструктура;

□ В изпълнение на задължението, съгласно чл.19, ал.3, т.6, т.7 и чл.20, ал.1, т.1, т.2 от ЗУО, общината е организирала система за разделно събиране на отпадъците от опаковки. Изпълнението по разделното събиране е възложено на „Екопак България“ АД, чрез сключен договор;

□ С цел отделяне на оползотворими компоненти от общия поток на събраните смесени битови отпадъци преди депонирането им, Община Средец е осигурила предварителното им третиране (сепариране). Дейността се извършва в съществуващата сепарираща инсталация, разположена на територията на Регионалното депо в землището на с. Полски Извор, Община Камено, съгласно сключен договор с ОП „Чистота Еко“ за използване на съоръженията на територията на Регионалното депо;

□ В изпълнение изискванията на чл.19, ал. 3, т.5 от ЗУО за организиране събирането, оползотворяването и обезвреждането на строителни отпадъци от ремонтна дейност, образувани от домакинствата на територията общината, Община Средец е организирала дейността чрез ОП „Озеленяване, благоустройство и чистота“, като за гражданите е предоставена възможност да предават генерираните от ремонтна си дейност строителни отпадъци;

□ В общината не е организирана система за разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците от поддържането на обществени площи, паркове и градини по чл. 34, ал. 1 ЗУО, съгласно чл.9 от Наредбата за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци. За внедряване на система, е необходимо преди всичко осигуряване на необходимата инфраструктура за третиране на зелените отпадъци. За въвеждането на система за разделно събиране на този поток отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. В тази връзка действията, които трябва да се предприемат от общината са свързани с изучаване на възможностите за участие в проекти, финансирани от ОПОС 2021-2027 г. за осигуряване и изграждане на компостираща инсталация на територията на общината;

□ В общината няма разработени и въведени в действие проекти за домашно/фамилно компостиране на растителни и биоразградими отпадъци. На територията на Община Средец обаче, много от домакинствата в малките населени места използват голяма част от биоразградимите отпадъци за храна на животните. В общината има възможности за създаване на системи за домашно компостиране, които се препоръчват за по-малките населени места. С раздаване на домашни компостери на домакинствата в селските райони

ще се предотврати генерирането на част от биоотпадъците, което ще допринесе за намаляване на количествата на депонираните отпадъци на регионалното депо;

□ Съгласно изискванията на ЗУО, кметът на общината има задължение да организира система за разделно събиране на отпадъци от обувки и текстил (ООТ), чрез сключване на договор с организация по оползотворяване на ООТ. Община Средец е организираща разделното събиране на този поток отпадъци, чрез сключване на договор за сътрудничество с „Текстилно Рециклиране“ АД;

□ Съгласно изискванията на законодателството, общината трябва да организира разделното събиране на хранителни и кухненски отпадъци. За внедряване на системата обаче, е необходимо преди всичко осигуряване на необходимата инфраструктура за третиране на хранителните отпадъци. За въвеждането на система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци основен проблем е липсата на подходяща инсталация и/или съоръжение за третиране им. В обхвата на регионалното сдружение за управление на отпадъците – Регион Бургас в процес на изграждане е анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци от общините Бургас, Несебър и Поморие. Към проекта: „Проектиране и изграждане на анаеробна инсталация за разделно събрани биоразградими отпадъци за регионална система за управление на отпадъците на Регион Бургас“ са изготвени анализи на необходимостта от изграждане на допълнителна инфраструктура за всяка от общините в регионално сдружение за управление на отпадъците – регион Бургас. Въз основа на изготвения анализ за Община Средец е установено препоръчително прилагане на мерки за оползотворяване на зелени и дървесни отпадъци, т. к. те са преобладаваща част от общото количество биоразградими отпадъци и могат да се оползотворяват от една страна от населението, чрез домашни компостери или да се третират в общинска микроинсталация за компостиране. В тази връзка е препоръчително общината да насочи вниманието си към внедряване на домашно компостиране. Общината може да участва в проекти, финансирани от ОПОС 2021-2027 г. за осигуряване на домакинствата с домашни компостери.

□ В изпълнение изискванията на чл.19, ал.3, т. 9, общината е организираща разделното събиране на опасните битови отпадъци извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал.1 чрез сключен договор с „Балбок Инженеринг“ АД за безвъзмездно предаване на разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата в мобилни събирателни пунктове;

□ Съгласно разпоредбите на чл.19, ал. 3, т.11 от ЗУО, общините следва да осигурят площадки във всички населени места с население по-голямо от 10 000 жители на територията на общината. На територията на Община Средец не е осигурена площадка за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Според официално публикуваната информация на интернет страницата на НСИ за 2021г., Община Средец е с общо население 14000 души, от които гр. Средец е с 8270 жители. Съгласно представените данни, Община Средец не попада в разпоредбите на чл.19, ал.3, т. 11 от ЗУО;

□ Отговорността за експлоатация, съответно и за оползотворяване на утайките от ПСОВ Средец е на „ВиК“ ЕАД гр. Бургас. Изборът на подходящо дългосрочно решение за третиране и оползотворяване на утайките трябва да бъде основан не само на техническите възможности на методите, но и на всички останали влияещи икономически, екологични и социални аспекти.

АНАЛИЗ НА ПРИЛОЖЕНИТЕ МЕРКИ И СЪЩЕСТВУВАЩИ ПРАКТИКИ ПО ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

През последните години Европейските стратегически документи предлагат преход от целенасочено управление на отпадъците като фактор, увреждащ околната среда, към политика на предотвратяване на тяхното образуване и ефективното им използване като ресурси. Приложението на тази промяна за преминаване от линеен към кръгов модел на управление на ресурсите се осъществява на местно ниво. Въвеждането на плана за действие на ЕС за зелена сделка и кръговата икономика са разработки, които изискват местните

власти да задействат и да въведат промени през следващите години, така че политиките за предотвратяване и повторна употреба да бъдат проектирани и приложени ефективно.

С развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране. Кръговата икономика представлява модел, чиято основна цел е стремеж към възобновяване, затваряне и повтаряне на цикъла на производство. Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаването на рециклирането и оползотворяването им. Паралелно с нарастването на обема генерирани отпадъци, нарастват и тяхното разнообразие, сложност, токсичност и свързаните с това трудности и разходи по обезвреждането им. Целта е да се предотврати, намали или ограничи вредното въздействие на отпадъците върху човешкото здраве и околната среда.

„Нулеви отпадъци“ е етична, икономическа и практическа цел за промяна на навиците и начина на живот по подобие на устойчивите природни цикли, където всички отпадни материали служат като суровини за други процеси. За прехода от „справяне“ с отпадъците към управление на суровините са необходими преди всичко промени в организацията на събиране и силна образователна кампания, докато инвестиционните разходи са сравнително малки. Градовете и общините трябва да бъдат начело на нарастващото движение на нулеви отпадъци, чрез проучване на нови модели на потребление, проектиране на ресурсни системи със затворен цикъл, пилотни методи за предотвратяване на отпадъците и чрез обединяване на общностите в прилагането на тези политики.

Всеки човек образува отпадъци, затова резултатите от системата за управлението на отпадъците зависят много силно от степента на отговорност и информираност на нейните ползватели. Подходът „Нулеви отпадъци“ има за цел проектирането и управлението на продукти и процеси по начин, който системно ограничава обема и премахва токсичността на отпадъците и материалите, като запазва и възстановява всички суровини, вместо да ги изгаря или депонира. Информиранието на обществеността и бизнеса по въпросите на управлението на отпадъците са необходимост и в полза за постигане на целите, свързани с намаляване на количеството генерирани отпадъци и оползотворяването им. То има ключово значение за успеха и добрите резултати на системите за управление на отпадъците съобразно йерархията за тяхното управление. Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците.

Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Предотвратяването образуването на отпадъци се състои от следните елементи:

- ◆ Стриктно избягване на отпадъците - включва пълното избягване на генерирането на отпадъци, чрез реално премахване на вредните вещества или чрез намаляване на материалния и енергийния интензитет в производството, потреблението и разпространението;
- ◆ Намаляване на генерирането на отпадъци при източника - включва минимизиране употребата на токсични или вредни вещества и/или минимизиране консумацията на материали или енергия;
- ◆ Насърчаване на повторната употреба - включва многократната употреба на продукта в оригиналната му форма, по оригиналното му предназначение или като алтернатива, с или без допълнителна обработка;

♦ Рециклиране при източника - включва дейности, които позволяват използването на даден материал след обработка на територията на производителя на отпадък. Пример за това е използване след биологично третиране - домашно компостиране.

В България общините играят ключова роля в управлението на отпадъците. Кметът на общината отговаря за:

– **организиране управлението на битовите и строителните отпадъци**, образувани на нейна територия (чл. 19 от ЗУО) – управлението на отпадъците по потоци в общината е разгледано в Анализ и оценка инфраструктурата и техническите възможности за третиране на отпадъците;

– **участие на общината в Регионалното сдружение за управление на отпадъците** - общините в регионалните сдружения имат колективната отговорност заедно да постигнат задължителните цели за рециклиране и управление на отпадъците. Участието в РСУО е препоръчително, тъй като това е необходимо условие за достъп до европейски, държавни и други обществени средства за изграждане на системи за управление на отпадъците (чл. 24, ал. 9 от ЗУО). Успехът на регионалния подход зависи изцяло от доброто планиране на капацитета, съоръженията и местонахождението на общата инфраструктура за управление на отпадъците, както и от справедливото договаряне на отношенията между общините-членове на регионалното сдружение;

– **съдействие за създаване на центрове за повторна употреба, поправка и подготовка за повторна употреба** (чл. 19, ал. 3, т. 8 от ЗУО) - една от мерките за предотвратяване образуването на отпадъци е насърчаване на повторната употреба и/или поправка на подходящи изхвърлени продукти или на техните компоненти чрез използването на образователни, икономически, логистични или други мерки, като например създаване или подкрепа на акредитирани центрове и мрежи за поправка и повторна употреба най-вече в гъсто населените райони. В центровете може да се осъществяват дейности като разглобяване/сглобяване, почистване, ремонтни дейности боядисване и др. на битови отпадъци (напр. мебели, велосипеди, дрехи, кожени изделия, домакински съдове, дървени дограми, килими, щори и др.). В определението „битови отпадъци“ попадат отпадъци от домакинствата и подобни на отпадъците от домакинствата, т.е. отпадъците, образувани от домакинствата и отпадъците, образувани от фирми и други организации, които по своя характер и състав са сравними с отпадъците от домакинствата. В центровете не могат да се обработват производствени отпадъци и отпадъци от селското и горското стопанство. Като съпътстваща и допълваща (не основна) дейност може да се извършва и рециклиране/друго оползотворяване на отпадъците, но само по отношение на отпадъците, събрани с цел поправка и подготовка за повторна употреба и остатъците от дейността по подготовката за повторна употреба/поправката, които се явяват негодни за подготовка за повторна употреба. Тъй като целта на дейността е да се намали количеството депонирани битови отпадъци, на поправка и подготовка за повторна употреба/третиране в горепосочените центрове не подлежат отпадъци, за които са плащани продуктови такси³ (такси към оползотворяващи организации, които имат отговорността да третират дадения вид отпадък). В общините, на чиято територия не функционират организации за оползотворяване на даден вид отпадъци в центровете може да се обработват и отпадъци от същия вид, независимо че попадат в обхвата на Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса. Дейността на центровете ще се развива в територията на Република България, с основна цел да бъде намалено количеството депонирани битови отпадъци, генерирани на територията на страната;

³ Продуктови такси се заплащат за продукти след употребата, на които се образуват масово разпространени отпадъци – МПС, гуми, акумулатори, батерии, електрическо и електронно оборудване, опаковани стоки и/или опаковачен материал, когато се използва за опаковане на стоки на мястото на продажба и др. Подробно описание на продуктите, за които се заплащат продуктови такси се съдържа в Наредбата за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса, приета с ПМС №76 от 12.04.2016 г. и нейните приложения.

– **почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване** Кметът е отговорен за поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване (улични платна, площади, алеи, паркове), включително и общински пътища, както и за недопускане на създаването на незаконни сметища и организиране на почистването им. На повсеместното и постоянно образуване на незаконни сметища и замърсявания около и в населените места, край пътища и дори в защитени зони може да се въздейства с целенасочени мерки за откриване на замърсяванията и своевременно санкциониране на нарушителите, подобряване на услугите по сметосъбиране и информираността за хората в по-отдалечените и малки населени места и др.

Мерки за борба с незаконното изхвърляне на отпадъци:

- зелен телефон за подаване на сигнали;
- интернет платформа за отбелязване на замърсени места;
- предупредителни знаци и видео наблюдение на местата, обичайно използвани за нерегламентирани сметища;
- обществено полезен труд по почистване на замърсени места от доказани нарушители;
- широка и постоянна разгласа на реда за правилно изхвърляне на различни видове отпадъци.

– **обновяване на общинската наредба за управление на отпадъците** (чл. 19, ал.1 и чл.22 от ЗУО) - Общинската наредба е отлична възможност да се определят мерки за предотвратяване на отпадъците на територията на общината. Целта е намаляване на общото количество отпадъци, които трябва да бъдат превозвани и третирани, с което ще се намалят и разходите на системата за управление на отпадъците. С наредбата може да се определи редът за провеждане на събития на територията на общината, така че да се гарантира образуването на минимално количество отпадъци, правилното им разделяне и последващо рециклиране. Замърсяването, образувано в следствие на обществени и частни събития (събори, фестивали и др.) на територията на общината, може да бъде успешно предотвратено чрез прилагане на правила за провеждане на събития, както и забрана или ограничаване използването на някои пластмасови изделия за еднократна употреба (чашки, торбички, бутилки и др.). В редица европейски общини е забранено предлагането на стиропорени съдове; вода, бутилирана в пластмасови бутилки; тънки полиетиленови пазарски торбички и др. Не на последно място, много градове насърчават изостаналата храна от събития да бъде дарявана на хора в нужда. Наредбата може да определи мерки за ограничаване разпространението на печатни реклами на територията на общината. Важни партньори в такава кампания са самите рекламодатели, разпространители, пощенски и куриерски услуги, както и доброволци и неправителствени организации

– **изготвяне на общинска програма за управление на отпадъците** (чл.52 от ЗУО) - Програмата трябва да следва Националния план за управление на отпадъците 2021 -2028 г. и да бъде обществено достъпна, най-малко чрез интернет страницата на общината. Неразделна част от програмите за управление на отпадъците са програми за предотвратяване на образуването на отпадъци Наличието на актуална общинска или регионална програма за управление на отпадъците е задължително условие за достъп до финансиране от публични европейски и национални източници за инвестиционни проекти на общините;

– **осигуряване на обществена информация** - Кметът е длъжен да информира обществеността чрез интернет страницата на общината, както и по друг подходящ начин, относно организацията за управление на отпадъците, включително:

- съдовете за сметосъбиране,
- състоянието на съоръженията за преработване и обезвреждане на отпадъците,
- поддържането на обществената чистота и почистване на замърсявания,

- реда за разделно събиране на строителни отпадъци, рециклируеми отпадъци (най-малко хартия, картон, метали, пластмаси и стъкло), масово разпространени отпадъци, опасни отпадъци, биоотпадъци,
- наличието на площадки за предаване на разделени отпадъци и на центрове за поправка/повторна употреба.

Като добри практики могат да се посочат следните схеми за разделно събиране на отпадъците:

— Въвеждането на комбинация от различни системи за разделно събиране като цяло ще доведе до по-голяма ефективност в събирането, като по този начин се обслужват различни потоци от отпадъци и поведението/ предпочитанията на населението относно изхвърлянето.

— Пунктовете за предаване на отпадъци са най-разпространените пунктове за събиране за голямо разнообразие от опасни отпадъци от домакинства. Улесненото им използване е важен фактор за увеличение на обемите събрани опасни отпадъци от домакинствата: по-дълго работно време, достъпно местоположение и голяма гъстота на мрежата от пунктове за предаване на отпадъци;

— Периодичното събиране, събирането при поискване и мобилните пунктове за събиране са важно допълнение към обичайните пунктове за предаване на отпадъци, защото по този начин домакинствата могат да изхвърлят отпадъците си по-близо до дома. Те също така са полезни за преодоляване на ограничения в пространството в гъсто населените райони. Общините могат да ограничат количеството отпадък на домакинство, който да бъде събиран от общинските служби (напр. 2 m³ на година за обемен отпадък), и да въведат проверка на самоличността, за да гарантират, че събирането е ограничено до частните домакинства без търговски или други дейности;

— Чрез събирането от врата на врата се постига най-висок процент събираемост, по-специално в гъсто населените райони, където транспортните разстояния са кратки. Разходите обаче са и по-високи в сравнение с други видове събиране. Събиране от врата на врата (един поток или смесен поток) е широко приложимо за различни потоци от отпадъци, като за (често) събиране на сухи рециклируеми отпадъци и биоотпадъци, но рядко за опасни отпадъци от домакинствата (заради малкия обем, разнообразието от отпадъци и високия риск от изхвърляне на опасни отпадъци от домакинства на тротоара пред дома);

— Пунктовете за събиране и задълженията за обратно връщане в магазина, аптеките и други специализирани пунктове за определени отпадъци могат да бъдат част от мрежа за събиране, за да е по-лесно правилното изхвърляне, вместо чрез смесените битови отпадъци или изхвърлянето в канализацията;

— Предоставянето на подходящо обучение за служителите на пунктовете за предаване на отпадъци, по-специално относно критериите за приемане на отпадъци, които трябва да се прилагат във всички пунктове за предаване на отпадъци, спомага за подобряване на разделянето и следователно за качеството на възстановените материали;

— Установяването на система за определяне на количеството опасни отпадъци от домакинства, които са събрани разделно, и изчисляване на събраното количество и разходи по събирането на жител на година, е ефективен начин за наблюдение на ефективността на схемата за събиране, за да се поставят цели и да се оцени развитието ѝ в течение на времето.

Следва да бъде отбелязано, че макар и от анализа на най-добра практика в различни територии да става ясно, че няма една схема за разделно събиране, която да е приложима за всички, има ограничен брой общи елементи, които в различни комбинации определят модел на система за разделно събиране. Гъвкавостта по отношение на това как тези елементи са прецизирани и комбинирани позволява оптимизация, като се вземат под внимание условията на местно равнище като: гъстота на населението; видове жилища;

климат; ограничения в мястото за съхранение; събиране в историческите градски центрове и др.

През 2022г. приключи изготвянето на Проект № BG16M1OP002-2.009-0010-C01 с наименование „Разработване и демонстрация на уеб-базиран модел (инструмент) (WASP-Tool) за предотвратяване образуването на отпадъци, насърчаващ местните власти за достигане на целите по чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците“, който е финансиран по Оперативна програма „Околна среда 2014 – 2020 г.“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие. Главната цел е трансфериране и адаптиране на най-актуалните и най-успешни европейски практики за предотвратяване образуването на отпадъци към индивидуалните условия на общините в България, с перспектива за достигане на адекватно ниво на планиране, основополагащо за постигане на целите по чл. 31, ал. 1 от Закона за управление на отпадъците. С изпълнението на проекта е разработено онлайн ръководство с най-добрите практики за предотвратяване образуването на отпадъци.

Предотвратяване образуването на БО от домакинствата

Предотвратяването образуването на отпадъци е задача на генераторите на отпадъци. Повечето от домакинствата дори не са запознати с методите и начините за предотвратяването на отпадъците. Въпреки, че предотвратяването на отпадъци е първичното ниво в йерархията на управлението на отпадъците, за домакинствата избягването на битовите отпадъци е доста трудно.

Предотвратяване и повторна употреба:

Намаляването на количествата отпадъци, които се изгарят или депонират е от първостепенна важност – от екологична, здравословна и икономическа гледна точка. Целта на т.нар. „отчисления“ по чл. 60 и чл. 64 на ЗУО е именно да се стимулира постепенното насочване на отпадъците от депониране към по-високи нива на преработване: поправка и повторна употреба, рециклиране и компостиране. Предотвратяването на отпадъци спестява най-много обществени средства и ценно място в депата за отпадъци – действително, най-добрите отпадъци са тези, които не са образувани. Субсидирането на дейности за предотвратяване на отпадъците води до много добри резултати. Най-често се прилагат субсидии за инициативи за домашно или квартално компостиране. В зависимост от резултатите на морфологичен анализ на отпадъците, общината може да предприеме и други мерки за подкрепа на пилотни и граждански инициативи за предотвратяване на отпадъците, като например намаляване на употребата на полиетиленови торбички, предотвратяване изхвърлянето на храна, насърчаване на използването на презаредими батерии и др.

Най-голям е потенциалът за предотвратяване на следните потоци:

- биоразградими отпадъци
- хартия
- опаковки
- предмети с висок потенциал за повторна употреба (мебели, играчки, дрехи, книги, електроуреди и др.).

Предложения за действие:

- **домашно и квартално компостиране** – намаление на таксата „битови отпадъци“ за хора, които компостират биоотпадъците си. В отдалечените крайни квартали на градовете също може да се обособи място за квартално компостиране, обособено и поддържано изцяло от доброволни усилия на местните жители;

- **общински правила за ограничаване на отпадъците** - нежеланите пощенски реклами; при провеждане на събития на обществени места, търговски обекти, ограничаване ползването на определени масово разпространени отпадъци, като полиетиленови пазарски торбички, чашки и чинийки и др. изделия за еднократна употреба. Намаляването използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса би имало особено силен ефект, ако се прилага масово в детските градини и училищата. С предстоящото въвеждане в българското законодателство на Директивата (ЕС) 2019/904 на Европейския парламент и на Съвета от 05.06.2019 г. относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда ще бъде забранена употребата на пластмасовите продукти, като: прибори за хранене, чинии, сламки, бъркалки, клечки за уши, съдове за храна, изработени от експандиран полистирен и продукти от оксо-разградима пластмаса;

- **насърчаване на ползването на текстилни пазарски торбички** - Директива (ЕС) 2015/720 от 29 април 2015 година по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване. Директивата изисква държавите-членки да предприемат необходимите мерки за постигане на трайно намаление в потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване на своята територия, което води до предотвратяване на отпадъците. Предвид това, през 2016г. в българското законодателство е приета нова Наредба за определяне на реда и размера за заплащане на продуктова такса за пластмасови торбички за пазаруване, която транспонира Директива (ЕС) 2015/720 на Европейския парламент и на Съвета от 29 април 2015 година за изменение на Директива 94/62/ЕО по отношение на намаляване на потреблението на тънки пластмасови торбички за пазаруване, в т.ч. въвеждане на изискване същите да не бъдат предлагани безплатно. С времето, обаче таксуването се оказва недостатъчно ефективно;

- **намаляване на използването на хартия** – например чрез по-интензивно използване на електронно управление и е-услуги от общинските администрации;

- **преференции/субсидии** за насърчаване на домашното компостиране и др.;

- **услуги/социални предприятия:** купуване на храна и насипни продукти в (собствени) контейнери за многократна употреба напр. стъклени, е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители;

- **центрове за поправка и подготовка за повторна употреба** – Директива(ЕС) 2018/851 от 30 май 2018 година за изменение на Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците насърчава повторната употреба на продукти и създаването на системи за популяризиране на дейностите по ремонт с цел повторна употреба, включително и по-специално на електроуреди, текстил, мебели, опаковки, обувки и др. Центровете за поправка и подготовка за повторна употреба, могат да се поддържат съвместно със социални предприятия – за мебели, битови предмети, електроуреди, строителни материали, текстил, книги и др.;

- **базари за обмен на употребявани вещи** – напр. детски дрехи и играчки, спортни уреди, вещи за бита, книги, дрехи и др.;

- **обществена разгласа и обучение** – всички общински инициативи за предотвратяване на отпадъците и повторна употреба се нуждаят от много добра информационна и образователна кампания, насочена както към възрастните, така и към децата и младежите. Пилотните проекти в училищата са чудесен начин за трайно възпитаване на добри навици. Насърчаване предотвратяването на отпадъци също дава отличен пример и добри резултати в магазини, занаятчийски обекти, хотели, ресторанти, офиси и административни сгради. Една от най-подходящите възможности за предоставяне на важна информация относно правилното изхвърляне на различните видове битови отпадъци на гражданите е моментът на личен контакт с общинската администрация. Организирането на поредица от срещи с домоуправителите на етажни собствениности или заинтересованите жители по квартали също е отличен начин за пряка връзка с гражданите, която дава възможност не само за разясняване на техните права и задължения по

отношение на отпадъците, но също и за получаване на обратна връзка, включително и сигнали за нарушения, заявления за поставяне на контейнери за разделно събиране и т.н.

Разделно събиране „от врата на врата“

Обхватът на системите за разделно събиране на отпадъци включва домакинствата, административните, социалните и обществените сгради, заведенията за обществено хранене, търговските обекти и обектите за отдих, забавления и туризъм. Освен задължителните материали, в бъдеще общините се задължават да въвеждат разделно събиране и на други отпадъчни материали. При добре организирано разделяне на материалите още при източника е възможно бързо постигане на нива на рециклиране и компостиране. В съчетание с мерки за насърчаване на предотвратяването и повторната употреба, общините могат да постигнат 80% или повече отклоняване на отпадъците за депониране. Ключова роля в преминаването към този модел на събиране имат фирмите за събиране и извозване на смесени битови отпадъци. Системата за сметосъбиране „от врата на врата“ разчита на поставянето на индивидуални контейнери за всяка етажна собственост или сграда, така че генераторите на отпадъци да са известни и да е ясна отговорността за правилното или неправилно разделяне на отпадъците. Тази система работи най-ефективно в съчетание с икономически стимул, като таксуването на база количество отпадъци – т.нар. „плащай повече, ако изхвърляш повече“.

„Плащаш повече, ако изхвърляш повече“

Законът за местни данъци и такси вече не позволява таксуването на услугите по управление на отпадъците на база данъчна оценка на имота, а методиката за нова база за изчисление на такса „битови отпадъци“ е все още в процес на утвърждаване. Тази промяна би предизвикала покачване на такса „битови отпадъци“ за домакинствата, за сметка на уеднаквяване на базите за таксуване на юридически и физически лица. Тъй като в повечето случаи бизнес генераторите на отпадъци сега заплащат таксата на значително по-висока база от домакинствата, изравняването на принципа на таксуване би довело до край на субсидирането на разходите за управление на отпадъците за жилищния сектор. Поради това се налага общините спешно да започнат да оптимизират разходите и приходите от управление на отпадъците и да търсят начини да реализират максимално стойността им чрез повторна употреба, рециклиране, компостиране и производство на енергия от анаеробно разграждане и с ускорени темпове да намаляват количествата отпадъци, които се депонират и изгарят. Прогресивно растящите разходи за отчисления могат да бъдат сведени до нула, ако общината постига едновременно целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране и целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци. Когато регионите изпълняват по план тези цели, общините могат да спестят сумите за отчисления и да запазят по-нисък размер на такса „битови отпадъци“.

Потребителите на услугите по управление на отпадъците в общината трябва ясно да почувстват своята отговорност за поддържане на чистотата, която стимулира отговорно поведение, като намаляване и разделяне на отпадъците, не смесването на вторичните суровини и биоотпадъците с други битови отпадъци.

В отпадъците от домакинствата преобладават отпадъците от ежедневието, които се характеризират като:

- **Биоотпадъци** (*отпадъци от кухни и „зелени“ отпадъци от градини*): Населението, обитаващо вилни зони и малките населени места (села) има лично стопанство, при което отпадъчните зеленчуци и плодове, както и отпадъците от храна се оползотворяват като храна за отглежданите животни. Различна е ситуацията за населението, живущо в градовете, където такова оползотворяване на битовите отпадъци е по-ограничено. Има огромен потенциал за предотвратяване на биоотпадъците чрез:

- домашно компостиране;
- компостиране на градински отпадъци на място (за обществени паркове, зелени площи и частни градини);
- предотвратяване на разхищението на храна от пазари и търговски обекти – чрез хранителни банки, благотворителни кухни и др.

Разделното събиране на биоотпадъци от мястото на образуване като паркове, обществени зелени площи, пазари, ресторанти, домакинства, се изисква от чл. 34 от ЗУО. Изпълнението на това изискване допринася пряко към изпълнението на задължението за ограничаване на количеството депонирани битови отпадъци (ЗУО, чл. 31, ал. 1 т. 6). Разделянето на бързо гниещите биоотпадъци от останалите потоци е най-ефективният метод за подобряване на резултатите от разделното събиране на всички останали фракции. По този начин се предотвратява замърсяването на рециклируемите материали като хартия, картон, пластмаси, с органични отпадъци и обратното – намаляват се нежеланите примеси в биоотпадъците и така последващите процеси за третиране на отпадъците са по-печеливши.

За предотвратяване образуването на отпадъците от кухни и градини е препоръчително общината да предприеме мерки, като поощрява домашното компостиране сред населението. В селищните райони на общината този метод се практикува, но само за част от градинския отпадък. Предвид броя на населението, което може да прилага домашно компостиране, общият ефект на намаляване на отпадъците би донесъл положителен резултат. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата.

За да бъде компостирането успешно прилагано, особено земеделското и домашното, трябва да се провеждат непрекъснато разяснителни кампании, които да подчертават ползите за околната среда, (намалени разходи за транспорт и емисии, нужда от по - малки мощности за третиране, замяна на торфа и изкуствените торове в градинарството и т.н.), както и не на последно място финансовите ползи от домашното компостиране.

▪ **Хартия и картон** (*различна от опаковки*): Хартията и картонът са биоразградими отпадъци и съставляват около 7,5% от битовите отпадъци на общината. Първите стъпки за предотвратяване и намаляване изхвърлянето на хартия и картон в смесените битови отпадъци трябва да са насочени към институциите, върху които общината има възможност за пряко въздействие: училища, детски градини, общински сгради, административни и търговски обекти, учреждения, офиси, и др. обекти, където се образуват отпадъци от кашони, кутии, офис хартия, печатна периодика и др. Примерни мерки могат да бъдат:

- замяна на старите принтери с нови, които могат да печатат двустранно;
- инструкции за пестене на хартия в офисите и учрежденията;
- употреба на електронна комуникация винаги, когато е възможно, например чрез използване на информационна система за придвижване, споделяне и архивиране на документи в рамките на общинската администрация, вкл. и при предоставяне на услуги и информация на граждани.

Друг начин за предотвратяване на хартиени отпадъци е ограничаването на нежелана и неадресирана пощенска реклама, чрез следните стратегии:

- поставяне на лепенки на пощенските кутии („Без реклами“), за да се избегне нежелана реклама;
- провеждане на информационно-образователни кампании за насърчаване на използването на лепенки, които да се насочват не само към домакинства, но също и към персонал на компании, които предоставят брошури, каталози, промоции и т.н., с цел да насърчи зачитането на стикерите.

▪ **Опаковки** - Тези отпадъци са съставени в голямата си част от пластмаса (40 до 50%) и картон (30%), освен това от композитни материали, метални кутии, стъкло. Възможността за предотвратяване на тези материали от домакинствата е крайно ограничена. Имайки предвид, че повечето продукти са опаковани неколкостепенно, то потребителят не е този, който е в най-силна позиция да ограничи опаковките. В такава се намират производителите на продуктите и опаковащата промишленост. Те определят вида на опаковките и опаковането на продуктите, като по този начин предопределят вида на получените в резултат отпадъци.

Като мярка могат да бъдат въведени депозитните системи върху опаковки за многократно употреба (стъклени, бирени бутилки) или за еднократна употреба (пластмасови бутилки от безалкохолни напитки). Депозитните системи са доказан начин за намаляване на замърсяването с отпадъци, изхвърлени извън определените за целта места. Чрез тях производителите на опаковани храни и напитки поемат в много по-пълна степен своята отговорност за правилно управление на ресурсите, вложени в опаковките. Докато сега голяма част от тези опаковки попадат в депата, депозитът ще отклони тези отпадъци към системата за тяхното събиране и рециклиране и ще намали както разходите за сметосъбиране и сметоизвозване на общината, така и нуждата от място за депониране. Депозитните системи са от огромна полза за общините, но регламентирането им е предимно в компетенциите на държавата. Местните власти могат да настояват за въвеждане и разширяване на депозитните системи за повече продукти на национално ниво. Въвеждането на регионални депозитни системи за опаковки за многократно употреба, които се пълнят е от взаимна полза както за общините, така и за регионалните производители – напр. за опаковките на напитки или млечни изделия.

▪ **Други отпадъци** - към тази група могат да се причислят отпадъци като батерии, електрическо и електронно оборудване, строителни, едрогабаритни отпадъци, текстил и др. По-голямата част от битовите отпадъци, на които основен източник са отпадъците от домакинствата, обикновено идва от биоотпадъци, хартия и картон, пластмаси, стъкло, метали, текстилни изделия и други. Като малка фракция опасните отпадъци от домакинствата се събират под категория „други“, но тяхното значение е сравнително по-голямо заради потенциала им да възпрепятстват висококачественото рециклиране на всички други фракции, както и заради съображения за безопасност.

Както характеристиките, така и третирането на различните опасни отпадъци от домакинствата се различават съществено едно от друго, но въз основа на проверка на съществуващите най-добри практики в областта на събирането на опасни отпадъци от домакинствата, са идентифицирани следните системи за разделно събиране на отпадъци:

- периодично събиране на определено място (напр. мобилен пункт за събиране) или от врата на врата (на всеки две седмици или на по-дълъг интервал);
- обратно връщане в магазина за рециклиране;
- предаване в пунктове за предаване на отпадъци.

Както става ясно, предотвратяването на отпадъците в домакинствата е трудно за повечето компоненти на битовите отпадъци. При силна мотивация на населението е възможно да се постигнат добри резултати в общината. Това обаче ще изисква силно повишаване на информираността на населението. Но дори и тогава ще сътрудничат само малък брой от домакинствата, които могат да си позволят такава промяна, и като цяло по-скъпо поведение при пазаруване. Предварителната оценка показва, че въз основа на мерките за предотвратяване би могло да достигне 1 до 2% намаление на битовите отпадъци от домакинствата в средносрочен и дългосрочен план. Важна стъпка в това отношение са

последващите действия, които общината трябва да предприеме с извършване на прединвестиционни проучвания, с цел осигуряване на съоръжения за домашно компостиране и за поощряване на населението за използване на този подход.

Предотвратяване и рециклиране на отпадъците в търговския сектор

По принцип съществуват две основни сфери за предотвратяване на отпадъците в търговския сектор, като:

- компаниите да прилагат мерки за намаляване на техните отпадъци.
- компаниите прилагат мерки за намаляване на отпадъците, което ще се появи, когато в края на жизнения цикъл на произведените от тях продукти те ще се загубят, като такива. Тези мерки попадат в принципа „Разширена отговорност на производителя”, който е част от настоящата програма и е детайлно разгледан в Анализ и оценка на въведените схеми за управление на отпадъците на принципа на „Отговорност на производителя“ и „Замърсителят плаща“.

Най-голяма част от отпадъците от търговската дейност са отпадъците от: производството, строителни отпадъци и отпадъци от офисите. Отпадъците от опаковки, които основно се генерират при разопаковането на отделните продукти като фолио, торби, стърготини, хартия, кенове и смачкан картон се използват от организациите за отговорност на производителя, които дори заплащат за осигурените материали, ако са подходящо сортирани. Това е от значение за стимулиране на частния сектор за подобряване или промяна на системите им за управление на отпадъците, чрез които търговците да погледнат на техните отпадъци като на материали, които биха могли да се избегнат или рециклират за по-малка стойност, отколкото да се депонират. По тази причина е необходимо да се осигури голямо търсене на рециклируеми материали така, че фирмите да имат възможност да рециклират рециклируемите си отпадъци. В тази връзка изключително важна роля имат ООп, които са отговорни за развитието на пазара на нарастващото количество от опаковки.

За постигане на обмен на информация и трансфер на ноу-хау за подобряване на ефективността на управлението на отпадъците, от първостепенна важност е съществуването на диалог с частния сектор, работещ в сферата на управление на отпадъци. От първостепенно значение е:

- редовното предоставяне на информация на населението и индустрията и привличането им в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците;
- организирането на курсове за обучение по управление на отпадъците, насочени към частния сектор;
- въвеждането на системи за управление на околната среда.

За увеличаване нивото на предотвратяване на генерирането и рециклирането на отпадъци от изключително важно значение са информационните кампании, насочени към цялостното население или отделни лица, които също така оказват влияние и на фирмите по отношение на сепарирането при източника. Активното участие на населението в предотвратяването и рециклирането на отпадъците в общината трябва да се превърне в приоритет в управлението на отпадъци. За да бъде системата достатъчно ефективна, то населението трябва да бъде запознато не само с нейното съществуване, с важността от опазване на околната среда и до резултатите, които тя ще доведе при правилно функциониране. Успехът на системите за разделно събиране на отпадъци зависи в огромна степен от участието и заинтересоваността на населението. Необходимо е провеждане на постоянна информационно-образователно кампания за популяризиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки, която да цели запознаване на населението с целите и

функциите на системата, разделното събиране на отпадъците от домакинствата и офиса, ползите за околната среда от разделното събиране на отпадъците и др.

Политики, приложени мерки и съществуващи практики по предотвратяване образуването на отпадъците на територията на Община Средец

Има различни начини за събиране на различни потоци от отпадъци. В Община Средец управлението на битовите отпадъци се осъществява чрез едновременното и паралелно функциониране на следните системи:

- Общински услуги по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на смесени битови отпадъци, финансирани основно от местната такса „битови отпадъци“;

- Разширена отговорност на производителя, относно масово разпространените отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба гуми;

- Събиране от врата на врата чрез предварително подадена заявка. По този начин Община Средец е организираща събирането и транспортирането на непотребни електрически уреди или излязло от употреба електрическо и електронно оборудване от домакинствата напълно безплатно, след предварително направена заявка;

- Периодичните събирания в общината се прилагат спрямо потоци от отпадъци, като масово разпространени отпадъци (ИУЕЕО, ИУГ), опасни, обемни и строителни отпадъци от домакинствата. Чрез организиране на периодични събирания, общината предлага услуга на домакинствата, като същевременно поддържа периодичност на събиране или може да се извърши и при поискване. Това се организира и осигурява от общината, при организиране на кампании за събиране на отпадъци, но понякога се възлага на операторите по управление на отпадъци, с които е сключен договор за организираното им събиране с подаване на заявка;

- Улични контейнери или „системи за занасяне“ - общината, организациите, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, или други оператори на отпадъци поставят улични контейнери или въвеждат „системи за занасяне“ с цел събиране на различни потоци от отпадъци. С разполагането на съдове или контейнери на централни обществени места, домакинствата могат да оставят отпадъка си по всяко време, като по този начин се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата. В Община Средец са осигурени контейнери за разделно събиране на определени видове отпадъци, разположени на общодостъпни места - контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, съдове за излезли от употреба батерии; контейнери за текстил и обувки /предвижда се/;

- Пунктове за връщане — организации, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, осигуряват пунктове за обратно връщане в магазина за рециклиране на различни потоци от отпадъци: опаковки от напитки, ИУЕЕО, батерии и опасни отпадъци от домакинства. Чрез пунктовете за обратно връщане се предлагат удобни решения за потребителите, като същевременно се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата системи за обратно приемане в търговските обекти (например: на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, на отпадъци от батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми). В някои случаи чрез системите за обратно приемане в търговските обекти се реализира разширената отговорност на производителя относно съответните масово разпространени отпадъци като например за ИУЕЕО, отпадъци от НУБА и ИУГ;

- Пунктове за предаване на отпадъци — предоставя се решение, при което ползвателите могат да оставят почти всички отпадъци, предназначени за възстановяване или изхвърляне, а служителите на пункта за предаване могат да окажат съдействие и да управляват качеството на входящия отпадък. Община Средец е организираща, съвместно с „Балбок Инженеренг“ АД, система за безвъзмездно предаване на разделно събрани опасни

отпадъци от домакинствата. На територията на общината са разположени площадки за безвъзмездно предаване на отпадъци (площадка за предаване на ИУЕЕО, ИУГ и отработени масла, съгласно сключен договор; пунктове за смяна на автомобилни гуми и смяна на масла; площадка за излезли от употреба моторни превозни средства⁴);

Горепосочените системи съществуват паралелно и се финансират от различни източници. Към днешна дата в Община Средец, както и в много други общини общото правило е, че размерът на такса „битови отпадъци“ се изчислява пропорционално в промили на база на данъчната оценка, съответно отчетната стойност на недвижимите имоти, без да се отчита количеството на отпадъците и в нарушение на водещия принцип на европейското законодателство „замърсителят плаща“. За домакинствата липсва финансов стимул да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, както и за разделно събиране на отпадъците при източника на образуване. Мнозинството от домакинствата изхвърлят отпадъците си в смесен вид в общинските контейнери за битови отпадъци. Липсата на разделно събиране от домакинствата при източника на образуване и изхвърлянето на масово разпространени отпадъци в общинските съдове за смесени битови отпадъци води до двойно заплащане от гражданите на услугите по тяхното събиране, превоз и третиране – веднъж чрез заплащане на местната такса „битови отпадъци“ и втори път чрез заплащане на покупната цена на продуктите, в която са начислени продуктите такси/лицензионните възнаграждения, заплащани от производителите и вносителите на продукти. Практиката показва, че отпадъците, изхвърляни от домакинствата в общинските съдове за смесени битови отпадъци, най-често са замърсени, т.е. са с ниско качество, което ги прави негодни за последващо оползотворяване или оскъпява дейностите по тяхното третиране. Препоръчително е да се предприемат следните мерки:

- определяне на размера на такса „битови отпадъци“ на база на количеството отпадъци, съчетано с мерки за контрол с цел предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци;
- подобряване на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, така че същите да бъдат удобни и в максимална близост до домакинствата;
- провеждане на редовни информационни и образователни кампании сред населението и използване на различни комуникационни средства и канали за достигане на информацията за правилното управление на отпадъците от домакинствата до максимално широк кръг от лица;
- вземане на мерки за избягване на дублиращо се финансиране на дейностите по събиране, извозване и третиране на битови отпадъци;
- проучване на възможностите за изграждането на центрове за повторна употреба и подготовка за повторна употреба.

Следва да се отбележи, че за да се постигне успешно управление на битовите отпадъци е необходимо всички елементи на системата да функционират ефективно и между тях да има добра съгласуваност. Заплащането на такса „битови отпадъци“ на база на действителното количество отпадъци следва да е съчетано с добре функциониращи алтернативи за надлежно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата. Отсъствието или недоброто функциониране, на който и да е от елементите на системата би засегнало ефективността на цялостната политика за управление на битовите отпадъци.

Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци

Водещ принцип на кръговата икономика е стойността на продуктите, материалите и ресурсите да се запазва възможно най-дълго в икономическия цикъл, което да доведе до устойчивост в производството и консумацията, а оттам до съхранена околна среда,

⁴ съгласно допълнителните разпоредби на §1, т.4 от ЗУО, ИУМПС не се включват към „битови отпадъци“

конкурентоспособност на европейския пазар, нови работни места, устойчив растеж. Действията по минаването към модела на кръгова икономика и ресурсна ефективност са основно на равнище ЕС, но са необходими дългосрочни дейности на всички равнища – от държавите членки, регионите и градовете до бизнеса и гражданите.

Формулирането на количествени цели за рециклиране и оползотворяване, засягащи определени приоритетни потоци отпадъци е практическа мярка за налагане на рециклирането/оползотворяването. Увеличаването на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци води до минимизиране на количествата на рециклируемите отпадъци в общия поток на отпадъците, постъпващи на депо за депониране.

Приоритетни за постигане на националните цели за рециклиране и оползотворяване на отпадъците са схемите за разделно събиране и рециклиране за следните групи отпадъци:

- отпадъци от опаковки и други битови отпадъци, подходящи за рециклиране (отпадъци от хартии и картони, пластмаси, метали и др.);
- отпадъци от офиси, административни сгради и учреждения;
- биоразградими отпадъци от домакинствата и заведенията за обществено хранене;
- едрогабаритни отпадъци;
- отпадъци от строителство и разрушаване на сгради;
- негодни за употреба автомобилни гуми;
- масово разпространени опасни отпадъци, като отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, луминесцентни лампи и др.

Населението е основен участник в процеса на управление на отпадъците, защото то е постоянен техен генератор и поради това трябва да бъде информирано за въздействието върху околната среда, причинено от обезвреждането на отпадъци, както и за възможностите и отговорностите относно предотвратяването и оползотворяването на отпадъците. Кампаниите за повишаване на общественото съзнание и консултации с участниците в процеса на управление на отпадъците, ще допринесат за разбиране на потенциалните възможности и ползи за околната среда, произтичащи от оползотворяването и рециклирането на отпадъците.

Вземането на правилни решения и осъществяването на мерките, заложили в общинската програма, трябва да се постигне при оптимален баланс на интересите на различните участници в управлението на отпадъците. За целта е необходим непрекъснат диалог с участниците в дейностите по управление на отпадъците и организирането на кампании за повишаване на общественото съзнание. Препоръчват се следните мерки:

- привличането на населението, неправителствени организации и заинтересованата индустрия, в процесите на вземане на решения по въпросите на управление на отпадъците, като особено значение следва да бъде отделяно на начина за определяне на „такса битови отпадъци” и отчитането на изразходваните средства;
- запознаване на населението и фирмите с изискванията за третиране и управление на отпадъците, наложената йерархия, както и с проблемите пред общините за достигането им и претърпените вреди и пропуснати ползи при неспазване на изискванията;
- повишаване на общественото съзнание, с цел да се постигне промяна в поведението на населението, чрез осъзнаване на екологичните рискове, свързани с изчерпване на ресурсите, генерирането и обезвреждането на отпадъците;
- провеждане на конкурси, празненства, обществени мероприятия, организирани специално за целта или включени като част от програмите за честване на празници на общината или конкретно населено място, като специално внимание следва да бъде отделено на работата с подрастващите;

- получаване на обратна връзка за успеха на прилаганите мерки за управление на отпадъците.

Препоръчително е ежегодно общината да изготвя график и обобщени предложения за извършването на конкретните кампании, както и да се определи необходимият ресурс за това. Ако този график предварително се обяви на населението ще може на по-късен етап да се организира по-лесно, а населението ще бъде подготвено за него.

Начини за предоставяне на информация относно общинските услуги в областта на управление на отпадъците

Основната форма за предоставяне на информация е интернет страницата на общината: <https://sredets.bg/>. На интернет страницата си общината осигурява на населението информация за услугите за отпадъци, които предоставя и за съответните задължения на гражданите и фирмите. На интернет страницата на общината трябва да се публикуват:

- стратегии, програми, общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците и други местни документи, свързани с управлението на отпадъците;
- график за извозване до регионалното депо на твърди битови отпадъци, генерирани от жилищни и нежилищни имоти в Община Средец за съответната година;
- график за извозване на цветните контейнери за разделно събрани отпадъци от опаковки на територията на Община Средец;
- регистър на площадките за отпадъци на територията на Община Средец;
- информация за реда и начина за предаване на строителните отпадъци, генерирани от домакинствата;
- информация за организирани кампании за разделно събиране на МРО;
- годишни отчети по изпълнение на ПУО и други общински програми;
- пунктове за смяна на автомобилните гуми на територията на гр. Средец;
- съобщения за начина за събиране на отпадъците чрез подаване на заявка и др. информация в полза на гражданите за осведомяване за реда на събиране, транспортиране и извозване на отпадъците, генерирани на територията на общината.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

□ Общината изпълнява ангажиментите за консултации с обществеността, произтичащи от екологичното законодателство, като ѝ се предоставя възможност да участва в процеса на вземане на решения по изготвяне на планове и програми и по инвестиционни предложения на територията;

□ Информацията, по отношение управление на отпадъците, достига до гражданите по различен начин. Интернет страницата на общината е основния обмен на информация. Освен този начин на разпространение, допълнителен обмен на информация се осъществява чрез публикуване на съобщения на информационното табло в центъра на административно обслужване и в кметствата на малките населени места. Предоставят се възможности населението да се запознае с дейността за управление на отпадъците в общината и чрез местния вестник „Средец“;

□ Необходимо е провеждане на повече информационни кампании чрез организиране на срещи или информирани на населението, чрез средствата за масово осведомяване. По този начин се цели по-голяма част от населението да има достъп до информацията и да се привлече тяхното активно участие. Постигнатите резултати до тук по отношение на информираността и предоставянето на информация на гражданите е добро, но е необходимо подобряването им и увеличаване на кампаниите, чрез което ще се увеличат възможностите на общината за достигане на належащите мерки в развитието на дейността по управлението на отпадъците;

□ За осигуряване на прозрачност при изпълнение на общинската политика за управление на отпадъците е необходимо ежегодно публикуване на годишни отчети за

изпълнение на настоящата Програма за управление на отпадъците до 2028 г. на интернет страница на общината;

□ В Община Средец управлението на битовите отпадъци се осъществява чрез едновременното и паралелно функциониране на следните системи:

– Общински услуги по сметосъбиране, сметоизвозване и третиране на смесени битови отпадъци, финансирани основно от местната такса „битови отпадъци“;

– Разширена отговорност на производителя относно масово разпространените отпадъци, в т.ч. отпадъци от опаковки от хартия и картон, метали, пластмаса и стъкло, излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, негодни за употреба батерии и акумулатори, излезли от употреба гуми;

– Събиране от врата на врата чрез предварително подадена заявка. По този начин Община Средец е организираща събирането и транспортирането на непотребни електрически уреди или излязло от употреба електрическо и електронно оборудване от домакинствата напълно безплатно, след предварително направена заявка;

– Периодичните събирания в общината се прилагат спрямо потоци от отпадъци, като масово разпространени отпадъци (ИУЕЕО, ИУГ), опасни, обемни и строителни отпадъци от домакинствата. Чрез организиране на периодични събирания, общината предлага услуга на домакинствата, като същевременно поддържа периодичност на събиране или може да се извърши и при поискване. Това се организира и осигурява от общината, при организиране на кампании за събиране на отпадъци, но понякога се възлага на операторите по управление на отпадъци, с които е сключен договор за организираното им събиране с подаване на заявка;

– Улични контейнери или „системи за занасяне“ - общината, организациите, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, или други оператори на отпадъци поставят улични контейнери или въвеждат „системи за занасяне“ с цел събиране на различни потоци от отпадъци. С разполагането на съдове или контейнери на централни обществени места, домакинствата могат да оставят отпадъка си по всяко време, като по този начин се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата. В Община Средец са осигурени контейнери за разделно събиране на определени видове отпадъци, разположени на общодостъпни места - контейнери за разделно събиране на отпадъците от опаковки, съдове за излезли от употреба батерии; контейнери за текстил и обувки /предвижда се/;

– Пунктове за връщане — организации, изпълняващи задължения съгласно схемата за разширена отговорност на производителя, осигуряват пунктове за обратно връщане в магазина за рециклиране на различни потоци от отпадъци: опаковки от напитки, ИУЕЕО, батерии и опасни отпадъци от домакинства. Чрез пунктовете за обратно връщане се предлагат удобни решения за потребителите, като същевременно се оптимизира логистиката в сравнение със събирането от врата на врата системи за обратно приемане в търговските обекти (например: на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване, на отпадъци от батерии и акумулатори и излезли от употреба гуми). В някои случаи чрез системите за обратно приемане в търговските обекти се реализира разширената отговорност на производителя относно съответните масово разпространени отпадъци като например за ИУЕЕО, отпадъци от НУБА и ИУГ;

– Пунктове за предаване на отпадъци — предоставя се решение, при което ползвателите могат да оставят почти всички отпадъци, предназначени за възстановяване или изхвърляне, а служителите на пункта за предаване могат да окажат съдействие и да управляват качеството на входящия отпадък. Община Средец е организираща, съвместно с „Балбок Инженеренг“ АД, система за безвъзмездно предаване на разделно събрани опасни отпадъци от домакинствата. На територията на общината са разположени площадки за безвъзмездно предаване на отпадъци (площадка за предаване на ИУЕЕО, ИУГ и отработени масла, съгласно сключен договор; пунктове за смяна на автомобилни гуми и смяна на масла; площадка за излезли от употреба моторни превозни средства);

□ Мнозинството от домакинствата изхвърлят рециклируемите отпадъци в общинските контейнери за битови отпадъци, при което те са замърсени, с ниско качество, което ги прави негодни за последващо оползотворяване или оскъпява дейностите по тяхното третиране. За домакинствата липсва финансов стимул да предприемат мерки за предотвратяване образуването на отпадъци, както и за разделно събиране на отпадъците при източника на образуване. Липсата на разделно събиране от домакинствата при източника на образуване и изхвърлянето на масово разпространени отпадъци в общинските съдове за смесени битови отпадъци води до двойно заплащане от гражданите на услугите по тяхното събиране, превоз и третиране – веднъж чрез заплащане на местната такса „битови отпадъци” и втори път чрез заплащане на покупната цена на продуктите, в която са начислени продуктовете такси/лицензионните възнаграждения, заплащани от производителите и вносителите на продукти. Могат да се предприемат следните мерки:

- определяне на размера на такса „битови отпадъци“ на база на количеството отпадъци, съчетано с мерки за контрол с цел предотвратяване на незаконното изхвърляне на отпадъци

С въвеждане на новите изисквания на ЗМДТ за определяне на такса битови отпадъци и възможността за освобождаване на 100% от заплащане на отчисленията за депониране, при намаляване количеството на депонирани биоразградими отпадъци, предотвратяването, повторната употреба и рециклирането стават все по-важни за домакинствата. Ефектите от схемите с такси могат да бъдат измервани най-вече в подобрени нива на рециклиране;

- подобряване на системите за разделно събиране на масово разпространени отпадъци, така че същите да бъдат удобни и в максимална близост до домакинствата;

- провеждане на редовни информационни и образователни кампании сред населението и използване на различни комуникационни средства и канали за достигане на информацията за правилното управление на отпадъците от домакинствата до максимално широк кръг от лица;

- проучване на възможностите за изграждането на центрове за повторна употреба и подготовка за повторна употреба.

□ Възможните действия за предотвратяване образуването на отпадъците, могат да бъдат насочени към:

- намаляване на използването на продукти за еднократна употреба от пластмаса на територията на общината в детските градини и училищата;

- ограничаване ползването на определени масово разпространени отпадъци, като полиетиленови пазарски торбички;

- намаляване на използването на хартия чрез по-интензивно използване на електронно управление и е-услуги от общинските администрации;

- закупуване на храна и насипни продукти в (собствени) контейнери за многократна употреба (напр. стъклени), е добра практика, която може да се организира съвместно както с търговски вериги, така и с отделни магазини и производители;

- организиране на базари за обмен на употребявани вещи като: детски дрехи и играчки, спортни уреди, вещи за бита, книги, дрехи и др.;

- насърчаване на населението към домашно компостиране.

□ Създаването на партньорства между институциите, бизнеса и научните среди за минимизиране на отпадъците и ресурсна ефективност е добра практика, която е подходящо да се насърчава.

АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКИТЕ ИНСТРУМЕНТИ И СТИМУЛИ В ОБЛАСТТА НА УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ И ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ДЕЙСТВИЕТО ИМ

С последното изменение на Рамковата Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците от 2018г. се посочва, че с цел постигане на установените цели следва да използват икономически инструменти и други мерки за създаването на стимули за прилагане на йерархията на отпадъците, които включват, наред с другото, такси за депониране и изгаряне, схеми за принципа „платиаш повече, ако изхвърляш повече“, улесняване на даряването на храни, стимули за местните органи или други подходящи инструменти или мерки.

Икономическите инструменти в областта на управлението на отпадъците

Икономическите инструменти в сектора на управлението на отпадъците са механизми, въведени от държавата, които правят по-изгодно за населението и бизнеса да рециклират и оползотворяват отпадъците, вместо да ги депонират. Изследванията показват, че въвеждането на такива механизми в различните европейски страни е довело до намаляване на депонираните количества отпадъци и до преминаване към по-високите нива в йерархията на управлението на отпадъците. Икономическите инструменти и стимули, свързани с управлението на отпадъците, могат най-общо да бъдат обобщени в следните групи:

- ♦ *Такси за депониране и третиране.* Тази група инструменти включва разнообразни такси за депониране на отпадъци на депа, такси за изгаряне на отпадъци в инсинератори, както и различни по вид забрани за депониране и изгаряне на отпадъци;

- ♦ *Схеми „Платяне при изхвърляне“.* Това са инструменти, при които населението и бизнеса заплащат за събирането, извозването и третирането на генерираните от тях отпадъци. Тези схеми са пряко свързани с количеството на генерираните от съответните лица отпадъци, като те съответно заплащат на кг/чувал/контейнер и т.н. Схемата „платиаш повече, ако изхвърляш повече“, заставя причинителите на отпадъци да плащат в зависимост от действителното количество на образуваните отпадъци и предоставят стимули за разделяне при източника на рециклируемите отпадъци и за намаляване на смесените отпадъци. В България не съществува истинска система „платяне при изхвърляне“, тъй като потребителите на услугата, свързана с управлението на битовите отпадъци, не плащат на база количество на изхвърлените от тях отпадъци. Заплащането на такса, чийто размер е определен на база, различна от количеството на изхвърлените отпадъци, на практика не създава стимул на населението да изхвърля по-малко количество отпадъци.

- ♦ *Схеми за отговорност на производителя и вносителя.* Това са схеми, при които производителите и вносителите на дадени продукти, чиято употреба създава масово разпространени отпадъци, се задължават за финансиране и организиране на дейностите по оползотворяване на тези отпадъци. Тази схема се прилага в България относно 6 групи МРО и е представена детайлно в предходната точка;

- ♦ *Екологични данъци и такси върху продукти* – въвеждат се с цел да се ограничи, намали или дори премахне употребата на определени продукти, които са вредни за околната среда;

- ♦ *Банкови гаранции и застраховки за осъществяване на определени дейности* – въвеждат се с цел покриване на риска от извършване на определени дейности, които не съответстват на екологичното законодателство, например за трансграничен превоз на отпадъци;

- ♦ *Подпомагане на публични проекти в областта на управление на отпадъците* с частично или напълно безвъзмездно финансиране.

На базата на разгледаните схеми и форми за управление на отпадъците, в Община Средец, в настоящия анализ ще бъдат анализирани икономическите инструменти, които са свързани с бюджета на общината:

- Такса – битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците).
- Обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци (т.нар. отчисления по чл. 60 и чл.64 от ЗУО);
- Публични проекти в областта на управлението на отпадъците.

Такса битови отпадъци (в т.ч. постъпления от таксата и разходи на общината за управление на отпадъците)

Такса „битови отпадъци“ спада към местните такси, които се събират от общините и е основният финансов механизъм за акумулиране на средства за финансиране на дейностите по управление на битовите отпадъци. Този финансов механизъм на общините следва принципа „замърсителят плаща“ и е регламентиран със Закона за местните данъци и такси /ЗМДТ/.

Съгласно чл.66, ал.1 от ЗМДТ, дейностите по предоставените от общината услуги включват:

1. събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до инсталации и съоръжения за третиране им, както и осигуряване на съдове за събиране на битовите отпадъци, с изключение на разделното събиране, предварителното съхраняване и транспортирането на битовите отпадъци, попадащи в управлението на масово разпространени отпадъци по Закона за управление на отпадъците;

2. третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението на масово разпространените отпадъци, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови;

3. поддържане на чистотата на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места и селищните образувания в общината, предназначени за обществено ползване.

Разходите за контрол по отношение на битовите отпадъци и разходите за почистване на нерегламентирано изхвърляне на битови отпадъци и тяхното третиране се включват в план-сметката и могат да се финансират със средствата от таксата за битови отпадъци. Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците, когато се правят за битови отпадъци от общини, се включват в план-сметката като разход за дейности по третиране на битови отпадъци, необхванати в управлението на масово разпространените отпадъци, както и проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци и/или други инсталации или съоръжения за оползотворяване и/или обезвреждане на битови отпадъци за годината, в която подлежат на превеждане от общината по съответната сметка. Натрупаните средства от обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от Закона за управление на отпадъците, когато се правят за битови отпадъци от общини, са друг източник на финансиране на разходите от план-сметката в годината на извършване на съответния разход. Неусвоените от предходната календарна година средства от таксата за битови отпадъци също са друг източник за финансиране на разходите при изготвяне на план-сметката. Приходите от глоби и имуществени санкции по Закона за управление на отпадъците, наложени във връзка с нерегламентирано изхвърляне или третиране на битови отпадъци, са друг източник за финансиране на разходите от план-сметката. Приходите от такса битови отпадъци в общинския бюджет се използват изцяло за финансиране на дейности и проекти, свързани с битовите отпадъци.

Съгласно чл. 67 от ЗМДТ, размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от

причинителя или притежателя на отпадъците. Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци. Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от посочената водеща основа, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането ѝ.

Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:
 - индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
 - количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
 - брой ползватели на услугата в имота;
2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:
 - индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;
 - количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;
 - брой ползватели на услугата в имота;
3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:
 - брой ползватели на услугата в имота;
 - разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

Преминаването към изчисляването на ТБО на база количество изисква значителен период от време и цялостно пренастройване на системите за управление на отпадъците в общините в зависимост от избраните модели. Прилагането на новите изисквания по отношение на основите за изчисляване размера на такса битови отпадъци поставя редица предизвикателства пред общините свързани с информационното осигуряване на процеса. Настъпилите промени в ЗМДТ целят правилно определяне на таксата за битови отпадъци, реално въвеждане на принципа „замърсителят плаща“, както и въвеждане на единна методология за определяне на разходите, които формират таксата за битови отпадъци, осигуряване на публичност и прозрачност чрез задължението за провеждане на обществени консултации при определянето на разходите, формиращи таксата и опазване на околната среда. При прилагане на предложените изменения се очаква ефект за задължените лица, изразяващ се в изменение на размера на таксата за битови отпадъци. Конкретният размер на изменението ще зависи от избраната от общинските съвети основа за разпределяне на разходите по предоставяне на услугите, във връзка с които се събира таксата за битови отпадъци, както и от начина на планиране, управление и разходване на средствата от план-сметката на общината.

Друг момент в закона е одитирането на план - сметката от страна на Сметната палата. Целта на промените са постигане на по-голяма прозрачност и публичност на разходите, подпомагане на общините и уеднаквяване на подхода при съставяне на план-сметката. В тази връзка, в новите разпоредби на ЗМДТ е предвидено, че решението на общинския съвет

за одобряване на план-сметката ще се публикува за обществено обсъждане на интернет страницата на общината. На интернет страницата на общината, ежегодно в срок до 15 февруари, ще се публикуват:

1. одобрената план-сметка по видове услуги;
2. приетите основи за изчисляване на таксата за битови отпадъци и размера на таксата за единица основа за текущата година;
3. отчетените разходи за предходната година по видове услуги и по бюджетни показатели съгласно утвърдената от министъра на финансите единна бюджетна класификация за съответната година, както и друга информация и данни за отчетените разходи за предходната година в съответствие с приетата от общинския съвет основа;
4. отчетените количества събрани и третирани битови отпадъци за предходната година.

Ежегодно в срок до 31 март Националното сдружение на общините в Република България публикува обобщената информация по посочените точки (от т.1 – т.4), представени по-горе по общини, по области и на национално ниво.

Разходите от план-сметката се финансират със средства от таксата за битови отпадъци и от други източници при спазване на изискванията, приложими за съответния източник на финансиране. Други източници на финансиране са средства от Оперативна програма „Околна среда“, от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) и от други публични източници, както и приходите на общината от оползотворяване на битови отпадъци и другите общински средства и приходи, различни от приходите от таксата за битови отпадъци.

Съгласно измененията, в чл. 71 от ЗМДТ, такса битови отпадъци няма да се дължи за:

- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, както и за услугата по тяхното третиране – за имоти, които попадат в райони, в които тези услуги не се предоставят от общината;
- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, както и за услугата по тяхното третиране, когато имотът е незастроен или не се използва през цялата година, и за него е подадена декларация по образец от задълженото лице до 31 октомври на предходната година в общината по местонахождение на имота;
- услугата по събирането и транспортирането на отпадъците, когато задължените лица са сключили договор за обслужване с лица, получили регистрационен документ по Закона за управление на отпадъците за събиране и транспортиране на битовите отпадъци до съответните съоръжения и инсталации, и са декларирали това обстоятелство до 31 октомври на предходната година в общината по местонахождение на имота.

Такса – битови отпадъци е икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на домакинствата и фирмите, генериращи битови отпадъци. Понастоящем, тя не е обвързана с количеството на генерираните от лицата отпадъци. Бизнесът заплаща повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е. такса-битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. ЗМДТ регламентира нови изисквания по отношение определянето на размера на такса-битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Поради липсата на информационна осигуреност и капацитет от страна на общините да въведат новите промени, стартовата дата на новите изисквания беше отлагана няколкократно.

В Наредбата за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Средец в Глава II, Раздел I е регламентиран начина за определяне

на такса битови отпадъци. Наредбата е Приета с Решение №685/21.12.2018 г., посл. доп и изм. с Решение №583/31.08.2022 г./

Съгласно наредбата таксата се определя в годишен размер за всяко населено място в зависимост от извършваните дейности, с решение на Общинския съвет въз основа на одобрена план-сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за:

1. Осигуряване на съдове за съхранение на битовите отпадъци – контейнери, кофи и др.;
2. Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
3. Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждането им;
4. Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии на населените места, предназначени за обществено ползване.

Границите на районите и видът на предлаганите услуги в съответния район, както и на честотата на сметоизвозване се определят със заповед на кмета на общината и се обявяват публично до 30 октомври на предходната година.

С Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община Средец е въведена възможност за собствениците на имоти, които няма да се използват през следващата календарна година, да поискат освобождаване, с подаване на декларация по образец, от такса за сметосъбиране, сметоизвозване и за обезвреждане на битови отпадъци, като се събира такса за поддържане на места за обществено ползване. Декларацията се подава в Дирекция МДОС на Община Средец в срок до 31-и октомври на предходната година. За всяка подадена декларация се извършва обстоятелствена проверка на място от длъжностни лица към общинска администрация. При установено несъответствие с декларираните данни, лицата подали декларация не се освобождават от таксата.

Когато таксата се определя според количеството на битовите отпадъци, собствениците на имоти подават декларация в Дирекция "Местни приходи и общинска собственост" (МПОС) при Община Средец до 31-и октомври на предходната година. За придобитите през годината имоти, декларацията се подава в 30-дневен срок от датата на придобиването им. С декларацията се посочват видът и броят на съдовете за битови отпадъци, които ще се използват през годината съобразно обявената честота на извозване на битовите отпадъци със заповед на Кмета на общината. Когато лицето не е подало декларация в срок, декларирано е по-малко от необходимия му брой от съответния вид съдове за битови отпадъци или не изхвърля битови отпадъци в определените за целта съдове, то заплаща годишната такса върху данъчната оценка /отчетната стойност на активите/. От размера на дължимата годишна такса се приспада платената част, като върху разликата се дължат лихви, съгласно сроковете за плащане. Приходите, постъпили в общинска администрация от такса битови отпадъци за периода 2016 - 2021 г. са представени в следващата таблица:

Таблица 10: Приходи от такса-битови отпадъци в лева

Години	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Общо приходи от такса битови отпадъци (лв.):	574 779.67	646 835.61	592 768.22	641 088.95	736 972.34	801 822.44
В т.ч. от: Домакинства:	195 732.07	231 908.85	205 908.23	206 645.50	234 153.64	265 238.56
Юридически лица:	379 047.60	414 926.76	386 859.99	434 443.45	502 818.70	536 583.88

За Община Средец се наблюдава ситуацията, при която делът на платените от бизнеса средства за такса-битови отпадъци е по-голям от този на домакинствата.

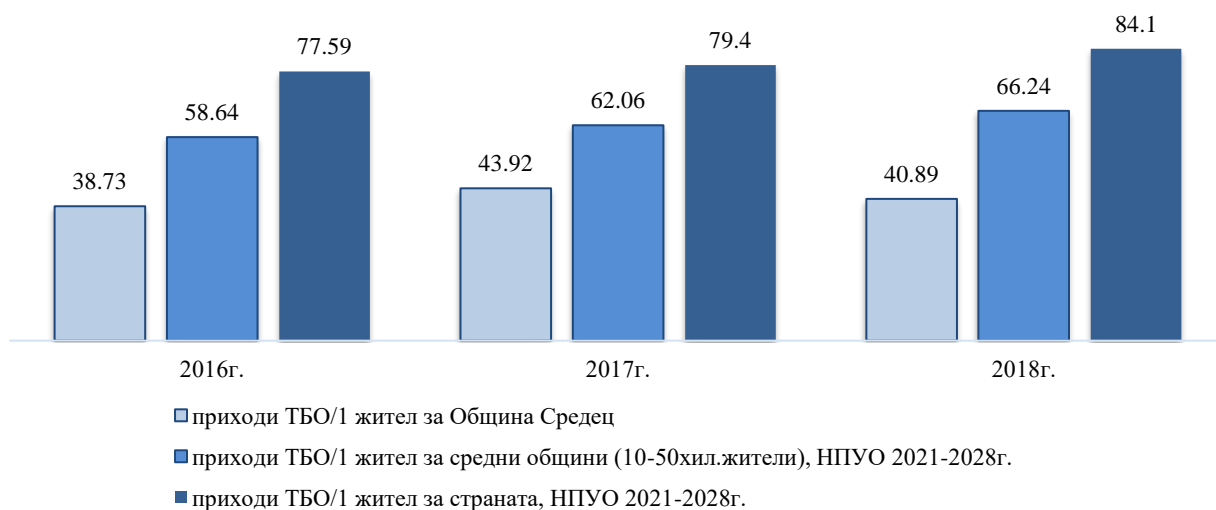
Таблица 11: Разходи за управление на отпадъците

Години	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Общо разходи за управление на отпадъците (лв.)	651 172	660 773	835 340	729 456	2 072 723	1 071 015
В т.ч. за: Събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа и други съоръжения за третиране	453 348	585 922	668 048	690 284	712 019	777 342
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО	128 498	74 851	28 001	37 172	1 242 017	161 233
Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване	69 326	-	139 291	2 000	118 687	132 440

От представените данни за приходите (Таблица 10) и разходите (Таблица 11) в период от 2016-2021г. вкл. е видно, че приходите от такса битови отпадъци, постъпващи в общинска администрация не препокриват разходите за управление на отпадъците. Тази тенденция се наблюдава през целия период на разглеждане. Съгласно чл. 6, ал. 1 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на Община Средец размерът на таксата може и да не възстановява пълните разходи на общината по предоставянето на определена услуга, когато общинският съвет реши, че това се налага за защита на обществения интерес. В този случай разликата между разходите по предоставяне на услугата и размера на таксата е за сметка на общинските приходи.

Съгласно данните, най-голям дял през последните две години има проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО. Друга съществена част от събраните средства се изразходват за събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа и други съоръжения за третиране. Разходите, свързани с поддържането на дейностите по управление на отпадъците ще се увеличават през годините, вследствие на променената нормативна уредба, касаеща управлението на отпадъците и въвеждането на нови методи и технологии за третирането им. Цената за третиране на тон отпадък, постъпил в регионалната система за управление на отпадъците е еднаква за всички членове на регионалното сдружение и в нея не може да бъде калкулирана печалба за сдружението.

Съгласно представените данни и извършените изчисления, на следващата фигура е представено сравнение на приходите от такса битови отпадъци – общо приходи на жител. По този показател стойностите за Община Средец през период от 2016-2018г. са сравнени с приходите от такса битови отпадъци на жител средното за страната и с категорията средни общини с население 10-50 хил. жители, съгласно НПУО 2021-2028г.

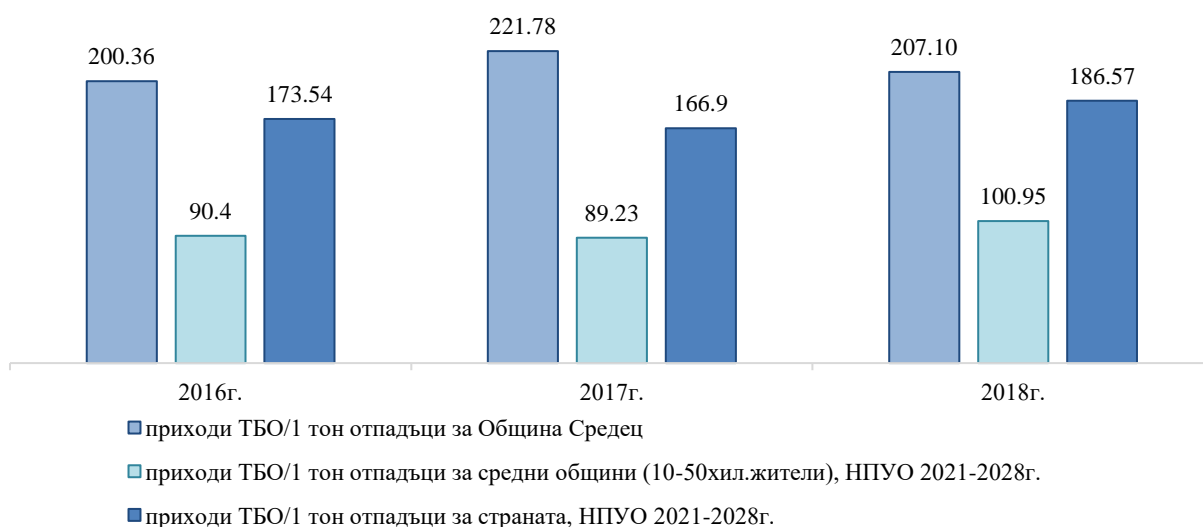


Фигура 09: Сравнение в приходите такса битови отпадъци на жител (в лв./жител)

Източник: НПУО 2021-2028г.; собствени изчисления

Съгласно представените данни, поместени в горната фигура, средно стойността на показателя приходи ТБО/1 жител в Община Средец за периода 2016-2018г. е 41.18 лв./жител, което е около 51.24% от средната за страната и с около 1.513 пъти по-малка от тази на подобни на Община Средец общини.

При сравнението на приходите от такса за битови отпадъци, отнесени към количествата генерирани отпадъци, за Община Средец се наблюдава различие с приходите от ТБО/1 тон отпадък средно за подобни общини, което е обяснимо предвид методиката на определяне на размера на таксата на база данъчна оценка на имотите. При приравняване на средните стойности за периода 2016-2018г. данните показват, че за Община Средец приходите от ТБО/1тон генериран отпадък са с 2.24 пъти по-големи от тези на подобни общини (средни общини с население 10-50хил. жители). По този показател Община Средец надскача стойностите на тези за страната, като разликата в средните стойности е 34.08лв./1тон отпадък в повече за Община Средец.



Фигура 10: Сравнение в приходите такса битови отпадъци на тон генерирани битови отпадъци, (в лв./тон)

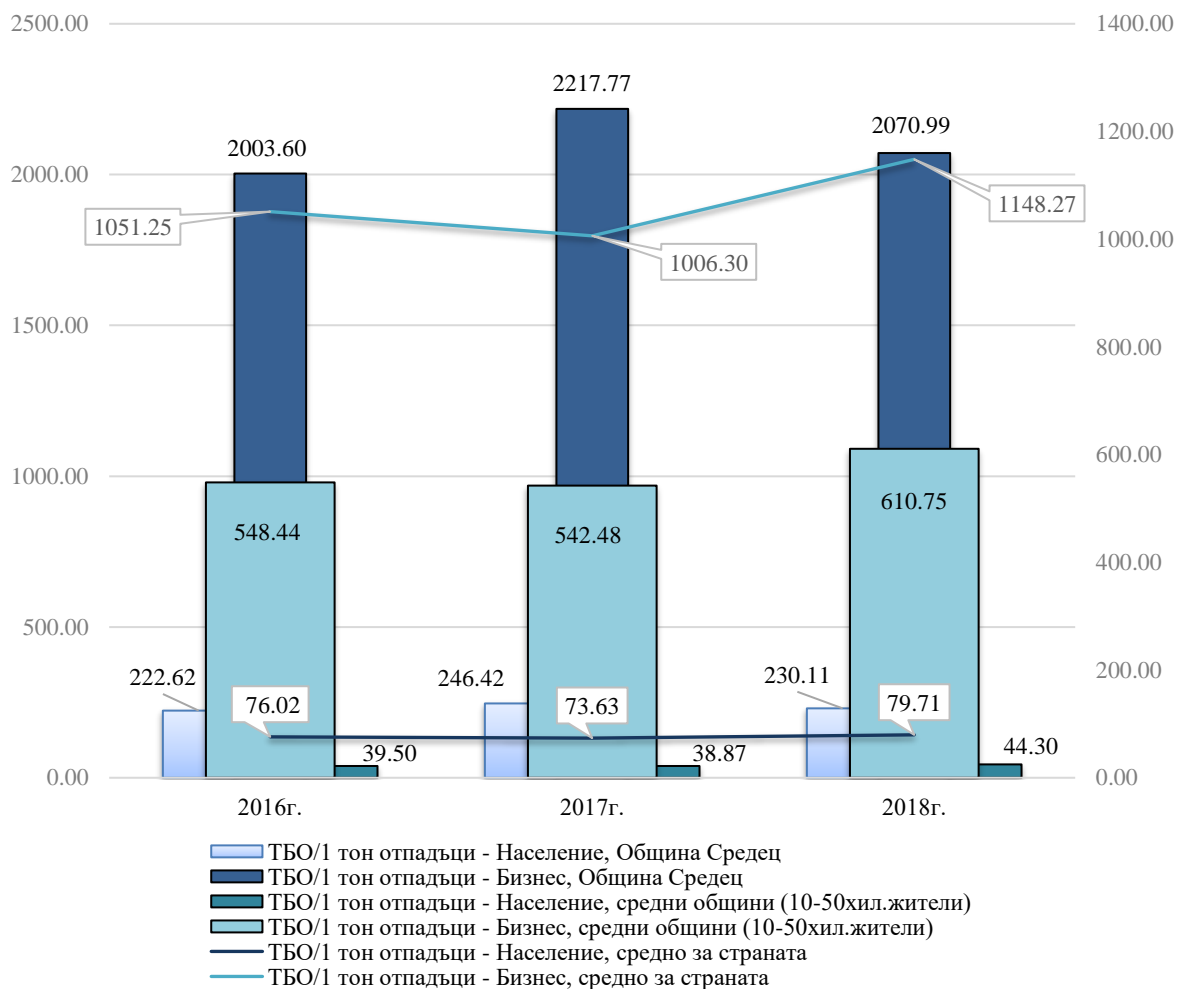
Източник: Община Средец, НПУО 2021-2028г.; собствени изчисления

Информация за постъпленията от такса за битови отпадъци в разбивка „постъпления от домакинства” и „постъпления от юридически лица” не се събира и обобщава на национално равнище. Разпределението на дяловете на постъпленията от таксата в посочената разбивка и по отделни групи общини е представено в следващата таблица.

Таблица 12: Структура на постъпленията от такса за битови отпадъци, платена от населението и бизнеса

Година		2016	2017	2018
Дял на приходите от такса за битови отпадъци, платени от домакинствата	Община Средец	34.05%	35.85%	34.74%
	Средни общини (10-50 хил. жители)	39.3%	39.2%	39.5%
	Средно - България	32.2%	33.3%	30.8%
Дял на приходите от такса за битови отпадъци, платени от бизнеса	Община Средец	65.95%	64.15%	65.26%
	Средни общини (10-50 хил. жители)	60.7%	60.8%	60.5%
	Средно - България	67.8%	66.7%	69.2%

Изчисленията показват, че като цяло дялът на постъпленията от юридическите лица е по-голям от този на постъпленията от домакинствата, което се наблюдава за всички групи общини и средно за страната. Съпоставянето на средствата, които населението и бизнеса заплащат под формата на такса за битови отпадъци, и количествата отпадъци, които тези две групи генерират, е най-коректният начин за оценка доколко се спазва принципа „замърсителят плаща“. За целта освен заплащаните средства от бизнеса е необходимо да се определят количествата отпадъци, които тези две групи генерират. В Община Средец не е налична такава информация. В НПУО 2021-2028г. е изчислено средно съотношение между количествата на отпадъците от населението и бизнеса - 90% : 10%, което е приложено към общото количество на отпадъците от общината. Оценката на спазването на принципа „замърсителят плаща“ по отношение такса за битови отпадъци е представена на следващата фигура.



Фигура 11: Такса за битови отпадъци в Община Средец, заплатена от населението и бизнеса на 1 тон генерирани отпадъци

Изчисленията показват, че бизнесът заплаща много повече на 1 тон отпадъци, отколкото населението, т.е. не се спазва принципът „замърсителят плаща“. Заключение е валидно за всички групи общини, респективно и за страната видно от графиката представена на Фигура 11.

Оценка на поносимостта на разходите за управление на отпадъците, които населението заплаща е направена в НПУО 2021-2028г. За целите на настоящия анализ са разгледани три възможности:

- 1,5% от средния доход на домакинствата от най-ниските децилни групи". Това са 1-3 децилна група, в съответствие с изискванията на документа на Джаспърс "Прилагане на принципа "Замърсителят плаща" при проекти, свързани с управлението на отпадъците", август 2011г.⁵ Съгласно този документ за проекти, финансирани от ЕС, общата практика е прагът на поносимост да бъде около 1,5% от средния доход на домакинствата. При разработване на НПУО 2014-2020г. са тествани и две други възможности:

- 1% от средния доход на домакинствата - общо за страната;
- 1,2% от средния доход на домакинствата - общо за страната.

⁵ "Application of the Polluter Pays Principle (PPP) in Waste Management Projects, August 2011", Jaspers

Необходимо е да се направи уточнението, че при оценката на поносимостта за населението се изключват разходите за почистване на обществени площи, които са в обхвата на услугите по такса за битови отпадъци, но не се приемат като разходи за управление на отпадъците. Оценката на поносимостта на такса за битови отпадъци, която населението заплаща за финансиране на разходите за управление на отпадъците, е представена в следващата таблица.

Таблица 13: Оценка на поносимостта на такса за битови отпадъци, която населението заплаща за финансиране на разходите за управление на отпадъците

Години	2016	2017	2018
Доходи			
Среден доход на домакинствата - общо за страната (лв.)	12 112	12 836	13 450
Среден доход на домакинствата - 1-3 децилна група (лв.)	6426	6 810	7 135
Прагове на поносимост			
1,5% от доходите на 1-3 децилна група (лв./домакинство)	96.38	102.14	107.03
1,2% от средния доход на населението - общо за страната (лв./домакинство)	145.34	154.03	161.40
1% от средния доход на населението - общо за страната (лв./домакинство)	121.12	128.36	134.5
Среден размер на 1 домакинство (бр.членове)	2.34	2.30	2.24
1,5% от доходите на 1-3 децилна група (лв./домакинство)	41.12	44.45	47.85
1,2% от средния доход на населението - общо за страната (лв./домакинство)	62.00	67.03	72.16
1% от средния доход на населението - общо за страната (лв./домакинство)	51.67	55.86	60.13
Платена такса от населението за управление на отпадъците (лв./1 жител) за страната	20.70	21.33	21.88
Оценка на поносимостта за Община Средец			
Платена такса от населението за управление на отпадъците (лв.)	505 454	646 836	453 477
Население (бр.)	14842	14727	14495
Платена такса от населението за управление на отпадъците (лв./1 жител)	29.36	22.77	31.96

Източник НПУО 2021-2028, ОБА Средец, собствени изчисления

Оценката на поносимостта на платената от населението такса за битови отпадъци в Община Средец (частта и, която има отношение към управлението на отпадъците) показва, че в периода 2016-2018 г. превишава таксата платена от населението за управление на отпадъци (лв./жител) за страната. Данните показват, че тя е поносима даже за населението от най-нискодоходните групи, като това е валидно и за трите приложени прага на поносимост. Изчисленията показват, че платената такса от населението за управление на отпадъците за Община Средец нараства през 2018г. С оглед на измененията в ЗМДТ и въвеждането на принципа „замърсителят плаща“, сумите, които населението ще трябва да заплаща на тон отпадък ще се увеличат, като ще трябва да бъдат разработени схеми за заплащането на таксата, които да отчитат и нивата на поносимост.

Такси за депониране и третиране

Този финансов инструмент се прилага в страната от 1 януари 2011г. съгласно действащия по това време Закон за управление на отпадъците. Новият Закон за управление на отпадъците (Обн., ДВ, бр. 53 от 13.07.2012 г., в сила от 13.07.2012г.), с разпоредбите на

чл.60 и чл.64, отново въведе този финансов инструмент. Към тази група инструменти се включват обезпечения за покриване на последващи разходи за затваряне на депата и отчисления за депониране на отпадъци.

Обезпечения по чл.60 от ЗУО

Те се правят за всеки тон депониран отпадък. Целта на обезпеченията е в периода на експлоатация на съответното депо да се акумулира финансов ресурс, който собственикът на депото да използва за неговото закриване и рекултивация, след изчерпване на капацитета му. Задължението за обезпеченията по чл.60 се отнася и за общините, в случаите, в които те се явяват собственици на депо за отпадъци, независимо дали става въпрос за битови, строителни или опасни отпадъци, като обезпеченията не могат да бъдат под формата на банкова гаранция. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, обезпеченията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци. Важно е да се подчертае, че натрупаните средства остават притежание на собственика на депото. Когато собственик на депото е община, обезпечението е под формата на месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или месечни отчисления в банкова сметка със специално предназначение, блокирана за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване.

Размерът на обезпеченията за закриване и следексплоатационни грижи за депото се определя от оператора на депото. Минималният размер на обезпеченията се определя по формули, посочени в Приложение 1 на Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. Определеният размер от оператора се актуализира на всеки три години в съответствие с индекса на потребителските цени, публикуван от Националния статистически институт, и/или при промяна в параметрите за определянето му, която води до изменение от над 15 на сто от първоначално определения размер на отчисленията за тон депониран отпадък. При актуализиране или промяна в размера на обезпечението собственикът на депото представя в РИОСВ подробна обосновка, в т.ч. месечно количество депонирани отпадъци в тонове.

Собственикът на депото превежда до последно число на текущия месец определените месечни вноски по обезпечението за предходния месец. При забавяне на преводите по банковата сметка се дължи законната лихва за всеки просрочен ден, но не повече от 20 на сто от дължимата/остатъчната сума. В същия срок собственикът на депото представя на компетентния орган информация за депонираните количества отпадъци за предходния месец. Дължимите суми за невнесени обезпечения се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

В случай, че събраните средства в сметката са недостатъчни за приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, собственикът на депото осигурява остатъка от средствата.

Когато след приключване на дейностите по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото останат средства на общината в сметката в РИОСВ, същите подлежат на възстановяване на общината за извършване на дейности по управление на отпадъците.

Отчисления по чл.64 от ЗУО (екотакса за депониране)

Тези отчисления се правят за всеки тон депонирани отпадъци. Натрупаните средства се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и

строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. Средствата могат да бъдат разходвани за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване на битови отпадъци.

Отчисленията се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Целта на отчисленията като икономически инструмент е да стимулират общините да намалят количествата на депонираните отпадъци за сметка на рециклираните и оползотворени отпадъци и да се натрупат средства за изграждане на инфраструктура за третиране на отпадъците. В случаите, в които дадено депо за отпадъци се използва от няколко общини на регионален принцип, то отчисленията се внасят пропорционално на количествата депонирани отпадъци.

В Наредба № 7/2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изискван при депониране на отпадъци, размерът на отчисленията по чл. 64 от ЗУО за всеки тон депониран отпадък са ясно определени по години, като всяка година нарастват, както следва:

2015 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 и всяка следваща
28 лв./т	36 лв./т	40 лв./т	45 лв./т	57 лв./т	69 лв./т	82 лв./т	95 лв./т

Натрупаните средства от отчисленията се разходват от общините чрез техните бюджети за:

- проектиране, включително прединвестиционни проучвания, финансови и икономически анализи, морфологични анализи на отпадъците, и изграждане на нови съоръжения за оползотворяване/рециклиране на битови и строителни отпадъци, в т.ч. инсталации за сепариране, инсталации за компостиране, инсталации за анаеробно разграждане, площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, както и дейностите, свързани с авторски, строителен надзор и инвеститорски контрол на същите. Средствата могат да бъдат разходвани за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване на битови отпадъци;
- закупуване на съдове за разделно събиране на отпадъците (извън задълженията на организациите по оползотворяване на масово разпространени отпадъци), транспортни средства и транспортно-подемна техника, обезпечавщи функционирането на общинските системи за управление на отпадъците;
- осигуряване на други съоръжения и инсталации, необходими за изпълнение на изискванията на ЗУО и на подзаконовите нормативни актове по прилагането му, както и за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване, в т.ч. рециклиране на битови отпадъци;
- осигуряване на собствен принос при финансиране на проекти за управление на отпадъците със средства от Оперативна програма "Околна среда", Предприятието по управление на дейностите по опазване на околната среда и други публични източници;
- осигуряване на информация на обществеността за дейности по управление на отпадъците на територията на региона/общината, свързани с предотвратяване образуването на отпадъците, подготовка за повторна употреба и постигане на целите по чл. 31, ал. 1 ЗУО съгласно мерките, заложи в програмата за управление на отпадъците; разходите за осигуряване на информация не трябва да надвишават 7 % от годишно натрупаните отчисления за съответната година;
- предварително третиране и оползотворяване на битови отпадъци, в т.ч. рециклиране;
- програми за управление на отпадъците.

Съществен икономически стимул за достигане на целите от общините е освобождаването от отчисленията за депониране. Съгласно чл. 64, ал.5 от ЗУО, размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион за управление на отпадъците са изпълнени от общините в съответствие с решението за разпределение на задълженията между отделните общини за изпълнение на целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО, както следва:

1. с 50% за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
2. с 50% за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2 от ЗУО;
3. с 50% за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО;
4. с 50% за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби на ЗУО.

Намаленията в размера на отчисленията по ал. 5 се прилагат независимо едно от друго.

При неизпълнение на изискванията за осигуряване от общините на площадки за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, в т.ч. едрогабаритни отпадъци, опасни отпадъци и други във всички населени места с население, по-голямо от 10 000 жители на територията на общината, и при необходимост в други населени места, таксите за депониране се увеличават с 15%. Ако общините депонират битови отпадъци на депа, които не отговарят на нормативните изисквания, таксата за депониране се заплаща в двоен размер.

Обезпеченията по чл. 60 и отчисленията по чл. 64 от ЗУО, когато се правят за битови отпадъци от общини, са елементи от разходите по чл. 66, ал. 1, т. 3 от Закона за местните данъци и такси (поддържане на чистотата на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места и селищните образувания в общината, предназначени за обществено ползване).

Екологични данъци и такси

Екотаксата за полимерни торбички е една от първите целенасочени мерки за предотвратяване на образуването на отпадъци в България. Целта ѝ бе да се ограничи максимално употребата на пластмасови торбички за еднократна употреба. Тя се заплаща за всички размери торбички, произведени от полимери, чиято дебелина е под 25 микрона (μm) и размери по-малки от 390/490 мм. Размерът на таксата нараства в годините и понастоящем достига 0,55 лв. за една торбичка. Тя се заплаща в ПУДООС от лицата, които пускат на пазара в страната пластмасови торбички за пазаруване – производители, вносители и лица, доставящи торбички от ЕС. С приемането на Наредба за намаляване на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда, обн. ДВ.бр.92/02.11.2021г. се отменя задължението за заплащане на продуктова такса за тънки пластмасови торбички за пазаруване с дебелина до 25 микрона, тъй като тези торбички са включени в списъка на продуктите, за които има устойчиви заместители за многократна употреба или такива, изработени от други материали и се забранява пускането им на пазара. С Наредбата се въвежда от 01.01.2023г. задължително заплащане от крайния потребител на пластмасови продукти за еднократна употреба, описани в Приложение №1 към чл.2, част А (чаши за напитки, съдове за храна, като кутии с или без капак за съхранение на храна за директна и незабавна консумация). Размерът на сумата за заплащане нараства през всяка следваща година с не по малко от 0,05 ст., съгласно сроковете определени по §5 от Наредбата.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ Такса битови отпадъци е въведена като икономически инструмент, който трябва да материализира прилагането на принципа „замърсителят плаща“ по отношение на

домакинствата и бизнеса, генериращи битови отпадъци. Изчисленията показват, че като цяло делът на постъпленията от домакинствата е по-голям от този на постъпленията от бизнеса, за разлика от установената обратна тенденция за всички групи общини и средно за страната. При съпоставяне на дела на приходите от ТБО, заплатени от двамата генератори, анализът и оценката за Община Средец показва, че бизнесът заплаща в пъти повече на 1 тон генериран отпадък спрямо населението т.е. такса битови отпадъци понастоящем не изпълнява ролята си на икономически инструмент. През 2017 г. със ЗИД на ЗМДТ влизат в сила нови изисквания по отношение определянето на размера на такса за битови отпадъци с цел превръщането на таксата в истински икономически инструмент. Предвижда се новите основи за изчисляване на таксата да се прилагат от началото на втората година след публикуване на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 г.;

□ Заключение от извършените изчисления и направените сравнения на приходите от такса битови отпадъци на жител за Община Средец с тези средно за страната и с други подобни общини е, че средната стойност на показателя приходи ТБО/1 жител в Община Средец за периода 2016-2018г. представлява около 51.24% от средната за страната и е с около 1.513 пъти по-малка от тази на подобни на Община Средец общини;

□ При сравнението на приходите от такса за битови отпадъци, отнесени към 1 тон генерирани отпадъци, за Община Средец средно за периода 2016-2018г. данните показват, че приходите от ТБО/1тон генериран отпадък са с 2.24 пъти по големи от тези на подобни общини (средни общини с население 10-50хил. жители). По този показател Община Средец превишава стойностите на тези за страната;

□ Изчисленията показват, че като цяло делът на постъпленията от такса битови отпадъци, заплащани от юридическите лица в Община Средец е по-голям от този на постъпленията от домакинствата, което се наблюдава за всички групи общини и средно за страната. По отношение на тон генериран отпадък изчисленията също показват, че бизнесът заплаща много повече, отколкото населението, т.е. не се спазва принципът „замърсителят плаща“. Заключение е валидно за всички групи общини, респективно и за страната;

□ Оценката на поносимостта на платената от населението такса за битови отпадъци в Община Средец (частта и, която има отношение към управлението на отпадъците) показва, че тя е поносима и за населението от най-нискодоходните групи. Изчисленията показват, че платената такса от населението за управление на отпадъците за Община Средец в лв/1 жител се увеличава през последната година от разглеждания период 2016-2018г. С оглед на измененията в ЗМДТ и въвеждането на принципа „замърсителят плаща“, сумите, които населението ще трябва да заплаща на тон отпадък ще се увеличат, като ще трябва да бъдат разработени схеми за заплащането на таксата, които да отчитат и нивата на поносимост;

□ Приходите, събрани от такса битови отпадъци не покриват необходимите разходи за управление на отпадъците. Тази тенденция се наблюдава през целия период на разглеждане от 2016-2021г. вкл. Финансирането на дейностите с отпадъците може да се извършва и посредством въведените отчисления, които общината заплаща по реда на ЗУО. Обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО са икономически инструменти, насочени към намаляване на количествата на директно депонираните отпадъци и акумулиране на финансови ресурси за закриване и рекултивация на депата за отпадъци след изчерпването на техния капацитет. Въвеждането на отчисления за натрупване в общините на средства за последваща рекултивация и мониторинг на депата за отпадъци се доближава в по-голяма степен до прилагане на принципа „замърсителят плаща“;

□ По отношение изпълнението на обезпеченията по чл.60 и отчисленията по чл.64 от ЗУО, Община Средец изпълнява и заплаща наложените ѝ със ЗУО задължения;

□ Отношенията, свързани с определянето на размера на общинските такси и цени на услуги и тяхното събиране, в т.ч. и такса битови отпадъци на територията на Община Средец са регламентирани в общинската Наредба за определяне и администриране на местните такси и цени на услуги на територията на Община Средец;

□ Въведена е възможност в общината за собствениците на имоти, които няма да се използват през цялата следваща година, да поискат освобождаване от такса за сметосъбиране и сметоизвозване с подаване на декларация в общинска администрация. Декларацията се подава в Дирекция МДОС на Община Средец в срок до 31-и октомври на предходната година. Когато таксата се определя според количеството на битовите отпадъци, собствениците на имоти подават декларация в Дирекция "Местни приходи и общинска собственост" (МПОС) при Община Средец до 31-и октомври на предходната година.

АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВИТЕ ПОТОЦИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ОТПАДЪЦИТЕ

Предмет на настоящия анализ е финансирането в общината, относно количествата и потоците отпадъци и дейностите, свързани с тяхното управление.

Целта е да се даде отговор на следните въпроси:

❖ Какви са тенденциите в разходите на Община Средец за анализирания период по години;

❖ Кои са източниците и формите на финансиране на управлението на битовите отпадъци.

Важността на финансовите инструменти (ФИ) се увеличава значително през последните години. Използването на ФИ се счита за ефективен начин за разпределяне на публичен ресурс, включително и средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ). Финансовите инструменти представляват механизъм за предоставяне на финансова помощ от бюджета на ЕС. През последните години оперативните и останалите програми на ЕС насочват все по-голяма част от своя ресурс към финансови инструменти - специализирани схеми за облекчено дългово или дялово и квази-дялово финансиране със средства от Европа и от националния бюджет, които привличат допълнителни средства от частния и публичния сектор. Инструментите може да бъдат под формата на капиталови или квази-капиталови инвестиции, заеми или гаранции или други инструменти за поделяне на риска, като по целесъобразност може да бъдат комбинирани с безвъзмездни средства.

Финансиране на разходите за управление на отпадъците

Чрез финансовите инструменти се цели да се постигне устойчиво управление на отпадъците от бита, като се подобрят условията за финансиране на икономическите субекти, осъществяващи дейност в сектора. Главните източници за финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса битови отпадъци, реализирани от общините. Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване. Останалите средства за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на републиканския бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от държавен бюджет).

ОПОС е водещият източник за финансиране на публична инфраструктура в управлението на битовите отпадъци. Средствата за финансови инструменти по ОПОС 2014-2020 г. в сектор „Отпадъци“ са предоставени под формата на гаранции, покриващи загуби по портфейл от кредити с таван на загубите за допустими инвестиции. Програмният период 2021-2027г. предвижда чувствително увеличаване на размера на финансовите инструменти, включително тези, които ще осигурят ресурс за кръгова икономика. Финансирането през новия програмен период 2021-2027 г. съобразява регионалния принцип при управлението на битовите отпадъци, като добра практика от двата програмни периода, доказала своите предимства при цялостния подход за намаляване на количеството депонирани отпадъци.

Приоритет се дава на развитието и подобряването на общинските системи за управление на отпадъци на регионално ниво, най-вече инфраструктура, която цели повторна употреба, рециклиране и разделно събиране за постигане на целите към 2030 г. Инвестициите в регионалната инфраструктура за достигане на целите към 2030-2035 г. следва да се насочат приоритетно към идентифицираните потребности в НПУО 2021-2028 г. Необходими са и повече усилия за повишаване на общественото съзнание и повишаване на базата от знания като ключови действия за подобряване на управлението на отпадъците.

Инвестициите за периода 2021-2027 г. ще бъдат фокусирани върху интервенции, стимулиращи прехода към кръгова икономика. Подкрепата на демонстрационни проекти по ОПОС 2014-2020 г. допринася в тази посока, включително и чрез повишаване на общественото съзнание за йерархията за управлението на отпадъците, за генериране на „добри практики“ и идеи.

Насърчава се съответствието на интервенциите, които ще бъдат подпомагани по програмата с целите на Европейската зелена сделка и прехода към климатична неутралност. Подкрепата по Програма за околна среда демонстрира как климатичните и екологични предизвикателства могат да бъдат превърнати във възможности по отношение на ефективната употреба на ресурси, преминаването към чиста, кръгова икономика и възстановяването на екосистемите и биоразнообразието, намаляване на замърсяването, най-вече по отношение на водния сектор и въздуха. В този смисъл основният принос на ПОС чрез планираните процедури към политиките на Зелената сделка се отнася до „амбицията за нулево замърсяване за нетоксична околна среда“ и по-конкретно за подобряване наблюдението, докладването, предотвратяването и отстраняване замърсяването на въздуха и водата. При инвестициите ще се съблюдава принципа за „ненанасяне на вреди“.

Допустимите мерки са в съответствие с идентифицираните нужди в Националния план за управление на отпадъците (НПУО) 2021-2028 г., програмите към него и плановете за действие, както и в Стратегията и плана за действие за прехода към кръгова икономика 2021-2027 г.:

- Мерки за развитие/надграждане на инфраструктурата, свързана с управлението на битовите отпадъци на регионално ниво на управление на отпадъците за постигане на целите за 2030 г. за рециклиране на отпадъците и депониране на отпадъци;
- Мерки за предотвратяване образуването на битови отпадъци - мерки по отношение образуването на отпадъци и такива, свързани с фазата на потребление и употреба;
- Мерки за изграждане на центрове за подготовка за повторна употреба и поправка;
- Мерки за рециклиране на отпадъците – допустими в комбинация и с разделно събиране и предварително третиране;
- Изграждане, разширяване и/или надграждане на общински/регионални системи за разделно събиране на отпадъци и/или за рециклиране на разделно събрани отпадъци за постигане на целите за 2030-2035 г. за рециклиране и намаляване количествата на депонираните битови отпадъци;

Допустимите мерки за подкрепа от Програма за околна среда 2021-2027г. ще бъдат финансираны от ЕФРР и КФ (70%) и Национален бюджет (30%). Мерките са насочени към отпадъците в приложното поле на Закона за управление на отпадъците (битови, производствени, строителни и опасни) и целят намаляване на количеството депонирани битови отпадъци и увеличаване на дела на разделно събраните и рециклирани отпадъци, за подпомагане на прехода към кръгова икономика. Приоритет са мерките, насочени към битовите отпадъци, тъй като тяхното управление е в задълженията на общините („битови отпадъци“ съгласно определението по чл. 3, параграф 2б от Директива 2008/98/ЕО относно отпадъците и за отмяна на определени директиви, изменена с Директива (ЕС) 2018/851 - с

изключение на отпадъците от опаковки, от електрическо и електронно оборудване, от батерии и акумулатори, от текстил).

Мерките за инфраструктура за управление на битови отпадъци се фокусират главно върху региони, които трябва да завършат своите системи за управление на отпадъците, за да постигнат нормативните цели на регионално ниво до 2030-2035 г., вкл. но не само изграждане на съоръжения за рециклиране и разделно събиране на отпадъци; липсващи инсталации за предварителна преработка на смесени битови отпадъци или такива с необходимост от надграждане с допълнителна секция за стабилизиране на органичната фракция. Подкрепа ще се дава на тези региони за управление на отпадъците, чиито потребности за доизграждане/надграждане на инфраструктура е идентифицирана в НПУО 2021-2028 г.

Мерките за рециклиране на отпадъци, извършвани от рециклиращи предприятия, не се отнасят за отпадъци, образувани от собственото производство на тези предприятия. Мерките са допустими и в комбинация с дейности по предварително третиране и/или по разделно събиране на отпадъците, които ще бъдат рециклирани. Ще бъдат подкрепяни мерки за осигуряване на разделно събиране на отпадъци в индустриални зони в комбинация, при необходимост, с рециклиране (с изключение на производствени и опасни отпадъци, отпадъци от опаковки, от електрическо и електронно оборудване, от батерии и акумулатори, от текстил, които ще се подкрепят от Програмата за конкурентоспособност и иновации в предприятията (ПКИП) 2021 – 2027 г. и от Плана за възстановяване и устойчивост). Преходът към устойчив модел на производство и потребление и прилагането на принципите на кръговата икономика във всички сектори от икономиката на ЕС е предпоставка за повишаване на БВП и създаване на нови работни места и е в съзвучие с новата промишлена стратегия на ЕС.

Допустимите мерки не се отнасят за дейности, финансирани със средства от продуктови такси/лицензионни възнаграждения, като в тази връзка не е допустима подкрепа за оползотворяващи организации по реда на Закона за управление на отпадъците. Няма да се подкрепя изграждане на инсталации за изгаряне и/или друго оползотворяване на отпадъци с производство на енергия.

Мерките ще се изпълняват в допълняемост и демаркация, съгласно НПУО за периода 2021-2028 г. и Стратегия и план за действие за преход към кръговата икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г. Синергичен ефект на мерките в посока насърчаване прехода към кръгова икономика ще се постигне чрез осигуряване на допълняемост между подкрепата по ПОС и ПКИП 2021-2027, като се гарантира следната демаркация по отношение на предприятията: ПОС ще подкрепя дейности за рециклиране на отпадъци в приложното поле на Закона за управление на отпадъците, извършвани от рециклиращи предприятия, без отпадъци, образувани от собствено производство; ПКИП и Програмата за икономическа трансформация, предложена от Министерство на икономиката за финансиране в Плана за възстановяване и устойчивост, ще подкрепят мерки в предприятията в областта на проектирането на продуктите, производствените процеси и управлението на отпадъци. Подобряване управлението на отпадъците включва предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба и рециклиране, както и промишлена симбиоза, като рециклирането остава в рамките на самото предприятие, т.е. използването на отпадъка обратно в производството. Предвидена е и подкрепа за технологично развитие, иновации и ресурсна ефективност за предприятията за предварително третиране на отпадъци, като част от сектора на рециклирането. По този начин ще бъде осигурено допълване на инвестициите към кръговата икономика на национално ниво.

Основните целеви групи са населението на Република България, бизнеса, общините, включително обединени в региони за управление на отпадъците. Подкрепата ще бъде насочена главно към органите, отговорни за прилагане на съответната политика, например общините с потребности за подобряване на системите за управление на отпадъците и рециклиращите предприятия, при спазване на демаркацията и допълняемостта с други финансови инструменти на ЕС. Юридическите лица с нестопанска цел може да бъдат подкрепени за изпълнение на мерки за информационни и разяснителни кампании. В допълнение, Националното сдружение на общините в Република България пряко е ангажирано с подпомагането на общините в разработването на модели за оптимизиране на процеса на управление на битовите отпадъци в България, поради което се предвижда директно предоставяне на средства на сдружението за реализиране на тази мярка.

Реализирането на проекти в областта на управление на отпадъците се подпомагат и със средства от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС), под формата на:

- *безвъзмездна помощ*, която може да бъде отпускана на общини и регионални сдружения на общини, в размер до 100 %;
- *безлихвен заем*, който може да бъде отпускан на общини в размер до 100% и на търговски дружества и еднолични търговци в размер до 70% от общата стойност на проекта;
- *предоставяне на средства*, акумулирани от продуктови такси, с цел обезпечаване дейността на системи за събиране, транспортиране, оползотворяване и/или обезвреждане на опасни и масово разпространени отпадъци;
- *предоставяне на средства за реализиране на проекти*, които са публична държавна собственост, както и върху терени, които са публична държавна или публична общинска собственост и осигуряват изпълнението на поети ангажименти на Р България по международни договори и във връзка с членството на страната ни в ЕС.

Представят се и възможности за допълнително финансиране чрез прилагане на публично – частно партньорство (ПЧП). ПЧП за съжаление у нас не е особено популярно и са налице редица трудности пред него, както от законодателно естество, така и от чисто административно, поради което се избягва неговото рационално използване.

Разходи за управление на отпадъците

Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда в България като този дял непрекъснато нараства и изпреварват всички останали сектори на околната среда. Съгласно извършения анализ в НПУО 2021-2028г. относно разходите за услуги, свързани с околната среда в България за периода 2014-2018г., данните показват водещо значение на разходите за управление на отпадъците. Разходите за услуги, свързани с отпадъците, формират около 90-95% от разходите за услуги, свързани с околната среда. Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините).

Анализът на разходите за управление на отпадъците в Община Средец е изготвен въз основа на информация от Общинска администрация Средец и разглежда разходите в съответствие с отговорностите на общините, вменени по силата на ЗУО. Общините предоставят и финансират следните услуги, свързани с управлението на отпадъците:

- осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други

- събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им
- проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци
- почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване

Разходите за предоставянето на тези услуги се финансират чрез постъпления от такса за битови отпадъци, която населението и бизнеса заплащат на годишна база. В следващата таблица са представени данни за 2018 г. за разходите по отделните услуги по управление на отпадъците, предоставяни от Община Средец. Изчислени са средните стойности на разходите на 1 жител и на 1 тон отпадък за 2018г. при население на общината 14495 жители и общо събрани отпадъци в общината 2862.25 тона.

Таблица 14: Разходи за управление на отпадъците през 2018г.

Общо разходи за управление на отпадъците (лв.)	Общо за Община Средец	Община Средец	Средни общини (10-50 хил. жители)	България
			Разходи на 1 жител (лв.)	
Общо стойност на одобрената план сметка по чл. 66 от ЗМДТ за 2018 г. и изпълнение към 31.12.2018 г. (лв.), в т.ч.:	835 340	57.63	89.05	95.91
Събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа и други съоръжения за третиране	668 048	46.09	36.18	35.80
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО	28 001	1.93	29.72	28.01
Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване	139 291	9.61	21.54	30.99
			Разходи на 1 тон отпадък (лв.)	
Събиране и транспортиране на битови отпадъци до депа и други съоръжения за третиране (лв.)	668 048	233.40	55.13	79.42
Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, вкл. отчисленията по чл.60 и 64 от ЗУО (лв.)	28 001	9.78	45.29	62.14

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ:

□ Разходите за управление на отпадъците имат най-висок дял в общите разходи за опазване на околната среда, като този дял непрекъснато нараства и изпреварва останалите сектори на околната среда;

- ❑ Основните сектори, в които се извършват разходи по управлението на отпадъците са индустрията и публичния сектор (за управление на битовите отпадъци от общините);
- ❑ За финансиране на оперативните разходи за управление на битовите отпадъци са собствените средства на организациите за оползотворяване на отпадъците и постъпления от такса битови отпадъци, реализирани от общината и общинският бюджет;
- ❑ Водещият източник за финансиране на инвестиционните разходи за управление на МРО са собствените средства на организациите по оползотворяване;
- ❑ Средствата за третиране на битовите отпадъци се осигуряват от целеви средства по линия на републиканския бюджет, собствени средства на общините и безвъзмездно финансиране (по линия на ОПОС и ПУДООС, в т.ч. от държавен бюджет);
- ❑ Извършен е анализ за 2018 г. на разходите за управление на отпадъците в Община Средец. В анализа се разглеждат разходите в съответствие с отговорностите на общините по услуги, вменени по силата на ЗУО. Изчислени са разходите по отделните услуги по управление на отпадъците за 1 жител и 1 тон генериран отпадък за 2018г., като резултатите са сравнени със средните стойности за подобни общини и за страната;
- ❑ Препоръчително е използване на финансовите инструменти на ЕС за решаване на проблемите на местно и регионално ниво, свързани с ефективното управление на отпадъците.

ПРОГНОЗИ ЗА ОБРАЗУВАНИТЕ БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Прогнозата за количествата образувани битови отпадъци в Община Средец за периода 2021 – 2028 година е изготвена въз основа на два компонента:

- ❑ Брой на населението и демографска прогноза за периода до 2028 г.;
- ❑ Норма на натрупване на отпадъци на 1 жител.

Брой на населението и демографска прогноза

Принципно, НСИ използва три възможни варианта при прогнозиране на населението:

- **I-ви вариант** - при хипотеза за конвергентност;
- **II вариант (относително ускоряване):** При този вариант се предполага, че демографското развитие ще протича при благоприятни социално-икономически процеси в страната;
- **III вариант (относително забавяне):** При този вариант развитието на населението е прогнозирано при хипотези за неблагоприятни социално-икономически процеси в страната.

Съобразно данните на НСИ, I-ви вариант се определя като реалистичен и е съобразен с нормативните изисквания на Европейския съюз за демографското и социално - икономическото развитие на страните членки.

Демографската оценка и прогноза за населението в периода 2021 -2028г. са изготвени на базата на информация от НСИ и се оповава на данните за броя на населението в Община Средец за последните пет години от 2017-2021г. и официална демографска прогноза на НСИ за броя на населението в област Бургас за периода до 2060г. – I вариант (при хипотеза за конвергентност). Съгласно данните на НСИ в Община Средец се отчита намаляване на постоянно живущото население. Тази тенденция се запазва през годините за периода 2017-2021г. Съгласно направените изчисления за пет годишния период 2017-2021г. е установено общо намаляване на населението с 727 човека или 4.9%. На база изчисленията за същия период средно населението на общината намалява с около 145 души на година. При запазване на сегашната демографска ситуация, очакванията са населението в Община Средец и през следващите години да продължи да намалява. При същите темпове на намаляване, прогнозата е населението на общината до 2028 г. да бъде 12902 души.

Норми на натрупване и прогнозна промяна

Количествата образувани битови отпадъци за дадена административна единица са в зависимост от броя жителите и потребителските навици и възможности. За да се отчетат тези фактори е въведен терминът „норма на натрупване“ (НН). Нормата на натрупване представлява средното годишно количество образувани битови отпадъци, които се падат на един жител. Тази норма се използва при определянето на потенциала за образуване на битови отпадъци в дадена общност.

Нормите на натрупване са прогнозираны въз основа на информация и допускания. Като изходна база, за целите на настоящата прогноза, е приета норма на натрупване от 287.38 кг/ж/год., изчислена при 4023.26 тона битови отпадъци (по данни на общината), генерирани от постоянно живущото население на общината към 2021г., което по данни на НСИ е 14000 души. За изчисляване на прогнозните стойности на нормата на натрупване на отпадъци от един жител за периода 2021 –2028 г. е използвана математическа екстраполация на историческите данни за нормата на натрупване с презумпция за 1% намаляване, като се вземат предвид предприетите мерки по предотвратяване образуването на отпадъците. В следващата таблица са представени прогнозните стойности за нормата на натрупване, изчислени за постоянно живущото население в общината.

Таблица 15: Прогноза за образуваните битови отпадъци на територията на Община Средец

Година	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Население, бр.	14000	13838	13677	13518	13362	13207	13053	12902
Норма на натрупване, кг/ж/год.	287.38	284.50	281.66	278.84	276.05	273.29	270.56	267.85
Битови отпадъци общо, т/год.	4023.26	3936.82	3852.24	3769.48	3688.50	3609.26	3531.71	3455.84

Съгласно ЗУО в чл. 31, ал. 1, т. 1, във връзка с § 15 от допълнителните разпоредби на ЗУО в срок до 1 януари 2020 г. общините трябваше да постигнат цел повторна употреба и рециклиране на отпадъчни материали, включващи *хартия и картон, метал, пластмаса и стъкло* от домакинствата и подобни отпадъци от други източници не по-малко от 50 на сто от общото тегло на тези отпадъци. Чл. 31, ал. 1, т. 2 на ЗУО посочва, най-късно до 31 декември, 2020 г. да се ограничи количеството на депонираните биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

С последно приетите изменения и допълнения на ЗУО (в сила от 05.03.2021г.) са въведени изискванията на приетия на ниво ЕС през 2018 г. законодателен пакет „Отпадъци“, и по специално Директива (ЕС) 2018/85. Съобразно обявените промени в чл. 31, ал. 1, т.3-5 на ЗУО, целта за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци се завишава:

- най-късно до 31 декември 2025 г. - най-малко 55 % от общото им тегло;
- най-късно до 31 декември 2030 г. - най-малко 60 % от общото им тегло;
- най-късно до 31 декември 2035 г. - най-малко 65 % от общото им тегло;

Целите за подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци до 31.12.2025г. се постигат поэтапно, като след 31 декември 2020 г. нарастват всяка година с по 1 на сто. За изчисляване на целите се взема предвид теглото на образуваните битови отпадъци, които са подготвени за повторна употреба или са рециклирани през съответната календарна година.

Целите по чл. 31, ал. 1 от ЗУО се разпределят между регионите по чл. 49, ал. 9 от ЗУО на базата на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на общините във всеки от регионите, и решението по чл. 26, ал. 1, т. 6 от ЗУО, ако такова е прието, като конкретните цели за общините се определят с мотивирана заповед на изпълнителния директор на ИАОС и се оповестяват на интернет страницата на агенцията. Целите се актуализират на всеки 5 години със заповед на изпълнителния директор на ИАОС.

С измененията и допълненията на Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци (ДВ. бр.36 от 1 Май 2021г.) не се допуска депониране на:

- разделно събрани битови отпадъци и биоотпадъци с цел подготвянето им за повторна употреба и рециклиране, с изключение на отпадъците от последващите действия по третирането на разделно събраните отпадъци, за които депонирането дава най-благоприятни за околната среда резултати в съответствие с йерархията при управление на отпадъците (в сила от 01.05.2021г);

- всички битови отпадъци, годни за рециклиране или друго оползотворяване, с изключение на отпадъци, за които депонирането дава най-благоприятни за околната среда резултати в съответствие с йерархията при управление на отпадъците (в сила от 01.01.2030г).

При запазване на съществуващото състояние, поставените цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци са трудно постижими за Община Средец и региона. Постъпилите смесени битови отпадъци на регионалното депо се подлагат на предварително третиране, с което се осигурява прилагането на йерархията на управление на отпадъците, но съгласно представените данни в програмата е видно, че това е недостатъчно за постигане на целите. За подобряване на ситуацията е необходимо да се предприемат мерки, които могат да допринесат, прогнозите да предобият положителен характер. Тези мерки могат да бъдат насочени към разширение на системи за разделно събиране на МРО и организиране на чести кампании за безвъзмездно предаване на разделно събрани отпадъци от домакинствата, с цел ограничаване смесването на различни потоци отпадъци при източника. По този начин потоците отпадъците, които могат да бъдат подложени на рециклиране ще бъдат изтеглени от общия поток битови отпадъци. Изграждането на центрове за подготовка за повторна употреба също ще допринесе за стъпка към изпълнение на поставените цели.

Целите за рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки, ИУМПС, ИУЕЕО и от батерии и акумулатори са заложили на общеевропейско ниво, а в България са поставени и се изпълняват национални количествени цели и за отпадъци от гуми и за отпадъчни масла и нефтопродукти. Целите за оползотворяване и рециклиране на шестте групи МРО на територията на цялата страна се изпълняват успешно чрез въведените схеми за разширена отговорност на производителя. Поставени са изисквания за ясно определяне на ролите на отделните заинтересовани страни, ефективността на разходите, определянето на вноските, които производителите заплащат, изисквания за прозрачност, както и системи за отчитане и ефективен контрол на дейността на схемите.

С организиране разделното събиране на повечето от потоците отпадъци, извеждането им от общия поток битови отпадъци и следвайки тенденциите и политиката за управлението на отпадъците в ЕС и Република България, ще се депонират само така наречените „крайни отпадъци“, т.е. само тези отпадъци, които не биха се използвали повторно или не могат да бъдат рециклирани. Това от своя страна ще допринесе за изпълнение на националната

политика за управление на дейностите на отпадъците, чиято основна цел е все по-голям процент от генерираните отпадъци да се рециклират и/или използват повторно и да се намали обемът на отпадъците, които подлежат на депониране.

В законодателството не са въведени цели за рециклиране на опаковки на ниво община или регион за управление на отпадъци. Организацията по оползотворяване на отпадъците от опаковки са отговорни за постигането на националните цели по рециклиране и оползотворяване на отпадъците от опаковки. Общините обаче, са заинтересовани от постигане на висока степен на разделно събиране на отпадъци от опаковки, защото това ще допринесе за:

- изпълнение на целта за рециклиране на битови отпадъци;
- намаляване на количествата на битовите отпадъци постъпващи за предварително третиране и обезвреждане;
- удължаване на експлоатационния живот на депото;
- намаляване на разходите за третиране на битовите отпадъци.

С Директива 2008/98/ЕО се определя задължение за държавите членки всяка година да докладват на Комисията данни относно повторната употреба. Съгласно чл. 50, ал.6 от ЗУО изпълнителната агенция по околна среда извършва мониторинга и оценката на прилагането на мерките относно повторната употреба на отпадъците, които се измерват въз основа на обща методика, определена с акт на Европейската комисия.

Заедно с целите за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, с чл.31, ал. 1, т.6 в ЗУО се въвежда и цел, съгласно която най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло). С полаганите усилия за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци, за депониране се отклоняват отпадъци, които са годни за рециклиране или друго оползотворяване. При това двете цели за подготовка за повторна употреба и рециклиране на битовите отпадъци и намаляване количеството на депонираните битови отпадъци са взаимно обвързани.

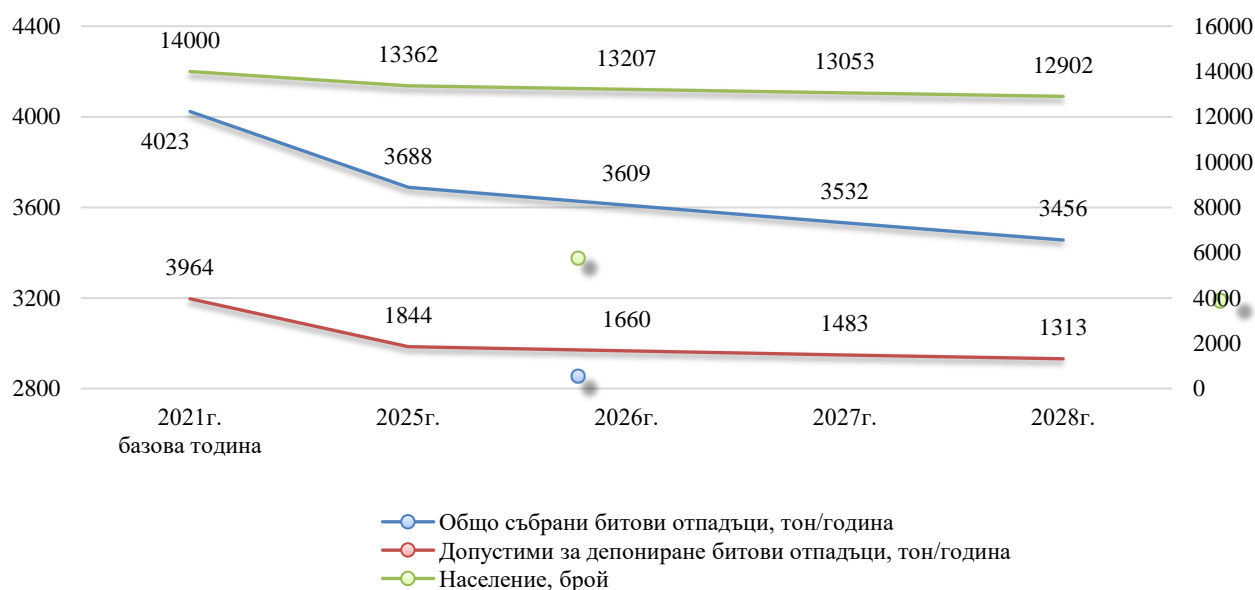
Целите за намаляване на количеството на депонирани битови отпадъци се прилагат, както следва:

- до 31 декември 2025 г. - най-малко до 50 % от общото им тегло;
- до 31 декември 2030 г. - най-малко до 30 % от общото им тегло.

За изпълнение на заложените цели за намаляване на количеството депонирани битови отпадъци, допустимите за депониране битови отпадъци от Община Средец са:

Таблица 16: Количества битови отпадъци, допустими за депониране от Община Средец, в тон/год.

Години	2021г. базова година	2025г.	2026г.	2027г.	2028г.
Общо събрани битови отпадъци, т/год.	4023.26	3688.50	3609.26	3531.71	3455.84
Допустими за депониране битови отпадъци, т/год.	депонирани	50%	46%	42%	38%
		3963.55	1844.25	1660.26	1483.32



Фигура 12: Допустимо прогнозно количество на депонираните битови отпадъци за Община Средец, съгласно заложените цели

За постигане на целите за намаляване на депонираните количества битови отпадъци е необходимо полагане на съвместни усилия, както от страна на общинска администрация, така и на населението и гражданите, извършващи дейност на територията на общината. В тази връзка усилията на общината трябва да бъдат насочени към:

- Насърчаване на населението за прилагане на домашно компостиране;
- Осъзнаване на ползите от разделното събиране на отпадъците, в т.ч. домакинства и търговски обекти;
- Стремез към употребата на продукти с екомаркировка и продукти за многократна употреба;
- Прилагане на повторна употреба, поправка и ремонт, с цел удължаване жизнения цикъл на продуктите и преминаване към принципите на кръговата икономика;
- Организиране на информационни кампании за насърчаване към разделно събиране и оползотворяване на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата на малките населени места, намаляване разхищението на храни с цел недопускане превъзването им в хранителни отпадъци от ресторанти и заведения за обществено хранене.

В Община Средец не е организирано разделното събиране на зелените отпадъци от обществени паркове и градини, както и от домакинствата и не е въведена система за разделно събиране на хранителни и кухненски отпадъци от домакинствата, ресторантите, заведенията за обществено хранене и търговските обекти.

Количества образувани отпадъци за периода 2021 - 2028 г. и морфологичен състав

Прогнозата на количествата образувани битови отпадъци по години са определени като произведение на броя на прогнозното население и прогнозната норма на натрупване. Видовете отпадъци са разпределени съобразно данните от морфологичния анализ на отпадъците на Община Средец. Прието е, че морфологичният състав остава постоянен, количествата от всеки вид отпадък се променят с промяната на нормата на натрупване и броя на населението.

Направените прогнози отчитат фактори, които влияят на процесите, свързани с образуване на отпадъците. За целите на програмата е необходимо и изготвянето на прогнози, които са

от типа целеви прогнози. Този тип прогнози отчитат влиянието на управленски фактори, които имат важно значение за развитието на процесите. Такива прогнози са прогнозите за разделно събиране на отпадъците по източници. При изготвяне на прогнозата са отчетени данните от анализа на съществуващата ситуация и очакваното увеличаване на количествата рециклирани битови отпадъци през прогнозния период в резултат от мерките за подобряване на системите за разделно събиране. За прогнозиране на количествата на рециклируеми отпадъци от системите за разделно събиране с контейнери са използвани данни от отчетите на организацията за оползотворяване на отпадъци от опаковки. Постигнатите резултати са преизчислени на годишна основа. Оценката на количествата рециклируеми материали, събрани от системата за разделно събиране с контейнери за един жител е представена в *Таблица 17*. Прието е, че системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки и битови отпадъци, най-малко за хартия и картон, пластмаси, метали и стъкло ще се разраства и количествата разделно събрани отпадъци ще нарастват през годините.

На територията на Община Средец много от домакинствата в малките населени места използват голяма част от биоразградимите отпадъци за храна на животните. През последните години общината не е участвала в проекти за закупуване на компостери за домашно компостиране за домакинствата. При изготвяне на прогнозата по отношение за възможностите за прилагане на домашно компостиране в общината, чрез осигуряване на компостери е направено допускането, че до 2028 г. 40% от населението в селските райони прилагат домашно компостиране. С раздаване на домашни компостери на домакинствата в селските райони ще се допринесе за намаляване на биоотпадъци в обеми, посочени в таблица по-долу.

На база направените анализи и изчисления, могат да се обобщят следните данни за прогнозните количества на битовите отпадъци на територията на Община Средец за периода 2021-2028г.:

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СРЕДЕЦ 2021-2028г.

Таблица 17: Прогнозни количества на отпадъците за периода 2021-2028г. на територията на Община Средец

Прогноза на количеството на отпадъците	Мярка	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	2026г.	2027г.	2028г.
Прогнозна норма на натрупване на отпадъци	кг/ж/г	287.38	284.50	281.66	278.84	276.05	273.29	270.56	267.85
Прогнозен брой на населението	брой	14000	13838	13677	13518	13362	13207	13053	12902
Прогнозно количество битови отпадъци - общо	тон/год	4023.26	3936.82	3852.24	3769.48	3688.50	3609.26	3531.71	3455.84
хранителни норма на натрупване	тон/год	135.58	132.67	129.82	127.03	124.30	121.63	119.02	116.46
	кг/ж/г	9.68	9.59	9.49	9.40	9.30	9.21	9.12	9.03
хартия норма на натрупване	тон/год	113.05	110.62	108.25	105.92	103.65	101.42	99.24	97.11
	кг/ж/г	8.08	7.99	7.91	7.84	7.76	7.68	7.60	7.53
картон норма на натрупване	тон/год	95.75	93.70	91.68	89.71	87.79	85.90	84.05	82.25
	кг/ж/г	6.84	6.77	6.70	6.64	6.57	6.50	6.44	6.37
пластмаса - общо норма на натрупване	тон/год	629.24	615.72	602.49	589.55	576.88	564.49	552.36	540.49
	кг/ж/г	44.95	44.50	44.05	43.61	43.17	42.74	42.32	41.89
текстил норма на натрупване	тон/год	288.87	282.66	276.59	270.65	264.83	259.14	253.58	248.13
	кг/ж/г	20.63	20.43	20.22	20.02	19.82	19.62	19.43	19.23
гума норма на натрупване	тон/год	44.66	43.70	42.76	41.84	40.94	40.06	39.20	38.36
	кг/ж/г	3.19	3.16	3.13	3.10	3.06	3.03	3.00	2.97
кожа норма на натрупване	тон/год	108.63	106.29	104.01	101.78	99.59	97.45	95.36	93.31
	кг/ж/г	7.76	7.68	7.60	7.53	7.45	7.38	7.31	7.23
градински норма на натрупване	тон/год	686.37	671.62	657.19	643.07	629.26	615.74	602.51	589.57
	кг/ж/г	49.03	48.54	48.05	47.57	47.09	46.62	46.16	45.70
дървестни норма на натрупване	тон/год	26.96	26.38	25.81	25.26	24.71	24.18	23.66	23.15
	кг/ж/г	1.93	1.91	1.89	1.87	1.85	1.83	1.81	1.79
стъкло - общо норма на натрупване	тон/год	145.24	142.12	139.07	136.08	133.15	130.29	127.49	124.76
	кг/ж/г	10.37	10.27	10.17	10.07	9.97	9.87	9.77	9.67
метали - общо норма на натрупване	тон/год	72.02	70.47	68.96	67.47	66.02	64.61	63.22	61.86
	кг/ж/г	5.14	5.09	5.04	4.99	4.94	4.89	4.84	4.79
инертни материали норма на натрупване	тон/год	332.32	325.18	318.20	311.36	304.67	298.12	291.72	285.45
	кг/ж/г	23.74	23.50	23.26	23.03	22.80	22.57	22.35	22.12
ситна фракция <4cm норма на натрупване	тон/год	955.93	935.39	915.29	895.63	876.39	857.56	839.14	821.11
	кг/ж/г	68.28	67.60	66.92	66.25	65.59	64.93	64.28	63.64

ПРОГРАМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА СРЕДЕЦ 2021-2028г.

Прогноза на количеството на отпадъците	Мярка	2021г.	2022г.	2023г.	2024г.	2025г.	2026г.	2027г.	2028г.
опасни отпадъци от бита норма на натрупване	тон/год	208.40	203.93	199.55	195.26	191.06	186.96	182.94	179.01
	кг/ж/г	14.89	14.74	14.59	14.44	14.30	14.16	14.01	13.87
други норма на натрупване	тон/год	180.24	176.37	172.58	168.87	165.24	161.69	158.22	154.82
	кг/ж/г	12.87	12.75	12.62	12.49	12.37	12.24	12.12	12.00
Прогнозно количество биоотпадъци	тон/год	848.91	830.67	812.82	795.36	778.27	761.6	745.1918	729.18
Домашно компостиране (компостери)	тон/год	0	69	103	115	147	159	190	201
Компостери – брой с натрупване	брой с натрупване	0	189	280	369	456	541	623	704
Количества разделно събрани отпадъци от системата за опаковки на Ооп									
Общо разделно събрани отпадъци от опаковки	тон/год	6.840	14.44	19.15	25.78	35.17	48.51	67.56	94.83
Прогнозна норма на натрупване	кг/ж/г	1.11	1.44	1.88	2.51	3.38	4.61	6.34	8.80
В т.ч.									
Хартия и картон прогнозна норма на натрупване	тон/год	1.68	4.32	6.27	9.10	13.20	19.14	27.77	40.28
	кг/ж/г	0.30	0.43	0.62	0.88	1.27	1.82	2.61	3.74
Пластмаса и метал прогнозна норма на натрупване	тон/год	2.16	5.13	7.39	10.63	15.31	22.03	31.71	45.64
	кг/ж/г	0.36	0.51	0.73	1.03	1.47	2.09	2.98	4.24
Стъкло прогнозна норма на натрупване	тон/год	3.00	4.99	5.49	6.05	6.66	7.34	8.09	8.91
	кг/ж/г	0.46	0.50	0.54	0.59	0.64	0.70	0.76	0.83

